

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DÖVLƏT NEFT ŞİRKƏTİ**

31 dekabr 2012-ci il

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları**

Mündəricat

Müstəqil Auditorların Hesabatı

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	2
Konsolidasiya Edilmiş Ümumi Gəlir haqqında Hesabat	4
Konsolidasiya Edilmiş Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat	5
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat	6

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları	7
2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri	7
3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri	20
4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi	24
5. Seqmentlər üzrə məlumat	26
6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	31
7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar	36
8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	39
9. Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri və depozitlər	39
10. Ticarət və sair debitor borcları	39
11. Mal-material ehtiyatları	40
12. Sair uzunmüddətli aktivlər	40
13. Sair maliyyə aktivləri	41
14. Əsas vəsaitlər	42
15. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	43
16. Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiyalar	44
17. Asılı müəssisələrə investisiyalar	46
18. Birgə nəzarət altında olan müəssisədən kredit üzrə debitor borcu	47
19. Ticarət və sair kreditör borcları	48
20. Borc öhdəlikləri	48
21. Vergilər üzrə kreditör borcu	50
22. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	51
23. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	52
24. Təxirə salınmış gəlir	52
25. Sair uzunmüddətli öhdəliklər	53
26. Alış üzrə təxirə salınmış kreditör borcları	53
27. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət	54
28. Gəlirin kateqoriyalar üzrə təhlili	54
29. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili	55
30. Sair əməliyyat gəliri	55
31. Maliyyə gəliri	55
32. Maliyyə xərcləri	55
33. Mənfəət vergisi	56
34. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri	59
35. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	59
36. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alışı, biznes olmayan törəmə müəssisənin alışı və qudvil....	64
37. Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr	70

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Rəhbərliyinə Müstəqil Auditorun Hesabatı

Biz Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin ("Şirkət") və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2012-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici qeydlərin icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit əsasında həmin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəy ifadə etməkdir. Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər və açıqlamalar barədə audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mühakiməsindən, eləcə də fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlər riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Bu risklər qiymətləndirilərkən auditor müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi və hazırlanması məqsədilə müəssisənin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə aid olan daxili nəzarət elementlərini nəzərə alır, lakin bu zaman müəssisənin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmür. Auditə, həmçinin, tətbiq edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyinin və rəhbərlik tərəfindən edilmiş ehtimalların məntiqiliyinin qiymətləndirilməsi, o cümlədən ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi üzrə qiymətləndirmənin aparılması daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Rəy

Bizim fikrimizcə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrupun maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

Qeyd 31 dekabr 2012 - ci il 31 dekabr 2011 - ci il
(yenidən təsnif
edilmiş)

AKTİVLƏR

Cari aktivlər

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	1,223,439	1,157,744
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	9	97,765	94,370
Depozitlər	8	78,503	-
Ticarət və sair debitor borcları	10	5,034,295	2,690,373
Korporativ mənfəət vergisi üzrə əvvəlcədən ödəmələr		11,457	-
Mal-material ehtiyatları	11	1,273,186	784,801
Sair cari maliyyə aktivləri	13	136,395	-

Cəmi cari aktivlər		7,855,040	4,727,288
---------------------------	--	------------------	------------------

Uzunmüddətli aktivlər

Əsas vəsaitlər	14	10,776,896	9,065,173
Qudvil	36	203,169	103,248
Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	15	576,355	405,491
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiyalar	16	437,973	392,399
Asılı müəssisələrə investisiyalar	17	1,165,020	1,186,370
Təxirə salınmış vergi aktivi	33	491,887	483,483
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	13	158,310	88,396
Sair uzunmüddətli aktivlər	12	201,122	310,192
Birgə nəzarət altında olan müəssisədən kredit üzrə debitor borcu	18	-	178,484

Cəmi uzunmüddətli aktivlər		14,010,732	12,213,236
-----------------------------------	--	-------------------	-------------------

CƏMİ AKTİVLƏR		21,865,772	16,940,524
----------------------	--	-------------------	-------------------

KAPİTAL

Nizamnamə kapitalı	27	1,084,990	1,059,258
Əlavə ödənilmiş kapital	27	1,014,809	784,809
Bölüşdürülməmiş mənfəət		7,233,978	6,749,596
Məcmu məzənnə fərqləri		(40,275)	(77,272)

Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		9,293,502	8,516,391
Qeyri-nəzarət payı		558,587	732,229

CƏMİ KAPİTAL		9,852,089	9,248,620
---------------------	--	------------------	------------------

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat (davamı)
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

Qeyd 31 dekabr 2012 - ci il 31 dekabr 2011 - ci il
(yenidən təsnif
edilmiş)

ÖHDƏLİKLƏR

Cari öhdəliklər

Ticarət və sair kreditor borcları	19	5,142,444	2,806,900
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	20	1,873,202	761,518
Vergilər üzrə kreditor borcu	21	595,282	433,708
Mənfəət vergisi üzrə kreditor borcu		5,504	4,595
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	23	90,923	66,124
Alış üzrə təxirə salınmış kreditor borcu	26	65,169	-

Cəmi cari öhdəliklər

7,772,524

4,072,845

Uzunmüddətli öhdəliklər

Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	20	2,617,561	2,218,770
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	22	620,864	468,384
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	23	229,437	246,765
Təxirə salınmış gəlir	24	91,043	94,401
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	33	561,368	506,336
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	25	120,886	84,403

Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər

4,241,159

3,619,059

CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR

12,013,683

7,691,904

CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL

21,865,772

16,940,524

25 iyun 2013-cü il tarixində Qrup adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Cənab Rövneq Abdullayev
Prezident

Cənab Süleyman Qasimov
İqtisadi məsələlər üzrə Vitse-prezident

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Ümumi Gəlir haqqında Hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	2012 - ci il	2011 - ci il (yenidən təsnif edilmiş)
Gəlirlər	28	17,138,832	8,132,731
Satışların maya dəyəri	29	(14,009,861)	(4,996,038)
Ümumi mənfəət		3,128,971	3,136,693
Paylaşdırma xərcləri	29	(412,484)	(382,744)
Ümumi və inzibati xərclər	29	(671,555)	(401,444)
Əsas vəsaitlərin silinməsindən zərərlər, xalis		(24,412)	(25,731)
Sosial xərclər		(232,992)	(278,342)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri	29	(41,376)	(16,945)
Sair əməliyyat xərcləri	29	(564,026)	(637,405)
Sair əməliyyat gəliri	30	151,506	149,003
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		1,333,632	1,543,085
Maliyyə gəliri	31	34,104	72,400
Maliyyə xərcləri	32	(188,435)	(210,950)
Məzənnə fərqi üzrə gəlir və zərərlər, xalis		35,832	(412,888)
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	16	19,513	19,221
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	17	199,770	173,976
Vergidən əvvəl mənfəət		1,434,416	1,184,844
Mənfəət vergisi xərci	33	(479,422)	(375,251)
İl üzrə mənfəət		954,994	809,593
Sair ümumi gəlir:			
Məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər		80,334	(111,586)
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		1,035,328	698,007
Mənfəət aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		976,424	953,749
Qeyri-nəzarət payına		(21,430)	(144,156)
		954,994	809,593
Cəmi ümumi gəlir aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		1,013,421	981,572
Qeyri-nəzarət payına		21,907	(283,565)
		1,035,328	698,007

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	Əlavə ödənilmiş kapital	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdü- rilməmiş mənfəət	Məzənnə çevrilmə- sindən yaranan fərq	Cəmi	Qeyri-nəzarət payı	Cəmi kapital
1 yanvar 2011-ci il tarixinə qalıq		236,526	632,732	6,691,653	(105,095)	7,455,816	704,279	8,160,095
İl üzrə mənfəət		-	-	953,749	-	953,749	(144,156)	809,593
Sair ümumi gəlir / (zərər)		-	-	-	27,823	27,823	(139,409)	(111,586)
2011-ci il üzrə cəmi ümumi gəlir / (zərər)		-	-	953,749	27,823	981,572	(283,565)	698,007
Tөрəmə müəssisədəki qeyri-nəzarət payının alışı	36	-	-	(381,057)	-	(381,057)	269,629	(111,428)
Qeyri-nəzarət səhmdar tərəfindən төрəmə müəssisələrin nizamnamə kapitalına köçürmə		-	-	-	-	-	13,524	13,524
Tөрəmə müəssisənin yaradılması		-	-	-	-	-	32,622	32,622
Nizamnamə kapitalında artım	27	(236,526)	426,526	-	-	190,000	-	190,000
Əlavə ödənilmiş kapital	27	784,809	-	-	-	784,809	-	784,809
Dövlətə ayırmalar	27	-	-	(514,749)	-	(514,749)	-	(514,749)
Tөрəmə müəssisə tərəfindən elan edilmiş dividendlər		-	-	-	-	-	(4,260)	(4,260)
31 dekabr 2011-ci il tarixinə qalıq		784,809	1,059,258	6,749,596	(77,272)	8,516,391	732,229	9,248,620
İl üzrə mənfəət / (zərər)		-	-	976,424	-	976,424	(21,430)	954,994
Sair ümumi gəlir		-	-	-	36,997	36,997	43,337	80,334
2012-ci il üzrə cəmi ümumi gəlir		-	-	976,424	36,997	1,013,421	21,907	1,035,328
Tөрəmə müəssisədəki qeyri-nəzarət payının alışı	36	-	-	55,132	-	55,132	(193,806)	(138,674)
Qeyri-nəzarət səhmdar tərəfindən төрəmə müəssisələrin nizamnamə kapitalına köçürmə		-	-	-	-	-	11,462	11,462
Tөрəmə müəssisənin yaradılması		-	-	-	-	-	1,014	1,014
Nizamnamə kapitalında artım		-	25,732	(25,732)	-	-	-	-
Əlavə ödənilmiş kapital	27	230,000	-	-	-	230,000	-	230,000
Dövlətə ayırmalar	27	-	-	(521,442)	-	(521,442)	-	(521,442)
Tөрəmə müəssisələr tərəfindən elan edilmiş dividendlər		-	-	-	-	-	(14,219)	(14,219)
31 dekabr 2012-ci il tarixinə qalıq		1,014,809	1,084,990	7,233,978	(40,275)	9,293,502	558,587	9,852,089

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	2012 - ci il	2011 - ci il (yenidən təsnif edilmiş)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Vergidən əvvəl mənfəət		1,434,416	1,184,844
Düzəlişlər:			
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi	29	670,733	614,717
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	15	21,429	15,295
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	14	227,872	499,642
Ticarət və sair debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə	29	74,854	155,268
Ehtiyatlarda dəyişiklik		54,593	(154,996)
Mənfəət və zərərə aid edilən aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlikdə dəyişiklik		93,942	21,691
Əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər		24,412	25,731
Maliyyə gəliri	31	(34,104)	(72,400)
Maliyyə xərcləri	32	188,435	210,950
Məzənnə fərqləri		(60,309)	419,669
Asılı və birgə nəzarət altında olan müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	16,17	(219,283)	(193,197)
Kreditor borcun silinməsindən gəlir	30	(1,443)	(25,709)
Sair nağdsız əməliyyatlar		(25,050)	(6,853)
Dövrüyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Ticarət və sair debitor borclarında azalma / (artma)		197,484	(378,625)
Mal-material ehtiyatlarında azalma / (artma)		119,773	(194,124)
Ticarət və sair kreditor borclarında artma		1,686	374,246
Vergilər üzrə kreditor borclarında artma		98,870	237,904
Ehtiyatların tükənməsi	23	(71,933)	(45,541)
Sair aktivlərdə artma və sair uzunmüddətli öhdəliklərdə azalma		-	(40,166)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan pul vəsaitləri			
Ödənilmiş mənfəət vergisi		2,796,377	2,648,346
Ödənilmiş faizlər		(512,261)	(472,657)
		(127,316)	(143,530)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri			
2,156,800			
2,032,159			
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Törəmə müəssisələrin əldə edilməsi (əldə edilmiş pul vəsaitlərini çıxmaqla), birgə aktivlərdə əlavə payın əldə edilməsi, asılı və birgə nəzarət altında olan müəssisələrə əlavə köçürmə		(301,408)	(466,660)
Əsas vəsaitlərin alınması		(2,080,661)	(1,856,489)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	15	(39,411)	(14,090)
Depozitlər	8	(78,503)	(56,055)
Üçüncü tərəflərə verilmiş kreditlərin toplanması		7,428	-
Üçüncü tərəflərə təqdim olunmuş maliyyələşdirmə		(9,500)	-
Alınmış faizlər		29,594	53,489
Alınmış dividendlər	16,17	203,589	171,274
Alış üzrə ödənişlər		-	(272,935)
Əsas vəsaitlərin satışından daxilolmalar		20,720	59,000
Törəmə müəssisənin əldə edilməsi üçün qabaqcadan ödənişlər		-	(35,758)
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə maliyyələşdirmə		(7,408)	(6,031)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri			
(2,255,560)			
(2,424,255)			
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		1,268,073	1,898,881
Borc öhdəliklərinin geri qaytarılması		(725,403)	(965,471)
Qeyri-nəzarət səhmdardan payın alışı	36	(138,674)	(111,428)
Qeyri-nəzarət səhmdar tərəfindən törəmə müəssisəyə köçürmə		12,476	46,146
Nizamnamə kapitalında və əlavə ödənilmiş kapitalda artma	27	230,000	190,000
Borc öhdəlikləri üzrə məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitlərində dəyişiklik		-	8,805
Ödənilmiş dividendlər		(14,219)	(4,260)
Dövlətə ayırmalar	27	(475,286)	(420,411)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri			
156,967			
642,262			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqləri			
7,488			
(54,183)			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artma			
65,695			
195,983			
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri			
8			
1,157,744			
961,761			
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri			
8			
1,223,439			
1,157,744			

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir

(6)

1 Qrup və onun əməliyyatları

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("ARDNŞ") 13 sentyabr 1992-ci il tarixli Prezident Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən yaradılmış və Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərir. ARDNŞ hasilat, nəqli və emal əməliyyatları ilə məşğul olur. ARDNŞ-nin əsas fəaliyyəti neft, qaz və qaz kondensatlarının hasilatı, emalı və nəqli, eləcə də neftin, qazın və neft və qaz məhsullarının satışından ibarətdir. ARDNŞ 100 faiz Azərbaycan Respublikasının dövlətinə ("Dövlət") məxsusdur.

2012-ci ilin iyul ayında ARDNŞ İsveçrədə Esso brendi altında pərakəndə xidmət zənciri şəbəkəsinə sahib olan Esso Switzerland şirkətinin səs hüququ olan kapital səhmlərinin 100 faizini əldə etmişdir. Bu alış üçün cəmi ödəniş 313 milyon ABŞ dolları (257,713 AZN) olmuşdur. Bu alışdan sonra Esso Switzerland adı dəyişərək Esso Switzerland Group ("SOCAR Switzerland") olmuşdur (Qeyd 36). 2012-ci ilin noyabr ayında ARDNŞ əvvəl ARDNŞ-nin asılı müəssisəsi olmuş Supra Holding Limited üzrə nəzarət əldə etmişdir. Alışdan sonra Supra Holding Limited adı dəyişərək SOCAR Trading Holding Ltd ("SOCAR Trading") olmuşdur (Qeyd 36).

ARDNŞ-nin hüquqi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1000, Neftçilər prospekti 73.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsasları. ARDNŞ-nin, onun törəmə, asılı və birgə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup" adlandırılır) konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası ("BMUSŞ") tərəfindən dərc edilmiş Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına ("BMHS") uyğun hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən mühüm mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda göstərilir. Bu mühasibat uçotu prinsipləri təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq olaraq tətbiq edilmişdir.

Konsolidasiya üçün əsas. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun və törəmə müəssisələrin 31 dekabr 2012-ci il tarixinə olan maliyyə hesabatlarından təşkil olunmuşdur.

Törəmə müəssisələr fəaliyyətlərindən mənfəət əldə etmək məqsədilə maliyyə və əməliyyat siyasətlərinə Qrupun nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələrdə (xüsusi təyinatlı müəssisələr daxil olmaqla); Qrupun bu müəssisələrin səsvermə hüquqlu səhmlərində payı adətən 50 faizdən artıq olur. Qrupun digər müəssisəyə nəzarət edib-etməməsi barədə qərar qəbul edilərkən hazırda istifadə oluna bilən və ya mübadilə edilə bilən potensial səsvermə hüquqlarının mövcudluğu və təsiri nəzərə alınır. Törəmə müəssisələr, onların əməliyyatları üzrə effektiv nəzarət Qrupa keçdiyi tarixdən tam olaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir və nəzarətin itirildiyi tarixdən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və Qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir. Bundan əlavə, realizasiya olunmamış zərərlər həmçinin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi kimi nəzərə alınır. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasəti Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun olmaq üçün dəyişdirilir.

Törəmə müəssisənin cəmi ümumi gəlirləri kəsr qalıq yaratdığı halda belə qeyri nəzarət payına aid edilir.

Müəssisələrin birləşməsi. Müəssisələrin birləşməsi alış metodu üzrə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərlə ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləği və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payı məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Hər bir müəssisə birləşməsi üçün alıcı müəssisə satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payını ya ədalətli dəyərlə, ya da satın alınan müəssisənin xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə üçün və müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və alış tarixində qüvvədə olan şərtlərə əsasən təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay alış tarixindəki ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilir və yaranan gəlir və ya zərər il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi (davamı)

Qeyri-nəzarət payı olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və qeyri-nəzarət paylarının balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. Qeyri-nəzarət payına verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğ arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birgə nəzarət altında olan müəssisələrin birləşdirilməsini mühasibat uçotunun alış metodu ilə əks etdirir.

Asılı müəssisələrə investisiyalar. Asılı müəssisələr Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi, lakin nəzarət etmədiyi müəssisələrdir. Asılı müəssisələrə investisiya qoyuluşları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda investisiyalar üzrə yığılmış dəyərsizləşmə çıxılmaqla, asılı müəssisədəki xalis aktivlərdə Qrupun payındakı alışdan sonra dəyişiklikləri üstə gəlməklə, ilkin dəyərlə uçota alınır. Asılı müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərinə daxil edilir. Belə qudvil amortizasiya edilmir və ya dəyərsizləşmə üzrə ayrıca olaraq yoxlanılır.

Alışdan sonra asılı müəssisələrin mənfəətində və ya zərərində Qrupun payı mənfəət və ya zərərdə, sair ümumi gəlir və ya zərərdə qeydə alınan xalis aktivlərdə dəyişikliklərdə isə Qrupun payı sair ümumi gəlir və ya zərərdə qeydə alınır. Alış tarixindən sonra yaranmış məcmu dəyişikliklər investisiyanın balans dəyərinə təsir göstərir. Əgər asılı müəssisənin zərərində Qrupun payı, onun asılı müəssisədəki payına, eləcə də Qrupun asılı müəssisədəki investisiya qoyuluşunun müddətinin artırılması ilə əlaqədar yaranan hər hansı debitor borclarına bərabər və ya ondan artıq olarsa, Qrup yalnız həmin asılı müəssisənin adından üzərinə öhdəlik götürdüyü və ya ödənişlər etdiyi halda, gələcək zərərləri qeydə alır.

Qrup və onun asılı müəssisələri arasında aktivlərin köçürülməsi ilə bağlı əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər Qrupun asılı müəssisələrdəki payına proporsional həcmdə silinir. Bundan əlavə, realizasiya olunmamış zərərlər həmçinin köçürülən aktivlərin dəyərsizləşməsini sübuta yetirən əməliyyat olmadığı halda silinir. Lazım olduqda asılı müəssisələrin uçot siyasəti Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun olmaq üçün dəyişdirilir.

Birgə müəssisələrdə iştirak payları. Qrupun birgə nəzarət altında müəssisələri olan birgə müəssisələrdə iştirak payları vardır. Həmin müəssisələrlə onların iqtisadi fəaliyyəti üzrə birgə nəzarət təsis edən müqavilə razılaşmaları imzalanmışdır.

Birgə müəssisə iki və ya daha çox tərəfin (sahibkarların) birgə nəzarət tətbiq edilməsi şərti ilə həyata keçirdikləri iqtisadi fəaliyyəti əks etdirən müqavilə razılaşmasıdır. Birgə nəzarət yalnız iqtisadi fəaliyyətlə əlaqədar strateji maliyyə və əməliyyat qərarları sahibkarların birgə razılığı ilə tələb edildikdə mövcud olur. Birgə nəzarət olunan müəssisə, Qrupun öz sahibkarları ilə birlikdə nəzarət etdiyi iqtisadi fəaliyyəti həyata keçirmək üçün müəssisə, tərəfdaşlıq və ya sair müəssisənin təsis olunmasını nəzərdə tutan birgə fəaliyyətdir.

Birgə nəzarət olunan müəssisələrin maliyyə nəticələri, aktivləri və öhdəlikləri pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən birgə nəzarət olunan müəssisədəki investisiya alış tarixindən sonra birgə nəzarət olunan müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişikliklər daxil olmaqla və alınmış ödənişlər və investisiyanın dəyərindəki hər hansı dəyərsizləşmə çıxılmaqla maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda uçota alınır. Birgə nəzarət olunan müəssisənin mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir və ya zərər hesabatında tanınmış hər hansı gəlir və zərər Qrupun ümumi gəlir haqqında hesabatında Qrupa aid hissə qədər tanınmışdır.

Birgə nəzarət olunan müəssisələrin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Birgə müəssisələrdə iştirak payları (davamı). Qrup birgə fəaliyyətə bir daha birgə nəzarət etmədikdə və ya asılı müəssisəyə əhəmiyyətli təsir göstərmədikdə və ya iştirak payı satış üçün nəzərdə tutulduqda, pay iştirakı üzrə uçot metodunu istifadə etmir. Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlər (HPBS) ilə tənzimlənən Qrupun kəşfiyyat və hasilat seqmenti üzrə bəzi fəaliyyət növləri birgə fəaliyyət vasitəsilə həyata keçirilir. Bu halda sahibkarlar birgə fəaliyyətdə birbaşa mülkiyyət payına sahib olur və onun aktivlərinə birgə nəzarət edirlər. Bu cür fəaliyyət birgə nəzarət olunan aktivlər kimi uçota alınır. Müvafiq olaraq, Qrupun birgə nəzarət olunan aktivlər və öhdəliklərdəki payı, eləcə də birgə nəzarət olunan aktivlər ilə bağlı gəlir və xərclər Qrupun payına proporsional şəkildə qeydə alınır.

HPBS, kommersiya neft və qaz şirkətinin təcrübəsindən istifadə etməklə mineral ehtiyatların hasilatı üsuludur. Yekun hasilatın miqdarından asılı olmayaraq, mineral ehtiyatlar üzrə mülkiyyət hüququ və əksər hallarda ehtiyatların hasilatı üçün yaradılmış bütün əsas vəsaitlər üzrə qanuni hüquqlar Dövlətə məxsusdur. Dövlət, razılaşdırılmış qiymət formuluna əsasən məhsul və ya nağd pulla təchiz edilmiş məhsullardan müəyyən faiz götürür. Müqavilə tərəfləri ancaq müəyyən xərcləri və razılaşdırılmış mənfəət faizini əldə etmək hüququna malik ola bilərlər. Onlar həmçinin müəyyən vaxt müddətindən sonra ehtiyatları hasil etmək hüququ qazana bilər. Əməliyyat şirkəti HPBS-i idarə etmək üçün bir və ya bir neçə podratçı tərəflərin yaratdığı hüquqi şəxsdir.

Müxtəlif HPBS-lərdə podratçı tərəf olan Qrup, HPBS-ləri müqavilənin şərtlərinə əsasən qiymətləndirir və uçota alır. O, HPBS-ə əsasən hasil edilmiş neftdə və qazda ancaq öz payını gəlir kimi uçota alır. Dövlətin adından hasil edilərək satılan neft və qaz üzrə yaranan gəlir və ya çəkilmiş xərclər Qrupun hesabatlarında qeydə alınmır. Qrup, Dövlətin agentı kimi çıxış edərək nefti və qazı hasil edir və çatdırır, yaxud nefti və qazı sataraq gəliri Dövlətin hesabına köçürür.

Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı ("BMUS") 38 və BMUS 16 əsasında, müvafiq olaraq, qeyri-maddi aktivlər və ya əsas vəsaitlər kimi uçota alınmalı olan xərclər müəssisənin bir çox iqtisadi risklərə məruz qaldığı və aktivlər üzrə ehtimal edilən gələcək iqtisadi mənfəət əldə etdiyi təqdirdə uçota alınır. Alış, işlənmə və kəşfiyyat xərcləri konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən uçot qaydalarına uyğun olaraq qeydə alınır.

Köhnəlmə, tükənmə və ya amortizasiyaya məruz qalmış aktivlər HPBS-in qüvvədə olduğu dövrdə və ya müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) hazırkı uçot siyasətində nəzərdə tutulan müvafiq tükənmə və ya köhnəlmə metoduna əsasən xərcə silinir.

Xarici valyuta çevrilmələri. Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa cür qeyd edilməyi halda min Azərbaycan Manatı ilə ("AZN") əks olunmuşdur.

Qrupun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin funksional valyutaları onların fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitlərin valyutaları hesab edilir. ARDNŞ və onun tabeliyində olan 23 struktur bölməsinin funksional valyutası və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan AZN-dır. Buna baxmayaraq, Qrupun törəmə, asılı və birgə nəzarət olunan müəyyən müəssisələrində investisiyalarının böyük hissəsi üzrə debitor borcları, gəlirlər, xərclər və borc öhdəlikləri ABŞ dolları, İsveçrə frankı ("İF"), Gürcüstan laris ("GL"), Ukrayna Hrivnası ("UH") və Türk lirası ("YTL") ilə qiymətləndirildiyinə, çəkildiyinə, ödənilməsinə və ya ölçüldüyünə görə həmin müəssisələrdə həmin valyutalar funksional valyuta hesab edilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir.

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Xarici valyuta çevrilmələri (davamı). Qrup müəssisələrinin əməliyyat nəticələri və maliyyə vəziyyəti həmin müəssisələrin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutalarından fərqli olduqda və Qrupun hesabat valyutası ilə ölçülmədikdə (bu müəssisələrdən heç birinin funksional valyutası hiperinflasiya iqtisadiyyatlı ölkələrin valyutası deyil) aşağıdakı şəkildə hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) hər bir ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent (məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq) kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 0.7850 AZN, 1 AVRO = 1.0377 AZN, 1 İF = 0.8594 AZN, 1 GL = 0.4744 AZN, 1 UH = 0.0975 AZN, 1 YTL = 0.4387 AZN, 100 YY = 0.9126 AZN (2011: 1 ABŞ dolları = 0.7865 AZN, 1 Avro = 1.0178 AZN, 1 İF = 0.8357 AZN, 1 GL = 0.4692 AZN, 1 UH = 0.0978 AZN, 1 YTL = 0.4102 AZN, 100 YY = 1.0146 AZN).

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər əməliyyatın həyata keçirilməsində maraqlı olan, yaxşı məlumatlandırılmış və bir-birindən asılı olmayan alıcı və satıcı arasında aktivin mübadilə edilə bildiyi və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi məbləğdir. Ədalətli dəyər fəal bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üzrə cari tələb qiymətini və maliyyə öhdəlikləri üzrə cari təklif qiymətini əks etdirir. Maliyyə aləti fəal bazarda o zaman sərbəst surətdə alınıb satıla bilən aktivlər kimi qəbul edilir ki, onların qiymətləri haqqında məlumat fond birjasında və ya sair maliyyə təşkilatından sərbəst və müntəzəm şəkildə əldə edilə bilsin və bu zaman həmin qiymətlər kommersiya cəhətdən müstəqil şəkildə bazar şərtləri çərçivəsində həyata keçirilən real və müntəzəm əməliyyatları əks etdirsin.

Bazar qiymətləri mövcud olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli, kommersiya cəhətdən müstəqil şəkildə həyata keçirilən ən son əməliyyatlar haqqında məlumata əsaslanan modellər kimi qiymətləndirmə üsulları, eləcə də investisiya qoyulan müəssisələr haqqında maliyyə məlumatlarının təhlili istifadə edilir. Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edə bilər.

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş sair resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərlə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərinə daxil edilir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı). Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərler xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən sair dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri. Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: a) mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə göstərilən maliyyə aktivləri; b) kreditlər və debitor borcları; c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və d) satıla bilən maliyyə aktivləri. Bu təsnifləşdirmə maliyyə aktivlərinin əldə edilməsi məqsədindən asılıdır. Rəhbərlik maliyyə aktivlərini ilkin uçot zamanı təsnifləşdirir.

Maliyyə aktivlərinin qiymətləndirilməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

(a) *Mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə göstərilən maliyyə aktivləri.* Mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə göstərilən maliyyə aktivləri satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri (maliyyə aktivləri əsasən qısa müddətdə satış üçün əldə edildiyi təqdirdə bu kateqoriyada təsnifləşdirilir) və ilkin olaraq mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləridir. Derivativlər heclər kimi müəyyən edilmədiyi təqdirdə, satış üçün nəzərdə tutulan aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya daxil olan aktivlər cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir.

(b) *Kreditlər və debitor borcları.* Kreditlər və debitor borcları bazarda sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən, təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən ödənişlərlə qeyri-derivativ maliyyə aktivləridir. Ödəmə müddəti maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixindən sonra 12 aydan çox olan kreditlər və debitor borcları istisna olmaqla, bunlar cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Bu istisna olunmuş aktivlər isə uzunmüddətli aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Kreditlər və debitor borcları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda debitor borcları kimi əks etdirilir.

(c) *Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları.* Bu kateqoriyaya Qrupun ödəniş müddətində saxlamaq niyyəti və imkanı olan qiyməti təyin edilmiş sabit və ya ödəniş müddəti müəyyən edilmiş qeyri-derivativ maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının təsnifləşdirilməsini onların ilk dəfə uçota alınması ərəfəsində müəyyənləşdirir və hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində təsnifləşdirmənin uyğunluğunu yenidən qiymətləndirir. Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.

(d) *Satıla bilən maliyyə aktivləri.* Satıla bilən maliyyə aktivləri bu kateqoriya üçün nəzərdə tutulan və yaxud hər hansı sair kateqoriyalarda təsnifləşdirilməmiş qeyri-derivativlərdir. Rəhbərliyin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixindən etibarən 12 ay ərzində investisiyaları satmaq niyyəti olmadığına görə bu aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi tanınır.

Maliyyə aktivlərinin müntəzəm alışı və satışı, əqdin bağlandığı tarixdə (yəni, Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə) uçota alınır. Investisiyalar əvvəlcə mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərdə uçota alınmayan bütün maliyyə aktivləri üzrə əməliyyat xərcləri daxil olmaqla, ədalətli dəyərlə uçota alınır. Mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərdə əks etdirilən maliyyə aktivləri əvvəlcə ədalətli dəyərdə uçota alınır, əməliyyat xərcləri isə ümumi gəlirlər haqqında hesabatda xərcə yazılır. Satıla bilən maliyyə aktivləri və mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərdə əks etdirilən maliyyə aktivləri sonradan ədalətli dəyərlə uçota alınır. Kreditlər və debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.

“Mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərdə əks etdirilən maliyyə aktivlərinin” ədalətli dəyərində dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və ya zərər onların yarandığı dövrdə ümumi gəlir haqqında hesabatda “sair gəlir/(zərər)” sətrində əks etdirilir. Mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərdə əks etdirilən maliyyə aktivlərindən yaranan dividend gəlirləri Qrupun ödənişləri almaq hüququ müəyyən edildikdə ümumi gəlir haqqında hesabatda sair gəlirlərin tərkibində uçota alınır.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı). Xarici valyutada ifadə olunan və satıla bilən qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən monetar qiymətli kağızların ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər qiymətli kağızların amortizasiya edilmiş dəyərində və balans dəyərində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yaranan məzənnə fərqləri kimi təhlil edilir. Monetar qiymətli kağızlar üzrə məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər mənfəət və ya zərərdə uçota alınır; qeyri-monetar qiymətli kağızlar üzrə məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər kapitalda uçota alınır. Satıla bilən qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən monetar və qeyri-monetar qiymətli kağızların ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər kapitalda uçota alınır.

Satıla bilən maliyyə aktivləri kateqoriyasında təsnifləşdirilən qiymətli kağızlar satıldıqda və ya dəyərsizləşdikdə, kapitalda qeydə alınan ədalətli dəyər üzrə yığılmış düzəlişlər ümumi gəlir haqqında hesabatda investisiya qiymətli kağızlarının satışından yaranan gəlir və zərər kimi əks etdirilir. Satıla bilən qiymətli kağızlar üzrə effektiv faiz metoduna əsasən hesablanmış faizlər ümumi gəlir haqqında hesabatda sair gəlirlərin tərkibində uçota alınır. Satıla bilən pay alətləri üzrə dividendlər Qrupun ödənişləri almaq hüququ müəyyən edildikdə ümumi gəlir haqqında hesabatda sair gəlirlərin bir hissəsi kimi uçota alınır.

Sərbəst surətdə alınıb-satılan investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyəri cari bazar qiymətlərinə əsaslanır. Maliyyə aktivləri bazarı (həmçinin birjaya çıxarılmayan qiymətli kağızlar üzrə) aktiv olmadığı təqdirdə, Qrup, ədalətli dəyəri qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməklə müəyyən edir. Bu üsullara bazar göstəricilərindən maksimum istifadə etmək və müəssisənin göstəricilərindən daha az asılı olmağı nəzərdə tutan, müstəqil tərəflər arasındakı ən son əməliyyatlar, mahiyyət etibarilə eyni xarakter daşıyan sair maliyyə alətlərinə istinad, diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlili və opsiyonların qiymətləndirilməsi modelləri daxildir.

Qrup hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını müəyyən edir. Satıla bilən qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən pay qiymətli kağızlar ilə əlaqədar qiymətli kağızın ədalətli dəyərinin onun maya dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə və ya davamlı şəkildə azalması, həmin qiymətli kağızların dəyərsizləşməsi əlaməti kimi nəzərə alınır. Satıla bilən maliyyə aktivləri üzrə bu cür dəlil olduqda, alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi qiymətləndirilən ümumi zərər, əvvəlki dövrdə mənfəət və ya zərərdə həmin aktiv üzrə qeydə alınmış hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla, kapitaldan silinərək ümumi gəlir haqqında hesabatda qeydə alınır. Ümumi gəlir haqqında hesabatda pay alətləri üzrə qeydə alınan dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və ya zərərdə bərpa edilmir.

Maliyyə öhdəlikləri. Qrup öz maliyyə fəaliyyətini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri, həmçinin maliyyə derivativləri daxil olmaqla və (b) sair maliyyə öhdəlikləri. Satış üçün nəzərdə tutulan öhdəliklər ədalətli dəyərdə uçota alınır. Həmin öhdəliklərin dəyərindəki dəyişikliklər onların yarandığı dövrdə konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda uçota alınır. Sair maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.

Maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi. Qrup aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərini uçotdan silir: (i) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (ii) Qrup bu aktivlər üzrə mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (iii) Qrup bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivləri satış üzrə əlavə məhdudiyyətlər qoymadan asılı olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan silinməsi. Qrup maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik müvafiq balans məbləğindəki fərqi hər hansı çəkilmiş xərclər və komissiya haqları ilə birlikdə mənfəət və ya zərərdə uçota alınması şərtilə, ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır.

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları. Maliyyə zəmanəti razılaşmaları maliyyə aləti üzrə şərtlərə əsasən ödənilməli olan vaxtda borclu tərəfin ödəməni yerinə yetirə bilmədiyi zaman yaranan zərərin əvəzinin Qrup tərəfindən ödənilməsinə tələb edən razılaşmalardır. Maliyyə zəmanəti razılaşmaları ilkin olaraq birbaşa zəmanətin emissiyası ilə bağlı olan sövdələşmə xərcləri nəzərə alınmaqla ədalətli dəyər əsasında öhdəlik kimi uçota alınır. Daha sonra, öhdəlik hesabat tarixinə olan cari borcun ödənilməsi üçün tələb olunan xərclərin və yığılmış amortizasiya çıxılmaqla qeydə alınan məbləğin daha yüksək olan dəyəri ilə ölçülür.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Ticarət və sair debitor borcları. Ticarət və sair debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Qrup əvvəlcə fərdi olaraq mühüm olan maliyyə aktivləri və ya fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri qrupu üçün dəyərsizləşmənin obyektiv sübutunun olub-olmamasını test edir. Əgər Qrup fərdi olaraq test edilmiş maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi üçün obyektiv sübutun olmadığını müəyyən edərsə, aktivini eyni kredit risk xarakteristikası olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və bu qrup üçün kollektiv dəyərsizləşmə testini keçirir. Fərdi olaraq dəyərsizləşmə testi edilmiş və dəyərsizləşmə üzrə zərərin qeydə alındığı aktivlər kollektiv dəyərsizləşmə testinə daxil edilmir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat, Qrupun müəyyən edilmiş ilkin müddətdə borc məbləğlərini tam toplaya bilməyəcəyinə obyektiv sübutlar mövcud olduqda yaradılır. Ehtiyatın məbləği, aktivin balans dəyəri ilə əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsasən diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin dəyəri arasındakı fərqi təşkil edir. Ehtiyatın məbləği mənfəət və ya zərər kimi uçota alınır. Debitor borcunun dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər həmin debitor borcunun vaxtı keçmiş statusu və onun realizasiya oluna bilməsi yaxud hər hansı girov təminatının olmasıdır. Əlavə olaraq, dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən sair əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- qarşı tərəfin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Qrupun qarşı tərəf haqqında əldə etdiyi maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- qarşı tərəfin müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- qarşı tərəfə təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfəət dəyişikliklərinin baş verməsi; və ya
- girovun (əgər varsa) dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Ticarət və sair debitor borcları müştərilər və borcalanlar tərəfindən ödəniləndə və ya başqa oxşar əməliyyatlar olduqda debitor borcu hesabından silinir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan sair qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri. Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri nağd pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrıca göstərilir. Məhdudiyət qoyulmuş qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir.

Kreditor borcları. Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülür.

Borc öhdəlikləri. Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır.

Əsas vəsaitlərin tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktivini istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə sair xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Əsas vəsaitlər. Qrup əsas vəsaitlərinin BMHS-a keçid tarixində (1 yanvar 2007-ci il) ədalətli dəyərle ölçülməsi və həmin tarixdə ədalətli dəyərin şərti hesablanmış maya dəyəri kimi istifadə edilməsi üsulunu seçmişdir. Ədalətli dəyər, bazar məlumatlarına əsasən və köhnə hesablanmış əvəzləşdirmə dəyəri üsulundan istifadə etməklə müəyyən edilir. BMHS-a keçid prosesindən sonra əsas vəsaitlər yığılmış köhnə və lazım olduqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aşağıda göstərilən dəyerdə uçota alınır.

1 yanvar 2007-ci il tarixindən sonra alınmış aktivin ilkin dəyəri onun alış dəyəri və ya tikinti xərcləri, bu aktivin istismara verilməsi ilə birbaşa bağlı olan xərclər, onun silinməsi öhdəliyi (əgər varsa) üzrə ilkin təxminlər və kvalifikasiya olunan aktivlər və borc öhdəlikləri üzrə xərclərdən ibarətdir. Maliyyə lizinqi müqaviləsinə əsasən əldə edilmiş aktivlər də əsas vəsaitlərə daxildir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri. Mülkiyyətin lizinə götürülməsi xərcləri ehtiyatların dəyəri müəyyən ediləndə kapitallaşdırılır. İqtisadi cəhətdən səmərəli kəşfiyyat edilmədikdə, bu məsrəflər xərc hesabına yazılır. Əsas vəsaitlər və ya qeyri-maddi aktivlər üzrə kapitallaşdırma xərclərinə uyğun şəkildə aparılır.

Qrup kəşfiyyat və qiymətləndirmə fəaliyyətini həmin resursların istehsalının iqtisadi cəhətdən əsaslandırılması müəyyən edilənə qədər, kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərclərini kapitallaşdırmaqla uçota alır. İqtisadi cəhətdən əsaslandırılmayan resurslar ilə bağlı kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinə əlavə edilir.

Əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin işlənilib təkmilləşdirilməsi. Platformalar, boru kəmərləri kimi infrastruktur qurğuların tikilməsi, quraşdırılması və ya tamamlanması və kommersiya cəhətdən təsdiqlənmiş quyuların qazılması üzrə xərclər onların xarakterinə uyğun olaraq əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər kimi kapitallaşdırılır. Konkret yataqda işlənmə tamamlandıqdan sonra o, istehsal aktivlərinə (neft və qaz əmlakına) köçürülür.

Neft və qaz hasilatı qurğuları üzrə təxmin edilən sökülmə xərclərinin cari dəyəri (ləğvetmə və ərazinin bərpası xərcləri daxil olmaqla) öhdəlik yarandıqda uçota alınır və istehsalın həcmindən asılı olaraq amortizasiya metodundan istifadə etməklə balans dəyərində daxil edilir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əsas vəsaitlərin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər bir hesabat tarixində rəhbərlik, əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidlərinin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərində qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə hər hansı zərər ümumi gəlir haqqında hesabatda qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin daha olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidləri üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Əsas vəsaitlərin satışından yaranan gəlir və zərər alınmış vəsaitlərin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərəre daxil edilir.

Köhnəlmə. Neft və təbii qaz əmlakı ilə bağlı əsas vəsaitlər üzrə köhnəlmə istehsal həcmindən asılı olaraq köhnəlmə metoduna əsasən hesablanır.

Neft və qaz aktivləri üçün köhnəlmə təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlar və ya uyğun olduqda cəmi təsdiqlənmiş ehtiyatlar üzrə hər bir yataq üçün hesablanır. Birgə istifadə olunan neft-qaz əmlakı və avadanlıqları (məs. daxili təchizat sistemləri, emal qurğuları və s.) cəmi təsdiqlənmiş ehtiyatlar üzrə köhnəlmə hesablanır.

Torpaq üçün köhnəlmə hesablanmır. Neft-qaz əmlakı və avadanlığından başqa əsas vəsaitlər onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən köhnəlmə hesablanır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün köhnəlmə hesablanmır.

Qrupun əsas vəsaitlərinin (neft-qaz əmlakından başqa) təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Binalar və tikililər	12 - 40 il
Maşın və avadanlıqlar	3 - 47 il
Gəmilər	25 il

Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sifirə bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Əməliyyat lizinqi. Qrup lizinq alan qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və faydalar lizinq verən tərəfindən Qrupa ötürülmədikdə, əməliyyat lizinqi müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Lizinqin müddəti lizinq alan tərəfindən əmlakın lizinqə götürülməsi üçün əlavə şərtlərlə birlikdə müqavilənin imzalanması ləğv oluna bilməyən dövrüdür. Lizinq müddəti ləğv edilə bilməyən ehtiva müddətdir ki, lizinq alan aktivləri həmin müddətə lizinqə götürmək müqaviləsini imzalamış və hər hansı əlavə müddətləri də nəzərə almaqla lizinq alan əlavə ödənişlər etməklə və ya əlavə ödənişlər etmədən lizinq müddətinin əvvəlində bu hüququn istifadə edilməsinə kifayət qədər əmin olduğu halda, əmlakın lizinq müddətini artırmaq hüququna malikdir.

Əmlak, əməliyyat lizinqinin şərtlərinə əsasən lizinqə verildikdə lizinq ödənişləri üzrə debitor borcları lizinqin ümumi müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metodundan istifadə etməklə lizinq gəliri kimi uçota alınır.

Qudvil. Qudvil ilkin olaraq məcmu ödənişin və qeyri-nəzarət payının müəyyən edilə bilən xalis aktivlər və güman olunan öhdəliklərdən artıq hissə olan dəyər kimi hesablanır. Əgər bu məbləğ əldə edilmiş törəmə müəssisənin xalis aktivlərinin ədalətli dəyərindən azdırsa, bu fərq gəlir və ya zərər kimi qeydə alınır.

İlkin tanınmadan sonra qudvil maya dəyərindən hər hansı qalıq dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ölçülür. Dəyərsizləşmə testi üçün müəssisələrin birləşməsindən yaranan qudvil, yaranma tarixindən başlayaraq Qrupun birləşmədən fayda götürə biləcək hər bir pul vəsaitlərini yaradan vahidlərinə alınan müəssisənin sair aktiv və ya öhdəliklər bu vahidlərə ayırmasından asılı olmayaraq paylanır. Qudvil pul vəsaitlərini yaradan vahidinin bir hissəsi olduğu və vahid nəzdində fəaliyyətin bir hissəsi ləğv olunduğu təqdirdə həmin fəaliyyətə aid edilən qudvil onun ləğv olunmasından yaranan gəlir və zərərin müəyyən edilməsi üçün ləğv olunan fəaliyyətin balans dəyərinə daxil olunur. Bu cür hallarda silinən qudvil ləğv olunan fəaliyyətin müvafiq dəyəri və pul vəsaitlərini yaradan qalan vahidin dəyəri əsasında ölçülür.

Qeyri-maddi aktivlər. Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və proqram təminatı, patentlər, lisenziyalar, müştəri ilə münasibətlər, ticarət adı, sudan istifadə hüquqları və işlənmə layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti məhdud və ya qeyri-müəyyən olaraq qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər onların faydalı iqtisadi müddəti ərzində bərabər hissələrlə amortizasiya edilir və dəyərsizləşmə bilməsinə dair əlamət mövcud olduqda dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrü və amortizasiya metodu ən azı hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktiv üzrə daxil olacaq gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istifadə modelində baş verən dəyişikliklər müvafiq olaraq amortizasiya dövrünü və ya metodunu dəyişdirməklə uçot təxminlərində dəyişikliklər kimi qeydə alınır. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri ümumi gəlir haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivlərin funksiyasına uyğun olaraq xərc kateqoriyasında tanınır.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqda davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

a) Hüquqlar və proqram təminatı

Proqram təminatı yığılmış amortizasiyanı çıxmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Amortizasiya, bu cür aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən hesablanır. Torpaq üzərində mülkiyyət hüquqlarına su bəndlərindən, fabrikin ərazisindən, liman ərazisindən, sahənin işlənməsi, sahə və su ötürmə xəttindən istifadə hüquqları daxildir. Petkim Petrokimya Holding A.Ş. ("Petkim") şirkətinin alışı zamanı (Qeyd 15) əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyərdə uçota alınmış, və qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olduğu üçün amortizasiya olunmayan su ötürmə xətti istisna olmaqla, alışı tarixindən başlayaraq qeyri-maddi aktivlərin qalan faydalı istifadə müddətləri ərzində amortizasiya edilmişdir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Qeyri-maddi aktivlər (davamı)

b) Müştəri ilə münasibətlər

Petkim şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi kimi əldə edilmiş müştəri ilə münasibətlər əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmış və alış tarixindən başlayaraq onların 22 illik faydalı istifadə müddətləri ərzində amortizasiya edilmişdir (Qeyd 15).

SOCAR Switzerland şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi olaraq alınmış Müştəri ilə münasibətlər əvvəlcə 30 iyun 2012-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmışdır.

c) Petkim ticarət adı

Petkim şirkətinin alış zamanı əldə edilmiş Petkim ticarət adı əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmışdır. Petkim ticarət adı qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olduğu üçün amortizasiya edilmir (Qeyd 15).

d) Sudan istifadə hüquqları

Petkim şirkətinin alış zamanı əldə edilmiş sudan istifadə hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmış və alış tarixindən başlayaraq onların 47 illik faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya edilmişdir (Qeyd 15).

e) İnkişaf layihələri

Petkim şirkətinin alış zamanı əldə edilmiş inkişaf layihələri əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmış və alış tarixindən başlayaraq onların 5 illik faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən amortizasiya edilmişdir. İnkişaf layihələri ilə bağlı çəkilmiş xərclər (yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsulların tərtibatı və sınaqdan keçirilməsinə aid olan) layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılmasını nəzərə alaraq gerçəkləşəcəyi ehtimal edildikdə və yalnız xərclər etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bildikdə, qeyri-maddi aktivlər kimi uçota alınır. Tədqiqat və işlənmə fəaliyyəti ilə bağlı digər xərclər yarandığı dövrdə xərc kimi uçota alınır. Qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşdikdə, onların balans dəyəri bərpa dəyərində azaldılır.

Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddətləri hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onlara düzəlişlər edilir.

Mənfəət vergisi. Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri sair ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktiv, qüvvədə olan və ya maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı) Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əsas vəsaitlərin ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

Mal-material ehtiyatları. Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyərdə qeydə alınır. Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərinə birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal iş həcminə əsasən) daxildir.

Dövlət qrantları. Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınması və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyi təqdirdə əsaslı əminlik yarandıqda ədalətli dəyərlə uçota alınır. Əsas vəsaitlərin alınması ilə bağlı alınmış qrantlar uzunmüddətli öhdəliklərdə təxirə salınmış gəlir kimi uçota alınır və müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən mənfəət və ya zərərdə gəlirə aid edilir.

Gəlirlər ilə bağlı alınmış qrantlar təxirə salınır və onların kompensasiya edəcəyi xərclərə uyğunlaşdırılması üzrə tələb olunan dövr ərzində mənfəət və ya zərərdə daxil edilir.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər. Qrup qurğu və ya avadanlığın bir hissəsinin sökülməsi və ya ləğv edilməsi və onların yerləşdiyi ərazini bərpa etməsi üzrə öhdəliyə malik olduqda və həmin öhdəliklə bağlı əsaslı təxminlər irəli sürüldükdə aktivlərin silinməsi ilə bağlı xərclər üzrə öhdəliklər uçota alınır. Neft və təbii qazın hasilatı və ya nəqli üçün nəzərdə tutulan qurğular kimi yeni qurğularla bağlı öhdəliklər tikinti və ya quraşdırılma zamanı uçota alınır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlik qanunvericilikdə baş vermiş dəyişiklik ilə əlaqədar olaraq qurğunun istismar dövrü ərzində yarana bilər. Uçota alınmış məbləğ yerli şərait və tələblərə uyğun olaraq müəyyən edilmiş gözlənilən gələcək xərclərin cari dəyərini əks etdirir.

Bundan əlavə, əsas vəsaitlərin maya dəyərində aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün təxmin edilən öhdəliklərin məbləği həcmində düzəliş aparılır.

Gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklərə görə öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş hər hansı dəyişiklik ehtiyat və əsas vəsaitlər üzrə kapitallaşdırılmış müvafiq xərclərə düzəliş kimi göstərilir. Tamamilə köhnəlmiş qurğu və ya avadanlığın sökülməsi və ya ləğv edilməsi üçün gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklər ümumi gəlir haqqında hesabatda uçota alınır. Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş nəticəsində öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş dəyişikliklər ümumi gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərcləri kimi göstərilir.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan öhdəliklər daxildir. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Qrupdan iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Ehtiyatlar gələcək əməliyyat zərərləri üçün uçota alınmır.

Bir sıra analogi öhdəliklər mövcud olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədilə resursların sərf olunması ehtimalı ümumilikdə bütün öhdəliklər üçün müəyyən edilir. Ehtiyat, hətta öhdəlik ilə eyni sinfə daxil olan hər-hansı bir ayrıca maddə üzrə resursların sərf olunması ehtimalı az olduqda belə qeydə alınır.

Ehtiyatlar vergidən əvvəl faiz dərəcəsi istifadə etməklə, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərin cari dəyəri ilə qiymətləndirilir. Vergidən əvvəl faiz dərəcəsi pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və öhdəliklərə xas olan riskləri əks etdirir. Vaxtın keçməsinə görə ehtiyatlardakı artım faiz xərcləri kimi uçota alınır.

Dövlətə ayırmalar. Dövlətə ayırmalar hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlətin ayırmaları. Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, digər dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Hökumətin digər müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi keçirilən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır (Hökumət digər müəssisələrdəki payını köçürdüyü halda – müvafiq müəssisənin ədalətli dəyərində köçürülmüş pay).

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Əlavə Dəyər Vergisi. Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditör borcu: ƏDV üzrə kreditör borcu maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində əvəzləndirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, müştərilərə satışların tanınması zaman vergi orqanlarına ödənilməli olan satış üzrə ƏDV məbləğidir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində əvəzləndirilməmiş satışlar üzrə ƏDV (əvəzləndirilən ƏDV) həmçinin ƏDV üzrə kreditör borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyersizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyersizləşmə üzrə ehtiyat lazım olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinə qədər saxlanılır.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV: Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində əvəzləndirilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləndirilə bilər.

Gəlirlərin uçotu. Gəlirlər, Qrupun adi fəaliyyət gedişində satılmış mallar və ya göstərilmiş xidmətlərə görə alınmış və ya alınacaq məbləğin ədalətli dəyərini əks etdirir. Gəlirlər, Qrup daxilində satışlar silinməklə ƏDV, mənfəət, güzəşt və satışdan tutulan sair vergilər (əgər mövcuddursa) çıxılmaqla göstərilir.

Xam neftin satışından yaranan gəlirlər adətən neftin tankərə və ya digər nəqliyyat vasitələrinə yükləndiyi zaman xam neft üzrə mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların ötürüldüyü anda qeydə alınır. Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər adətən məhsulların yükləndiyi zaman məhsul üzrə mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların ötürüldüyü anda qeydə alınır. Təbii qazın satışından yaranan gəlirlər qaz sayğaclarındakı göstəricilərə (hər ay nəzarət edilir) və sonuncu göstəricidən hesabat dövrünün sonuna qədər istehlakçıların proqnozlaşdırılan qaz sərfiyyatına əsasən hesablanır. Təbii qazın qiyməti və qazın nəqli tarifləri Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən müəyyən edilir.

Digər malların satışından yaranan gəlirlər mallar üzrə mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların ötürüldüyü anda qeydə alınır.

Xidmətlərin realizasiyası müqavilə üzrə göstəriləcək ümumi xidmətlərə proporsional olaraq faktiki göstərilmiş xidmətlərə əsasən qiymətləndirilən konkret əməliyyatın tamamlanma mərhələsinə istinadən həmin xidmətlərin göstərilədiyi uçot dövründə qeydə alınır.

Faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə maliyyələşdirmə vaxtına proporsional şəkildə gəlirə daxil edilir.

Xam neftin overlifti/anderlifti. Xam neftin overlifti və ya anderlifti birgə fəaliyyətdəki tərəfdaşın əldə etdiyi neftin həcmi ilə onun hasilətdəki iştirak payı arasındakı fərqdən yararlanır. Anderlift, satış kimi xam neftin yüklənmə məntəqəsində anderlifter tərəfindən overlifterə satışı zamanı uçota alınır. Overlift, alış kimi xam neftin overlifter tərəfindən anderlifterdən alınması zamanı uçota alınır. Anderliftin həcmi Qrupun maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında aktiv kimi, overliftin həcmi isə öhdəlik kimi göstərilir. Overlift öhdəliyi və ya anderlift aktivinin ilkin uçotu yüklənmə tarixinə xam neftin bazar qiyməti ilə aparılır. Overlift/anderlift öhdəlikləri və aktivlərinin hesabat tarixindən sonrakı dövrdə uçotu müvafiq əməliyyat sazişlərində nəzərdə tutulan şərtlərdən asılıdır. Bu cür şərtlər tərəflər arasında overlift/anderlift qalıqlarının nağd pulla hesablaşmasına imkan yaradarsa, həmin qalıqlar ilkin uçotdan sonrakı hesabat tarixlərinə ədalətli dəyerdə yenidən qiymətləndirilir. Xam neftin təhvilə nəticəsində yaranmış overlift/anderlift qalıqları ilkin uçotdan sonrakı hesabat tarixlərinə balans dəyəri və ədalətli dəyerdən ən aşağı olanı ilə qeydə alınır.

İşçilərə ödənişlər. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülətenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərilədiyi ildə hesablanır.

Seqmentlər üzrə məlumat. Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən əməliyyat məsələləri ilə bağlı Qrupun əsas qərar qəbul edən şəxsinə təqdim edildiyi formatda göstərilir. Gəlirləri, maliyyə nəticələri və ya aktivləri bütün seqmentlərin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən seqmentlər ayrıca açıqlanır.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Əlaqəli tərəflər. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat BMUS 24-ə "Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar" uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir. Dövlət tərəfindən Qrupun üzərinə Azərbaycan Respublikasındakı müştərilərə dövlətin nəzarət etdiyi qiymətlərlə davamlı olaraq neft və qaz təchiz etmək öhdəliyi qoyulmuşdur. Dövlətlə əməliyyatlara Qeyd 21-də göstərilən vergilər daxildir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər.

Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilər.

Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələr. Qrupun maliyyələşdirilən tərəf kimi iştirak etdiyi maraqların ötürülməsi haqqında müqavilə maliyyələşdirən tərəfin hər iki tərəfin iştirak payı olduğu layihədə maliyyələşdirilən tərəfin hasilatdan əvvəlki xərclərinin bir hissəsini və ya hamısını ödəmək üçün razılaşdığı müqavilədir. Layihə uğursuz olduqda, maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkdiyi xərclər ona ödənilir. Layihə uğurlu olarsa, maliyyələşdirən tərəfin çəkdiyi xərclər maliyyələşdirilən tərəfə aid olan hasilatdakı pay üzrə daxilolmalardan nağd pul şəklində və ya maliyyələşdirilən xərclər bərpa edilənə qədər hasilatdan qeyri-proporsional yüksək pay əldə etməklə ödənilir.

Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq, Qrup həmin müqavilələri maliyyələşdirmə müqaviləsi və ya alqı-satqı müqaviləsi kimi tanıyır.

Maliyyələşdirmə müqavilələrində maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfi maliyyə vəsaiti ilə təmin etməsi və təmin edilmiş vəsaitlər üzrə borcverəndən faiz alması ehtimal edilir. Bu halda əlavə hasilat hüququ müqaviləni dəstəkləyən təminat kimi çıxış edir.

Alqı-satqı müqaviləsində maliyyələşdirilən tərəf effektiv olaraq layihədəki payını tam və ya qismən maliyyələşdirən tərəfə satır. Layihə uğurlu olduğu təqdirdə, maliyyələşdirən tərəfin daxilolmalardakı payının artması müqabilində layihəni maliyyələşdirməsi tələb olunur və maliyyələşdirilən tərəfin daxilolmalardakı payı azalır.

Layihələrin kəşfiyyat mərhələsində layihələrin nəticələri və maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkilmiş xərcləri qaytarması ehtimalı qeyri-müəyyən olduqda, Qrup maraqların ötürülməsi ilə bağlı əməliyyatları və qalıqları konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə almır.

Biznes olmayan törəmə müəssisənin təcridən alınması. Əvvəllər asılı müəssisələrə investisiya kimi uçota alınmış törəmə müəssisənin təcridən alınması kapital metodu əsasında balans dəyəri olan məbləğlə (bu məbləğ asılı müəssisədə ilkin dəyərə aiddir) tanınır və həmin məbləğə asılı müəssisə üzərində nəzarət əldə etmək üçün Qrupun əlavə investisiyalarının dəyəri ("fərz edilən" ilkin dəyər) əlavə edilir. Asılı müəssisə üzərində nəzarət əldə edildikdən sonra, Qrupun törəmə müəssisəsinə çevrilir və "fərz edilən" ilkin dəyər törəmə müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktivlərinə və ya öhdəliklərinə aşağıdakı kimi bölüşdürülür:

- monetar aktivlər və monetar öhdəliklər ədalətli dəyərlə tanınır;
- monetar aktivlərin və monetar öhdəliklərin ədalətli dəyəri çıxıldıqdan sonra qalan "fərz edilən" ilkin dəyərin məbləği alış tarixində ədalətli dəyərlər əsasında qeyri-monetar aktivlərə və ya qeyri-monetar öhdəliklərə bölüşdürülür.

Yenidən təsnifləşdirmələr. Cari ilin maliyyə hesabatlarının təqdimatına uyğunlaşmaq məqsədilə keçən ilin Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabatda, Konsolidasiya Edilmiş Ümumi Gəlirlər Haqqında Hesabatda, Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Haqqında Hesabatda və müvafiq qeydlərdə müəyyən yenidən təsnifləşdirmələr aparılmışdır. Bunlar Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyatların nəticələrinə və kapitala əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Yenidən təsnifləşdirmələr (davamı)

Konsolidasiya olunmuş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

	Təsnifləşdirilmədən		Təsnifləşdirilmədən
	əvvəl	Təsnifləşdirilmə	sonra
<i>"Mal-material ehtiyatları"ndan "Əsas vəsaitlər"ə və "Əsas vəsaitlər"dən "Digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri"nə yenidən təsnifləşdirilmə:</i>			
Əsas vəsaitlər	8,919,860	145,313	9,065,173
Mal-material ehtiyatları	936,145	(151,344)	784,801
Digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri	82,365	6,031	88,396

Yuxarıdakı yenidən təsnifləşdirilmələr əsas etibarlı ilə Qrupun sahələrində planlaşdırılmış tikinti işləri üçün Qrupun saxladığı və sonralar neft və qaz əmlakında kapitallaşdırılmış mal-material ehtiyatlarına aiddir.

"Ticarət və digər debitor borcları"ndan "Digər uzunmüddətli aktivlər"ə, "Mənfəət vergisi üzrə kreditor borcları"ndan "Vergilər üzrə kreditor borcları"na və "Vergilər üzrə kreditor borcları"ndan "Ticarət və digər debitor borcları"na yenidən təsnifləşdirilmə:

Digər uzunmüddətli aktivlər	279,149	31,043	310,192
Ticarət və digər debitor borcları	2,740,803	(50,430)	2,690,373
Mənfəət vergisi üzrə kreditor borcları	(22,169)	17,574	(4,595)
Vergilər üzrə kreditor borcları	(435,521)	1,813	(433,708)

Konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabat

	Təsnifləşdirilmədən		Təsnifləşdirilmədən
	əvvəl	Təsnifləşdirilmə	sonra
<i>"Satışların maya dəyəri", "Paylama xərcləri" və "Sosial xərclər"dən "Ümumi və inzibati xərclər"ə və "Digər əməliyyat xərcləri"nə yenidən təsnifləşdirilmə:</i>			
Satışların maya dəyəri	5,391,983	(395,945)	4,996,038
Ümumi və inzibati xərclər	296,458	104,986	401,444
Paylama xərcləri	437,154	(54,410)	382,744
Sosial xərclər	308,353	(30,011)	278,342
Digər əməliyyat xərcləri	262,025	375,380	637,405

2012-ci ildə Qrup xərcərin bölüşdürülməsi siyasətinə yenidən baxmış və istehsal məsrəflərinin yerinə yetirilmiş işlər əsasında hesablanması metodunu tətbiq etməyə başlamışdır. Yeni metodologiyanın tətbiqi 31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərinə Qrupun xalis aktivlərinə əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir. Bundan əlavə, Qrup müəyyən məsrəflərin (məsələn, qeyri-monetar və monetar aktivlərin dəyərsizləşməsi, istehsal vahidlərinin müəyyən inzibati məsrəfləri və s.) təqdim edilməsini dəyişmişdir. Nəticədə əvvəlki ilin məsrəflərinə aid olan müəyyən maddələr cari ilin təqdimatına uyğunlaşmaq məqsədilə yenidən təsnif edilmişdir.

3 Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri

Qrup hesabatlarında əks etdirilən aktiv və öhdəliklərin məbləğlərinə təsir göstərən təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr irəli sürür. Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və hesabat tarixinə aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Neft və qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi. Neft və qaz ehtiyatları Qrupun investisiya sahəsində qərar qəbul edilməsi prosesində əsas elementlərdir. Onlar həmçinin dəyərsizləşmə üzrə yoxlanmanın mühüm elementləridir. Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatlarında, xüsusilə də təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlarda baş vermiş dəyişikliklər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunan istehsal həcmindən asılı olaraq amortizasiya xərclərinə təsir göstərir.

3 Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Neft və qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi (davamı). Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatları mövcud iqtisadi və əməliyyat şəraitində (yəni qiymətləndirmə tarixinə qiymətlər və xərclər) geoloji və mühəndislik məlumatlarının gələcək illərdə məlum yataqlardan məsrəflərin ödənilməsinə kifayət qədər əminliklə göstərdiyi xam neft və təbii qazın qiymətləndirilmiş miqdarıdır. Təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlar dedikdə mövcud quyularda mövcud avadanlıqlar və onların istismar üsulları vasitəsi ilə bərpa edilməsi gözlənilən ehtiyatlar başa düşülür. Neft və qaz ehtiyatlarının ilkin qiymətləndirmələri mahiyyət etibarilə qeyri-müəyyəndir, mülahizələrin tətbiq edilməsini tələb edir və gələcəkdə yenidən baxılmalıdır. Müvafiq olaraq, təsdiqlənib işlənmiş və ya təsdiqlənmiş ehtiyatlara əsaslanan maliyyə və uçot ölçüləri də (tükənmə və amortizasiya xərcləri və aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar) dəyişə bilər.

Təsdiqlənmiş ehtiyatlar rezervuarlara və quyulara dair mövcud məlumatlara istinadən qiymətləndirilir. Yeni məlumatlara (misal üçün, məhsulun qiymətləri, müqavilə şərtləri və ya işlənmə planları daxil olmaqla, qazma və hasilatla bağlı fəaliyyət və ya iqtisadi amillərdə dəyişikliklər) əsasən təsdiqlənmiş ehtiyatlarla bağlı bütün qiymətləndirmələrə (artırılması və ya azaldılması istiqamətində) yenidən baxılmalıdır. İşlənmə planları haqqında yeni məlumatların əldə edilməsi nəticəsində karbohidrogen ehtiyatlarının texniki istismar müddətində baş verən dəyişikliklər illik yenidən qiymətləndirmələrin aparılmasının əsas səbəbidir. İşlənmə və hasilat fəaliyyəti haqqında yeni məlumatların əldə edilməsi nəticəsində karbohidrogen ehtiyatlarının texniki istismar müddətində baş verən dəyişikliklər illik yenidən qiymətləndirmələrin aparılmasının əsas səbəbidir.

Ümumiyyətlə, işlənməmiş və ya qismən işlənmiş yataqlarla bağlı ehtiyatlar üzrə qiymətləndirmələr, işlənməmiş və ya tükənən yataqlara nisbətən, gələcək istismar müddəti ərzində daha böyük qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Yataqda hasilat işləri başladıldıqda, əlavə quyuların qazılmasına və ya hasilat şəraitində olan rezervuarın uzunmüddətli fəaliyyətinə dair əlavə məlumatlar əldə edildikdən sonra, təsdiqlənmiş ehtiyatların miqdarına gələcəkdə yenidən baxılmalıdır. Bu yataqlar işləndikcə, yeni məlumatlar dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər.

1 yanvar 2011-ci il tarixinə ARDNŞ-nin təsdiqlənmiş ehtiyatları Neft Mühəndisləri Cəmiyyətinin qaydalarına uyğun olaraq müstəqil rezervuar mühəndisləri tərəfindən hazırlanmış hesabatlarla əsaslanır. ARDNŞ sonrakı dövrlər üçün ehtiyatlar ilə bağlı məlumatları yerli geoloqlar tərəfindən görülmüş işlər əsasında yenilənmişdir.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər. Bundan sonra Qeyd 22-də müzakirə edildiyi kimi, rəhbərlik neft və qaz hasilatı obyektlərinin, kəmərlərin və köməkçi avadanlıqların istismardan çıxarılması və bu aktivlərin gələcək dəyəri və faydalı istifadə müddətinə dair təxminlərə əsasən ətraf mühitin bərpası məqsədilə gələcək xərclər üçün ehtiyatlar yaradır. Gələcək aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə öhdəliklərin müəyyənləşdirilməsi mürəkkəb məsələdir və rəhbərlikdən uzaq gələcəkdə baş verəcək öhdəliklərin silinməsinə dair təxminlərin və mülahizələrin yaradılmasını tələb edir. Mövcud öhdəliklərin ölçüsündə baş verən dəyişikliklər təxmin edilmiş vaxt, gələcək xərclər və ya qiymətləndirmədə istifadə edilmiş diskont dərəcələrində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yaranır.

Qrup, aktivlərin silinməsi üzrə öhdəliklərini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Şərhi Komitəsi (BMHŞK) 1, *İstismardan Çıxarılma, Bərpa üzrə Mövcud və Oxşar Öhdəliklərdə Dəyişikliklər* haqqında qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirir. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun aktivlərin silinməsi üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu ehtiyatlar subyektiv xarakter daşıdığına görə belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Neft və qaz hasilatı obyektlərinin istismardan çıxarılması, o cümlədən ləğv etmə və sahənin bərpası xərcləri ilə bağlı təxmin edilmiş öhdəlik 31 dekabr 2012-ci il tarixinə 620,864 AZN (2011: 468,384 AZN) təşkil etmişdir. Bu şərtlərdən hər hansı birinin dəyişməsi Qrupun ayırdığı ehtiyatlar üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik ləğv etmə və sahənin bərpa xərclərini diskontlaşdırmaq üçün istifadə edilən diskont dərəcələrini pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və lazım gəldikdə müvafiq öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən vergidən əvvəl faiz dərəcəsi kimi müəyyən edir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə istifadə edilmiş diskont dərəcəsi 5.97 faiz (2011: 6.86 faiz) təşkil etmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, bu diskont dərəcəsi hesabat tarixinə Azərbaycanda neft və qazın kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi, işlənməsi və paylanması sahəsinə aid olan bütün risk və qeyri-müəyyənlikləri müvafiq olaraq əks etdirir.

Hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox / az olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 158,588 AZN az / 264,394 AZN çox olardı.

3 Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər. Qeyd 23-də göstərilirdi ki, Qrup yaranmasından əvvəlki dövrlərdə göstərdiyi fəaliyyət və irsi olaraq həyata keçirdiyi əməliyyatlar nəticəsində əsasən Abşeron yarımadası ərazisində ətraf mühitə dəymiş zərərin ödənilməsi üçün təxmin edilən xərclər üçün ehtiyat ayırır. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərhlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun ətraf mühitin bərpası üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu ehtiyatların subyektiv xarakter daşdığına görə belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. 31 dekabr 2011-ci il tarixinə ətraf mühitin bərpası ilə bağlı təxmin edilmiş öhdəlik 195,484 AZN (2011: 231,323 AZN) təşkil etmişdir. Bu şərtlərdən hər hansı birinin dəyişməsi Qrupun ayırdığı ehtiyatlar üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik ətraf mühitin bərpası xərclərini diskontlaşdırmaq üçün istifadə edilən diskont dərəcələrini pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və lazım gəldikdə hesabat tarixinə müvafiq öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən vergidən əvvəl faiz dərəcəsi kimi müəyyən edir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə istifadə edilmiş diskont dərəcəsi 7.13 faiz (2011: 8.46 faiz) təşkil etmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, bu diskont dərəcələri Azərbaycan Respublikasında neft və qazın kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi, işlənməsi və paylanması sahəsinə aid olan bütün risk və qeyri-müəyyənlikləri müvafiq olaraq əks etdirir. Bu şərtlərdən hər hansı birində baş verən dəyişiklik Qrup tərəfindən uçota alınan ehtiyatlarda düzəlişlərin aparılması ilə nəticələne bilər.

Hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox/az olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq 4,355 AZN az / 4,519 AZN çox olardı.

Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti. Rəhbərlik, əsas vəsaitləri və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Əgər faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olarsa, o zaman rəhbərlik amortizasiya xərcini artıracaq və ya ləğv edilmiş və ya satılmış texniki cəhətdən köhnəlmiş aktivləri balansdan siləcəkdir. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu. Təxirə salınmış xalis vergi aktivini vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri realizasiya oluna biləcəyi məbləğdə uçota alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəət və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydasının məbləğini ehtimal edərkən Rəhbərlik son üç ilin vergiyə cəlb olunan mənfəətindən və mövcud şəraitdə məqbul hesab edilən gələcək gəlirlər üzrə təxminlərdən istifadə edir.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Bərpa edilə bililməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər, məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər və neft və qaz əmlakına gəldikdə isə - təxmin edilmiş təsdiqlənmiş ehtiyatların əhəmiyyətli dərəcədə azalması. Qudvil və digər qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və digər vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Digər qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilməyən balans dəyərində dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

İstifadə dəyəri hesablanarkən rəhbərlik aktivlər və yaxud pul vəsaitlərini yaradan vahidlər üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təxmin edir və onların cari dəyərini hesablamaq üçün uyğun diskont dərəcəsinə seçir.

3 Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı). 2012-ci ildə bəzi pul vəsaitlərini yaradan vahidlərin ("PVYV") gözləniləndən zəif nəticə göstərməsinə görə Qrup həmin pul vəsaitlərini yaradan vahidlərin bərpa dəyərlərini təhlil etmişdir və nəticədə 227,872 AZN (2011: 499,642 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə xərci yaranmışdır. Bu aktivlər Qrupun neft və qaz segmentində istifadə edilir. Potensial olaraq dəyərsizləşmiş aktivin balans dəyərinin hesablanması üçün dəyərsizləşmənin tələb olunduğunu müəyyən edərkən aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyəri ilə müqayisə edilir. Aktivin bərpa dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Qrupun fəaliyyətinin xarakterini nəzərə alaraq, potensial alıcılarla danışıqlar aparılmayana qədər aktivin ədalətli dəyəri haqqında məlumat əldə etmək adətən çətindir. Müvafiq olaraq, başqa cür qeyd olunmadığı halda aşağıda göstərilən dəyərsizləşmə üzrə xərclərin müəyyən edilməsində istifadə edilən bərpa dəyəri istifadə dəyəridir. Qrup adətən istifadə dəyərini rəhbərliyin təsdiq etdiyi maliyyə büdcəsindəki diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə edərək təxmin edir.

İstifadə dəyərinin hesablanması istifadə edilən əsas fərziyyələr

Neft yataqları üçün istifadə dəyərinin hesablanması aşağıdakı fərziyyələrə görə çox həssasdır:

Hasilatın həcmi: ARDNŞ-nin istismar etdiyi yataqlardakı hasilatın təxmin edilən həcmi yataqlar ilə bağlı ətraflı məlumatlara əsaslanır və uzunmüddətli planlaşdırma prosesinin bir hissəsi kimi rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş yataqlar üzrə inkişaf planlarını nəzərə alır. Təxminlərə görə ümumi hasilat növbəti 15 il üçün 10 faiz azalsaydı, bu əlavə dəyərsizləşmə xərcinin yaranmaması ilə nəticələndir.

Ümumi marja: Ümumi marja əvvəlki ilin faktiki rəqəmlərinə əsaslanır. Bu marjalar proqnozlaşdırılan inflyasiya dərəcəsinə uyğun olaraq büdcə dövrü ərzində artırılır.

Kapital məsrəfləri: Təxmin edilən hasilatın həcmi təmin etmək üçün zəruri olan kapital məsrəfləri müəyyən neft yatağı üzrə uzunmüddətli inkişaf planlarına əsaslanır.

Xam neftin qiyməti: Proqnozlaşdırılan istehlak qiymətləri ictimaiyyətə açıq olur.

Diskont dərəcəsi: Pul vəsaitlərinin hərəkəti proqnozlarına tətbiq edilən vergidən əvvəl diskont dərəcəsi müxtəlif PVYV-lər üçün 14.27 - 15.58 faiz civarında (2011: 15.3 – 19.85 faiz) olmuşdur. Diskont dərəcəsinin hesablanması Qrup ilə bağlı spesifik vəziyyətlərə və əməliyyat segmentlərinə əsaslanır və kapitalın orta çəkili dəyərindən ("WACC") irəli gəlir. WACC hesablanarkən kapitalın dəyəri oxşar qrup məlumatlarından istifadə etməklə təxmin edilir və borcun dəyəri Qrupun xidmət etməli olduğu faiz hesablanan borc öhdəliklərinə əsaslanır. Xüsusi risklər ayrı-ayrı beta amillərini, bazar riskini və Qrupun həcmi tətbiq etməklə nəzərə alınır. Beta amilləri ictimaiyyətə açıq olan bazar məlumatlarına əsasən hər il qiymətləndirilir. Əgər hesablama istifadə edilən təxmin edilmiş WACC rəhbərliyin təxmin etdiyindən 1 faiz yuxarı və ya aşağı olarsa, o zaman dəyərsizləşmə xərcinin məcmu məbləği, müvafiq olaraq, 14,195 AZN yuxarı və ya 10,049 AZN aşağı (2011: 21,467 AZN yuxarı və ya 22,873 AZN aşağı) olacaqdır.

İnflyasiya dərəcələri ilə bağlı təxminlər: Global Insight (GI) proqnozları inflyasiya dərəcələri kimi istifadə edilmişdir.

Aksiz vergisi və ixrac rüsumları: Neft və neft məhsulları üzrə aksiz vergisi və ixrac rüsumları neft və qaz əmlakı və avadanlıqları üçün vacib amildir.

Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar müştərilərin debitor borclarının yığılması ehtimalının rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilməsinə əsaslanır. Müştərinin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri, onun müflisləşmə və ya maliyyə strukturunun yenidən təşkilinə məruz qalması ehtimalı və defolt və ya ödənişlərin gecikdirilməsi debitor borclarının potensial olaraq dəyərsizləşmiş olmasını əks etdirən göstəricilər hesab edilir. Əgər əsas müştərinin ödəniş qabiliyyətində pisləşmə baş verərsə və ya bu faktiki defolt təxminlərindən yuxarı olarsa, faktiki nəticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər.

Debitor borcları üzrə əlavə pul vəsaitlərinin bərpası gözlənilmədikdə, debitor borcları müvafiq ehtiyatlara silinir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlərə qarşı qiymətləndirilən debitor borcları üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti həmin aktivlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, rəhbərliyin keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində vaxtı keçəcək məbləğlərin həcmi ilə münasibətdə təcrübəsinə və vaxtı keçmiş məbləğlərin geri ödənilməsinə əsasən təxmin edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş şəraitin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə əvvəlki təcrübə müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

4 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

1 yanvar 2012-ci il tarixinə qüvvəyə minəcək BMHS-na aşağıdakı düzəlişlər istisna olmaqla qəbul edilmiş mühasibat uçotu qaydaları keçən maliyyə ilin uçot qaydalarına uyğundur:

12 sayılı MUBS “Mənfəət vergiləri — Müvafiq aktivlərin bərpa edilməsi” (2010-cu ilin dekabr ayında buraxılmış və 1 yanvar 2012-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir) Düzelis ədalətli dəyərle ölçülmüş investisiya əmlakı üzrə təxirə salınmış verginin müəyyən edilməsini aydınlaşdırmışdır. Düzelis 40 sayılı MUBS üzrə ədalətli dəyər modelindən istifadə etməklə ölçülmüş investisiya əmlakı üzrə təxirə salınmış verginin balans dəyərinin satış vasitəsilə bərpa edilə bilməsi əsasında müəyyən edilməsi üçün təkzib oluna bilən prezumpsiya təqdim edir. Bundan əlavə, 16 sayılı MUBS üzrə yenidən qiymətləndirmə modelindən istifadə etməklə ölçülmüş köhnə hesablanmayan aktivlər üzrə təxirə salınmış verginin hər zaman aktivin satış şərtləri ilə ölçülməsi tələbini tətbiq edir. Qrupun maliyyə vəziyyəti, əməliyyatlarının nəticələri və ya açıqlamalarına təsir olmamışdır.

Qrupun maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda təqdim olunur. Qrup bu standartlar qüvvəyə mindikdə (mümkün olarsa) onları qəbul etmək niyyətindədir.

1 sayılı MUBS-na düzelis, Digər Ümumi Gəlir maddələrinin təqdim edilməsi” (2011-ci ilin iyun ayında buraxılmış və 1 iyul 2012-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir). 1 sayılı MUBS-na düzəlişlər digər ümumi gəlirdə təqdim edilmiş maddələrin qruplaşdırılmasını dəyişir. Gələcək bir tarixdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilə bilən maddələr (misal üçün, xalis aktivin hədcinqi üzrə xalis gəlir, xarici əməliyyatların çevrilməsi üzrə məzənnə fərqi, pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hədcinqlərdə xalis hərəkət və satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üzrə xalis zərəre və ya gəlir) heç vaxt yenidən təsnif edilməyəcək maddələrdən (misal üçün, müəyyən ödənişlərlə pensiya planı və torpaq və binaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə aktuar gəlirlər və zərərlər) ayrıca təqdim edilməlidir. Düzelis yalnız məlumatların təqdim edilməsinə aiddir və Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya nəticələrinə təsir göstərmir.

19 sayılı MUBS “İşçilərin mükafatlandırılması” (2011-ci ilin iyun ayında yenidən baxılmış və 1 yanvar 2013-cü ildə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir). MUBSK 19 sayılı MUBS-a bir sıra düzəlişlər dərc etmişdir. Bu düzəlişlərə “koridor mexanizmi”nin aradan götürülməsi və plan aktivləri üzrə gözlənilən gəlir konsepsiyası kimi əhəmiyyətli dəyişikliklər və sadəcə izahat və yeni ifadələr daxildir.

28 sayılı MUBS “Asılı müəssisələrə və birgə müəssisələrə investisiyalar” (2011-ci ilin may ayında yenidən baxılmış və 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir). Yeni 11 sayılı “Birgə razılaşmalar” və 12 sayılı “Digər müəssisələrdə iştirakın açıqlanması” adlı BMHS-ların nəticəsində 28 sayılı “Asılı müəssisələrə investisiyalar” MUBS-nın adı “Asılı müəssisələrə və birgə müəssisələrə investisiyalar” olmuşdur və bu MUBS asılı müəssisələrdən əlavə, birgə müəssisələrə investisiyalara kapital metodunun tətbiqini təsvir edir.

32 sayılı MUBS-a Düzelislər “Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi” (2011-ci ilin dekabr ayında buraxılmış və 1 yanvar 2014-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir). Bu düzəlişlərdə “hazırda qanuni qüvvəyə minmiş qarşılıqlı əvəzləşdirmə hüququna malikdir” sözləri izah edilir. Eyni zamanda düzəlişlər sinxron olmayan ümumi hesablaşma mexanizmlərini tətbiq edən hesablaşma sistemlərinə (məsələn, mərkəzi hesablaşma sistemləri) 32 sayılı MUBS-un qarşılıqlı əvəzləşdirmə meyarının tətbiqi qaydasını izah edir. Düzəlişlərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya nəticələrinə təsir göstərməsi gözlənilmir.

1 sayılı BMHS-a düzelis “Hökumət kreditləri” (2012-ci ilin mart ayında buraxılmış və 1 yanvar 2013-cü ildə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir). Bu düzəlişlər BMHS-ı ilk dəfə tətbiq edən qurumlardan 20 sayılı “Hökumət qrantlarının uçotu və Hökumət yardımı haqqında məlumatların açıqlanması” adlı MUBS-un tələblərini gələcək dövrlərdə BMHS-a keçid tarixində mövcud olan hökumət kreditlərinə tətbiq edilməsini tələb edir. Müəssisələr retrospektiv olaraq 9 sayılı BMHS-nin (və ya müvafiq hallarda 39 sayılı MUBS-un) və 20 sayılı MUBS-un tələblərini hökumət kreditlərinə tətbiq etməyi seçə bilərlər, o şərtlə ki, bu haqda məlumat həmin kreditlərin ilkin uçotu zamanı əldə olunsun. BMHS-ni ilk dəfə tətbiq edən qurumlar faiz dərəcələri bazar dərəcələrindən aşağı olan hökumət kreditlərinin retrospektiv qiymətləndirməsindən azad edilə bilər. Düzelis Qrupa təsir göstərmir.

4 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

7 sayılı BMHS-a Düzəlişlər “Məlumatların açıqlanması - Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi” (2011-ci ilin dekabr ayında buraxılmış və 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bu tarixdə başlayan illik dövrlər üzrə tətbiq edilir). Bu düzəlişlər müəssisənin əvəzləşdirmə hüquqları və onlara aid razılaşmalar (məsələn, girov haqqında razılaşmalar) haqqında məlumatı açıqlamağı tələb edir. Açıqlamalar maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə qarşılıqlı əvəzləşdirmə razılaşmalarının müəssisənin maliyyə vəziyyətinə təsirini qiymətləndirmək imkanını verə bilər. Yeni açıqlamalar 32 sayılı “Maliyyə alətləri: Təqdimat” adlı MUBS-a uyğun olaraq əvəzləşdirilən bütün tanınmış maliyyə alətləri üçün tələb olunur. Açıqlamalar həmçinin qüvvədə olan qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmaya və ya oxşar razılaşmaya tabe olan tanınmış maliyyə alətlərinə (bu alətlərin 32 sayılı MUBS-a uyğun olaraq əvəzləşdirilib-əvəzləşdirilmədiyindən asılı olmayaraq) tətbiq olunur. Bu düzəlişlər Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya əməliyyatlarının nəticələrinə əhəmiyyətli şəkildə təsir göstərməyəcək.

9 sayılı BMHS “Maliyyə alətləri: Təsnifat və Ölçmə”(2011-ci ilin dekabr ayında buraxılmış və 1 yanvar 2015-ci il tarixində və ya bu tarixdə başlayan illik dövrlər üzrə tətbiq edilir). Buraxılmış 9 sayılı BMHS MUBSK-nin 39 sayılı BMHS-nin əvəz edilməsi işinin ilk mərhələsidir və 39 sayılı MUBS-da müəyyən edilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsinə tətbiq edilir. Standart ilkin olaraq 1 yanvar 2013-cü ildə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilirdi, lakin 11 dekabr 2011-ci ildə buraxılmış “9 sayılı BMHS-un icbari qüvvəyə minmə tarixi və keçid haqqında açıqlamalar” adlı 9 sayılı MUBS-a Düzəlişlər icbari qüvvəyə minmə tarixini 1 yanvar 2015-ci il tarixinə keçirdi. Sonrakı mərhələlərdə MUBSK hedcinqin uçotu və maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi məsələlərinə baxacaqdır. 9 sayılı BMHS-in birinci mərhələsinin qəbul edilməsi Qrupun maliyyə aktivlərinin təsnifatı və ölçülməsinə təsir göstərəcəkdir, lakin maliyyə öhdəliklərinin təsnifatına və ölçülməsinə təsir göstərməyəcəkdir. Bütün mərhələləri daxil edən yekun standart buraxılında Qrup bu düzəlişin təsirini digər mərhələlərin təsiri ilə birlikdə kəmiyyət baxımından müəyyən edəcəkdir.

10 sayılı BMHS “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları”, 27 sayılı MUBS “Ayrı maliyyə hesabatları” (2011-ci ilin may ayında buraxılmış və 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bu tarixdə başlayan illik dövrlər üzrə tətbiq edilir). 10 sayılı BMHS 27 sayılı “Konsolidasiya edilmiş və ayrı maliyyə hesabatları” MUBS-nin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının uçotuna aid olan hissəsini əvəz edir. Bundan əlavə, burada 12 sayılı “Konsolidasiya – Xüsusi Məqsədli Müəssisələr” BMHŞK şərhində qaldırılmış məsələlər həll edilir. 10 sayılı BMHS xüsusi məqsədli müəssisələr də daxil olmaqla bütün müəssisələrə tətbiq edilən vahid nəzarət modelini təqdim edir. 27 sayılı MUBS-nin tələbləri ilə müqayisədə, 10 sayılı BMHS-nin dəyişmiş tələblərinə görə rəhbərlik əhəmiyyətli mühakimələr işlədərək hansı müəssisələrin nəzarət altında olmasını və buna görə də əsas şirkətin konsolidasiya prosesi ilə əhatə olunmasını müəyyən etməlidir. Həyata keçirilmiş ilkin təhlillərə əsasən 10 sayılı BMHS-nin Qrupun cari investisiyalarına əhəmiyyətli təsir etməsi gözlənilir.

11 sayılı BMHS “Birgə layihələr” (2011-ci ilin may ayında buraxılmış və 1 yanvar 2013-cü ildə və ya bu tarixdə başlayan illik dövrlər üzrə tətbiq edilir). 11 sayılı BMHS 31 sayılı “Birgə müəssisələrdə paylar” və 13 sayılı “Birgə nəzarət altında olan Müəssisələr — Sahibkarlar tərəfindən Qeyri-Monetar İlanələr” adlı BMHŞK şərhini əvəz edir. 11 sayılı BMHS birgə idarə olunan müəssisələrin proporsional konsolidasiya metodu ilə uçota alınması imkanına son qoyur. Bunun əvəzində, birgə müəssisə meyarına uyğun gələn birgə idarə olunan müəssisələr kapital metodundan istifadə etməklə uçota alınmalıdır. Qrup hazırda düzəliş edilmiş standartın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

12 sayılı BMHS “Digər müəssisələrdə iştirak haqqında məlumatın açıqlanması” (2011-ci ilin may ayında buraxılmış və 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bu tarixdə başlayan illik dövrlər üzrə tətbiq edilir). 12 sayılı BMHS konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilə bağlı əvvəllər 27 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan bütün açıqlamaları, eləcə də əvvəllər 31 sayılı MUBS-na və 28 sayılı MUBS-na daxil olan bütün açıqlamaları əhatə edir. Bu açıqlamalar müəssisənin törəmə müəssisələrdə, birgə layihələrdə, asılı müəssisələrdə və tərkib müəssisələrdə paylarına aiddir. Bundan əlavə, bir sıra yeni açıqlamalar da tələb edilir, lakin onlar Qrupun maliyyə vəziyyəti və ya əməliyyatlarının nəticələrinə təsir göstərmir.

13 sayılı BMHS “Ədalətli dəyərin ölçülməsi” (2011-ci ilin may ayında buraxılmış və 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bu tarixdə başlayan illik dövrlər üzrə tətbiq edilir). 13 sayılı BMHS-da bütün ədalətli dəyər ölçülmələri üçün BMHS çərçivəsində vahid qayda müəyyən edilir. 13 sayılı BMHS müəssisədən ədalətli dəyərin istifadə edilməsi tələb edilən vaxtı dəyişmir, yalnız ədalətli dəyər tələb edildikdə və ya istifadəsinə icazə verildikdə BMHS çərçivəsində ədalətli dəyərin ölçülməsi qaydasını müəyyən edir. Qrup hazırda bu standartın maliyyə vəziyyətinə və nəticələrinə təsirini qiymətləndirir, lakin ilkin təhlillərə əsasən əhəmiyyətli təsirin olması gözlənilir.

4 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhi Komitəsinin ("BMHŞK") 20 sayılı şərh "Karxananın (mədən) istehsal mərhələsində tullantıdan ayırma məsrəfləri" (2011-ci ilin oktyabr ayında buraxılmış və 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bu tarixdə başlayan illik dövrlər üzrə tətbiq edilir). Bu şərh yatağın hasilat mərhələsində səthi mədən qazıntısı zamanı tullantıların ləğv edilməsi üçün çəkilmiş məsrəflərə tətbiq olunur. Bu şərh tullantıdan ayırma fəaliyyətindən əldə edilən mənfəətin uçot qaydasını müəyyən edir. Yeni şərhin Qrupa təsiri olmayacaq.

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhi Komitəsinin 21 sayılı şərh "Rüsumlar" (2013-cü ilin may ayında buraxılmış və 1 yanvar 2014-cü il tarixində və ya bu tarixdə başlayan illik dövrlər üzrə tətbiq edilir). Şərh Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhi Komitəsi tərəfindən işlənib hazırlanmış və Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsi tərəfindən buraxılmışdır. Şərh izah edir ki, müvafiq qanunvericilikdə müəyyən olduğu kimi müəssisə rüsum üzrə öhdəliyi ödənişə səbəb olan əməliyyat baş verəndə tanıyır. Bu şərh həmçinin müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq ödənişə səbəb olan əməliyyatın müəyyən müddət ərzində baş verdiyi halda rüsum üzrə öhdəliyin progressiv surətdə hesablandığını izah edir. Şərh minimum səviyyəyə çatdıqda yaranan rüsum üçün müəyyən minimum səviyyəyə çatmayana qədər heç bir öhdəliyin tanınmadığını izah edir. Həyata keçirilmiş ilkin təhlillərə əsasən Qrup özünün maliyyə vəziyyəti və əməliyyatlarının nəticələrinə əhəmiyyətli təsirin göstərilməsi gözlənilir.

2012-ci ilin may ayında illik təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşdirmələr Qrupa təsir göstərmir və aşağıdakıları özündə əks etdirir:

1 sayılı BMHS "Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiqi"

Bu təkmilləşdirmə izah edir ki, keçmiş dövrdə BMHS-nin tətbiqini dayandırmış, lakin BMHS-ni tətbiq etməyi seçmiş və ya tələb edilmiş müəssisə yenidən 1 sayılı BMHS-ni tətbiq edə bilər. 1 sayılı BMHS yenidən tətbiq edilərsə, müəssisə maliyyə hesabatlarını retrospektiv qaydada yenidən elə təqdim etməlidir ki, BMHS-nin tətbiqinin dayandırılması nəzərə çarpmasın.

1 sayılı MUBS "Maliyyə hesabatlarının təqdimatı"

Bu təkmilləşdirmə könüllü əlavə müqayisəli məlumat və minimal tələb olunan müqayisəli məlumat arasında fərqi açıqlayır. Ümumiyyətlə, minimal tələb olunan müqayisəli məlumat - keçmiş dövr üzrə məlumatdır.

16 sayılı MUBS "Əmlak, qurğu və avadanlıqlar"

Bu təkmilləşdirmə əsas vəsaitlərin tərifinə uyğun gələn iri ehtiyat hissələrinin və xidmət avadanlığının mal-material olmadığını açıqlayır.

32 sayılı "Maliyyə alətləri. Təqdimat"

Bu təkmilləşdirmə səhm sahiblərinə paylaşdırmadan yaranan mənfəət vergisinin 12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi"ne uyğun olaraq uçota alındığını açıqlayır.

Bu təkmilləşdirmələr 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir.

5. Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək mənfəət əldə edən və ya xərclərin yaranmasını nəzərdə tutan, fəaliyyət nəticələri əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları qəbul edən şəxs tərəfindən müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları mövcud olan müəssisə komponentləridir.

Qrup məhsul və xidmətlərə görə biznes vahidlərinə bölünmüş və dörd hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- Neft və qaz – neft və qaz məhsullarının hasilatını əks etdirir;
- Neftayırma – xam neft və qaz kondensatının ayrılmasını əks etdirir;
- Tikinti – inzibati binaların və neft və qaz kondensatının hasilatı üçün aktivlərin tikintisini əks etdirir;
- Satış və paylaşdırma – xam neft, təbii qaz, neft məhsulları və qaz kondensatının nəqli və satışını əks etdirir.

Yuxarıda göstərilən əməliyyat hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri cəmlənməyib.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Qrupun seqmentləri ayrı-ayrı müştərilərə yönələn strateji biznes bölmələrini əks etdirir. Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi üçün ayrı ayrılıqda biznes vahidlərinin əməliyyatlarının nəticələrinə nəzarət edir. Əməliyyat seqmentləri arasında olan əməliyyatlara tətbiq edilən qiymətlər kommersiya və ya qeyri-kommersiya əsasları ilə yaranır.

Rəhbərlik hər bir seqmentin fəaliyyətini vergidən sonrakı mənfəət göstəricisinə əsasən qiymətləndirir.

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat

31 dekabr 2012-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun əsas hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

	Neft və qaz	Neftayırma	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişi (**)	Cəmi
2012							
Gəlirlər							
Kənar müştərilər	3,067,791	2,039,404	205,407	11,796,798	29,432	-	17,138,832
Seqmentlər arası	676,322	461,792	693,618	1,238,980	310,814	(3,381,526)	-
Cəmi gəlirlər	3,744,113	2,501,196	899,025	13,035,778	340,246	(3,381,526)	17,138,832
Sair əməliyyat gəlirləri	17,927	21,890	38,487	39,685	65,727	(32,210)	151,506
Maliyyə gəlirləri	8,722	19,229	335	6,869	756,336	(757,387)	34,104
Məzənnə fərqi üzrə gəlir/zərər (xalis)	(3,906)	48,785	(848)	9,744	(17,914)	(29)	35,832
İstifadə edilən xammal və xərc materialları	(723,964)	(1,783,935)	(314,734)	(12,111,569)	(59,783)	2,532,846	(12,461,139)
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi	(423,875)	(116,883)	(63,784)	(75,200)	(61,911)	70,920	(670,733)
Əmək haqqı, məvacib və sosial sığorta xərcləri	(233,926)	(163,669)	(201,149)	(172,096)	(181,505)	145,959	(806,386)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinin istismarı	(165,262)	(3,009)	(83,854)	(24,098)	(18,526)	134,192	(160,557)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(183,230)	(31,383)	(125,875)	(31,287)	(25,700)	216,442	(181,033)
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	(181,167)	-	-	-	(46,705)	-	(227,872)
Mədən vergisi	(113,708)	-	-	-	-	1,606	(112,102)
Kommunal xərclər	(12,814)	(184,287)	(4,052)	(5,937)	(3,953)	2,252	(208,791)
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(58,852)	(11,056)	(6,750)	(16,214)	(8,092)	351	(100,613)
Amortizasiya xərci	(16)	(11,969)	-	(5,528)	(3,916)	-	(21,429)
Ticarət və sair debitor borclarının dəyərsizləşməsi	(69,919)	(2,741)	-	(2,194)	-	-	(74,854)
Öhdəliklər və xərclər üzrə sair öhdəliklərdə dəyişiklik	(9,821)	(10,002)	(19,570)	(6,755)	(8,445)	-	(54,593)
Sair	(391,959)	(134,651)	(53,091)	(185,400)	(120,090)	265,991	(619,200)
Əsas vəsaitlərin silinməsi üzrə gəlir – zərər							
çıxılmaqla	(22,294)	(8,775)	3,075	(2,135)	642	5,075	(24,412)
Maliyyə xərcləri	(57,855)	(52,649)	(4,145)	(26,131)	(65,662)	18,007	(188,435)
Sosial xərclər	(10,952)	(14,338)	(7,345)	(835)	(205,463)	5,941	(232,992)
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	1,327	-	14,440	265	3,481	-	19,513
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	-	-	196,089	3,681	-	199,770
Mənfəət vergisi xərci	(339,082)	29,591	(22,862)	(189,756)	42,687	-	(479,422)
İl üzrə xalis mənfəət	769,487	91,344	47,303	433,295	385,135	(771,570)	954,994

(*) – bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik departamentləri üzrə bölüşdürülməmiş aktiv və öhdəliklər və sair qrup səviyyəsində idarə edilməyən funksiyalar daxildir.

(**) – seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili qalıqları daxildir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)

	Neft və qaz	Neftayırma	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişi (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	1,147,121	17,899	-	1,165,020
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiyalar	227,270	-	24,433	57,799	128,471	-	437,973
Hesabat seqmentinə aid olan sair aktivlər	7,913,142	3,527,900	1,634,846	9,713,664	7,073,565	(9,600,338)	20,262,779
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi aktivlər	8,140,412	3,527,900	1,659,279	10,918,584	7,219,935	(9,600,338)	21,865,772
Hesabat seqmentinə aid olan sair öhdəliklər	(2,964,164)	(2,230,047)	(1,033,669)	(9,564,730)	(3,094,245)	6,873,172	(12,013,683)
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	(2,964,164)	(2,230,047)	(1,033,669)	(9,564,730)	(3,094,245)	6,873,172	(12,013,683)
Kapital məsrəfləri (***)							
Əlavələr - ARDNŞ	1,097,544	65,672	152,782	452,236	235,700	(152,118)	1,851,816
Əlavələr – Töremə müəssisələr	357,937	129,560	185,041	317,525	14,593	-	1,004,656
Birgə aktivlərdə əlavə payın əldə edilməsi	104,454	-	-	263,682	741	-	368,877
Cəmi kapital məsrəfləri	1,559,935	195,232	337,823	1,033,443	251,034	(152,118)	3,225,349

(*) – bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik departamentləri bölüşdürülməmiş üzrə aktiv və öhdəliklər və sair qrup səviyyəsində idarə edilməyən funksiyalar daxildir.

(**) – seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili qalıqları daxil edir.

(***) - Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri, əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər və sığorta müqavilələri üzrə yaranan hüquqlardan başqa uzunmüddətli aktivlər üzrə daxilolmaları əks etdirir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5 Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)

31 dekabr 2011-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun əsas hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

	Neft və qaz	Neftayırma	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişi (**)	Cəmi
2011							
Gəlirlər							
Kənar müştərilər	2,960,332	2,000,208	212,957	2,939,990	19,244	-	8,132,731
Seqmentlər arası	694,320	474,086	600,463	333,212	237,379	(2,339,460)	-
Cəmi gəlirlər	3,654,652	2,474,294	813,420	3,273,202	256,623	(2,339,460)	8,132,731
<i>Sair əməliyyat gəlirləri</i>	7,223	22,133	51,818	197,978	527,386	(657,535)	149,003
<i>Maliyyə gəlirləri</i>	25,927	17,857	18	2,704	874,613	(848,719)	72,400
İstifadə edilən xammal və xərc materialları	(736,997)	(1,668,947)	(348,081)	(2,415,036)	(197,544)	1,650,726	(3,715,879)
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi	(353,344)	(115,452)	(78,782)	(67,935)	(88,040)	88,836	(614,717)
Əmək haqqı, məvacib və sosial sığorta xərcləri	(192,691)	(151,702)	(168,102)	(108,340)	(144,684)	136,576	(628,943)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinin istismarı	(137,366)	(2,511)	(74,245)	(20,473)	(13,386)	118,829	(129,152)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(168,748)	(37,112)	(61,599)	(35,587)	(37,955)	156,004	(184,997)
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	(300,605)	-	(1,989)	-	(197,100)	52	(499,642)
Mədən vergisi	(118,771)	-	-	-	(104)	653	(118,222)
Kommunal xərclər	(17,941)	(186,753)	(5,667)	(2,895)	(3,993)	442	(216,807)
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(33,317)	(15,764)	(5,193)	(13,030)	(9,831)	-	(77,135)
Amortizasiya xərci	-	(15,295)	-	-	-	-	(15,295)
Ticarət və sair debitor borclarının dəyərsizləşməsi	(97,416)	(280)	-	(53,958)	(3,614)	-	(155,268)
Öhdəliklər və xərclər üzrə sair öhdəliklərdə dəyişiklik	122,859	28,600	(10,664)	1,790	12,411	-	154,996
Sair	(149,705)	(121,652)	(61,298)	(215,952)	(540,358)	855,450	(233,515)
Əsas vəsaitlərin silinməsi üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla	(27,172)	25,027	945	(18,053)	(6,478)	-	(25,731)
Maliyyə xərcləri	(57,971)	(97,805)	(2,503)	(19,882)	(45,743)	12,954	(210,950)
Məzənnə fərqi üzrə zərər (xalis)	(5,131)	(394,431)	(75)	1,396	(14,647)	-	(412,888)
Sosial xərclər	(6,601)	(18,195)	(2,864)	(16)	(257,343)	6,677	(278,342)
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	4,966	-	10,906	1,159	2,190	-	19,221
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	-	-	172,957	1,019	-	173,976
Mənfəət vergisi xərci	(255,103)	(31,588)	(10,508)	(116,158)	38,106	-	(375,251)
İl üzrə xalis mənfəət	1,156,748	(289,576)	45,537	563,871	151,528	(818,515)	809,593

(*) – bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik departamentləri üzrə bölüşdürülməmiş gəlir və xərclər və sair qrup səviyyəsində idarə edilməyən funksiyalar daxildir.

(**) – seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili qalıqları daxildir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5 Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)

	Neft və qaz	Neftayırma	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişi (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	1,175,453	10,917	-	1,186,370
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiyalar	191,609	-	16,658	48,368	135,764	-	392,399
Hesabat seqmentinə aid olan sair aktivlər	7,380,527	3,340,159	1,340,178	4,505,602	5,899,543	(7,104,254)	15,361,755
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi aktivlər	7,572,136	3,340,159	1,356,836	5,729,423	6,046,224	(7,104,254)	16,940,524
Hesabat seqmentinə aid olan sair öhdəliklər	(2,573,881)	(2,003,255)	(814,674)	(4,742,070)	(2,270,096)	4,712,072	(7,691,904)
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	(2,573,881)	(2,003,255)	(814,674)	(4,742,070)	(2,270,096)	4,712,072	(7,691,904)
Kapital məsrəfləri (***)							
Əlavələr - ARDNŞ	888,969	87,443	231,377	1,330,241	316,966	(61,108)	2,793,888
Əlavələr – Töremə müəssisələr	323,317	104,943	52,552	91,487	1,607	-	573,906
Müəssisələrin birləşməsi nəticəsində alışırlar	381,641	-	-	-	-	-	381,641
Cəmi kapital məsrəfləri	1,593,927	192,386	283,929	1,421,728	318,573	(61,108)	3,749,435

(*) – bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik departamentləri üzrə bölüşdürülməmiş aktiv və öhdəliklər və sair qrup səviyyəsində idarə edilməyən funksiyalar daxildir.

(**) – seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili qalıqları daxildir.

(***) - Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri, əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlər üzrə daxilolmaları əks etdirir.

Coğrafi məlumat

Hər bir ayrıca ölkə üzrə əhəmiyyətli olan gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2012	2011
Azərbaycan	4,400,098	4,140,795
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	6,566,788	1,323,722
İsveçrə	3,331,695	-
Türkiyə	1,907,483	1,848,774
Gürcüstan	626,637	679,153
Sair	306,131	140,287
Cəmi konsolidasiya edilmiş gəlirlər	17,138,832	8,132,731

Təhlil satan şirkətin qeydiyyatı alındığı ölkəyə əsaslanır.

5 Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Coğrafi məlumat (davamı)

Maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər və sığorta müqavilələri üzrə hüquqlar istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlər əhəmiyyətli olduğu hər bir ölkə üzrə aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2012	2011
Azərbaycan	10,524,311	9,327,572
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	26,701	4,241
İsveçrə	390,117	116,769
Türkiyə	1,995,974	1,815,537
Gürcüstan	231,041	155,362
Sair	154,471	43,392
Cəmi	13,322,615	11,462,873

Təhlil aktivlərin yerləşdiyi məkana əsaslanır.

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə risk amilləri. Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, sair xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, dərəcəsindən asılı olaraq, Qrupun maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasından ibarətdir. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətinin adi gedişində əsasən ABŞ dolları məzənnəsi ilə əlaqədar olaraq müxtəlif xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır (bu aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə).

Qrupun borc öhdəliklərinin və satışlarının əksər hissəsi, həmçinin xarici müştərilər üzrə debitor borcları ABŞ dolları ilə ifadə edilir. 31 dekabr 2012-ci il tarixində başa çatan il ərzində ABŞ dollarının AZN-ə qarşı dəyərində əhəmiyyətli azalma olmamışdır.

Rəhbərlik Qrupun xarici valyuta riskini hecləşdirmir.

Bütün sair dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən sonra mənfəətinin ABŞ dolları, Yapon yenası, Avro və Türk lirası üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir və Qrupun kapital balansına əhəmiyyətli təsiri mövcud deyildir:

2012	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən sonrakı mənfəətə təsir
ABŞ DOLLARI / AZN	3.82%	(14,766) / 14,766
YAPON YENASI / AZN	5.65%	(5,650) / 5,650
AVRO / AZN	11.49%	(14,629) / 14,629
ABŞ DOLLARI / YTL	10%	(67,843) / 67,843

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə risk amilləri (davamı)

(i) Xarici valyuta riski (davamı)

2011	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən sonrakı mənfəətə təsir
ABŞ DOLLARI / AZN	5.09%	1,706 / (1,706)
YAPON YENASI / AZN	7.85%	(9,048) / 9,048
AVRO / AZN	14.55%	(2,616) / 2,616
ABŞ DOLLARI / YTL	10%	(68,142) / 68,142

Qrupun bütün digər valyutalar üzrə məzənnə dəyişikliklərinə məruz qalması riski əhəmiyyətli deyil.

(ii) Malların qiymət riski

Qrup neft bazarındakı qiymət dəyişikliklərinə görə müəyyən qiymət riskinə məruz qalır. Riski nəzərə alaraq Qrupun rəhbərliyi neft qiyməti riski və onun azalması ilə əlaqədar riskin idarə edilməsi strategiyasını tərtib və tətbiq etmişdir.

Neft alqı-satqısına dair proqnozlara əsaslanaraq Qrup qiymətləri fyuçers, satış razılaşmaları, opsiyonlar və kontraktlar vasitəsilə fərqlər üçün hecləyir.

Aşağıda təqdim edilən həssaslığın təhlili 31 dekabr 2012-ci il tarixinə mövcud olan törəmə qiymət riskinə əsaslanır. Cədvəldə göstəriləyi kimi, bütün digər göstəricilər sabit qalmaq şərti ilə neftin gələcək qiymətləri dəyişsə, hecinq uqotunun təsirindən sonra vergidən sonra mənfəət və kapital (xalis mənfəətin təsiri istisna olmaqla) aşağıdakı kimi olacaq:

	İlin sonuna qiymətdə fərq	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir	Kapitala təsir
2012	5% / (5%)	(6,448) / 6,448	(6,448) / 6,448
2011	5% / (5%)	- / -	- / -

(iii) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər.

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərində (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətinə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir.

Faiz hesablanan öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişkən faiz dərəcəsi Qrupu, əsasən LIBOR-un dəyişməsinə görə, faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kreditlər və borc öhdəlikləri üzrə ödəniləcək və alınacaq faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir.

Kreditlər və borc öhdəlikləri, alınacaq kreditlər çıxılmaqla	Baza dərəcələrində artım/azalma	Vergidən sonra mənfəətə təsir
2012-ci il üzrə	+5 / -5	757 / (757)
2011-ci il üzrə	+15 / -15	2,019 / (2,019)

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası. Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, o cümlədən məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri daxil olmaqla, debitor borcları və alınacaq kreditlərdən ibarətdir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	2012	2011
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	1,218,309	1,157,538
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	94,243	75,493
Depozitlər (Qeyd 8)	78,503	-
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	4,415,656	2,081,644
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə verilən kreditlər	-	178,484
Sair cari maliyyə aktivləri (Qeyd 13)	136,395	-
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 13)	158,310	88,396
Sair uzunmüddətli aktivlər	-	3,837
Verilmiş maliyyə qarantiyaları (Qeyd 35)	91,464	51,930
Cəmi maksimal kredit riski	6,192,880	3,637,322
Maliyyə zəmanətləri – sair tərəflərin borcları üçün alınmış zəmanətlər (Qeyd 35)	(372,955)	(336,787)
Alınmış zəmanətləri çıxmaqla cəmi kredit riski	5,819,925	3,300,535

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri əsasən Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB") yerləşdirilir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, eləcə də məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri 662,839 AZN (2011: 835,805 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir.

Debitor borcları əsasən xam neft, neft məhsulları və təbii qaz satışına görə yerli və xarici müştərilər, o cümlədən əlaqəli tərəflərlə yaranmış qalıqlardan ibarətdir. ARDNŞ, Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan müəyyən müştərilərin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən Azərenerji ASC və AZAL QSC kimi ictimai əhəmiyyətli müəssisələri xam neft, neft məhsulları və təbii qazla fasiləsiz təchizatını təmin etmək öhdəliyini daşıyır. Qrupun bu müştərilərlə münasibətlərinə tətbii edilən faktiki hesablaşma şərtləri Azərbaycan Hökumətinin qəbul etdiyi sosial və iqtisadi qərarlardan əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Qrupun özəl sektorda fəaliyyət göstərən müştərilər və əlaqəli olmayan sair üçüncü şəxslərlə ticarət balansından yaranan kredit riski onların ödəmə qabiliyyətini daimi nəzarət altında saxlamaqla azaldılır. Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, gələcəkdə qaytarılması gözlənilməyən bütün debitor borclar üçün konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar hesablandığına görə Qrup mövcud debitorlarla bağlı yüksək kredit riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə cəmi 357,923 AZN (815,871,402 Türk lirəsi) (2011: 303,172 AZN (739,083,379 Türk lirəsi)) məbləğində zəmanət məktubu və bank zəmanətləri SOCAR Turkey Energy A.S. ("STEAS") şirkətinin müəyyən yerli və xarici müştəriləri tərəfindən təqdim edilmişdir.

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası (davamı). Qrup maliyyə debitor borclarını aşağıdakı kateqoriyalara bölmüşdür:

31 dekabr 2012-ci il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Fərdi dəyərsizləşmiş
Ticarət debitor borcları	3,614,833	99,424	701,399	200,769
Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 13)	-	77,600	-	-
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 13)	-	109,601	48,709	-
Cəmi	3,614,833	286,625	750,108	200,769

31 dekabr 2011-ci il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Fərdi dəyərsizləşmiş
Ticarət və debitor borcları	2,155,203	100,118	41,716	215,393
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 13)	-	88,396	-	-
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə verilən kreditlər (Qeyd 18)	-	-	178,484	-
Cəmi	2,155,203	188,514	220,200	215,393

Standart kateqoriya adətən müstəqil səviyyəyə bərabər və ya yaxın olan kredit reytingi olan və ya çox yaxşı girovla təmin edilmiş minimal kredit riski səviyyəsi olan borcalanlardan debitor borclarını təmsil edir. Qeyri-standart kateqoriya yaxşı maliyyə vəziyyəti və vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş yaxşı borc xidməti olan sair borcalanlardan debitor borclarını təmsil edir.

Likvidlik riski. Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirə bilməyəcəyi təqdirdə yaranan riskdir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm adi, həm də qeyri-adi şəraitdə, münasib olmayan zərər çəkməyərək və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmayaq, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrü kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlara gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri qeyri-derivativ maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir. Diskontlaşmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığı üçün 12 ay ərzində ödənilməli olan qalıqlar təxminən onların balans dəyərində bərabərdir.

31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2012-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditör borcları	4,955,480	-	-	-	4,955,480
Təxirə salınmış alış üçün ödəniləcək məbləğ	-	65,169	-	-	65,169
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	1,215,574	739,793	2,330,533	620,360	4,906,260
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	36,927	9,544	-	46,471
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	6,171,054	841,889	2,340,077	620,360	9,973,380

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2011-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditör borcları	2,682,464	-	-	-	2,682,464
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	234,305	602,356	1,741,785	760,873	3,339,319
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	39,765	3,731	-	43,496
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	2,916,769	642,121	1,745,516	760,873	6,065,279

Kapitalın idarə edilməsi. Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumətin, investorum və kreditörün işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrupun idarə etdiyi məcmu kapital aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2012	2011
Cəmi borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	4,490,763	2,980,288
Qrupun səhmdarlarına aid olan cəmi kapital	9,263,502	8,516,391
Çıxılsın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	(1,223,439)	(1,157,744)
Cəmi idarə edilən kapital	12,530,826	10,338,935

Qrupdan vaxtaşırı olaraq dövlət büdcəsinə və Azərbaycan Hökuməti tərəfindən maliyyələşdirilən müxtəlif layihələrə vəsait köçürməsi tələb olunur.

İl ərzində Qrupun kapitalın idarə edilməsi üzrə yanaşmasında heç bir dəyişiklik olmamışdır.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri. Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri alətin könüllü tərəflər arasında məcburi və ya ləğv etmə satışı olmayan cari əməliyyatlar zamanı mübadilə edilə bildiyi məbləğlə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2012-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	1,223,439	1,223,439
Depozitlər (Qeyd 9)	78,503	78,503
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	94,243	94,243
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	4,415,656	4,415,656
Sair cari aktivlər	136,395	136,395
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 13)	158,310	158,310
Cəmi maliyyə aktivləri	6,106,546	6,106,546
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 18)	(4,955,480)	(4,955,480)
Qısamüddətli və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 20)	(1,873,202)	(1,873,202)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	(2,617,561)	(2,636,099)
Təxirə salınmış alışı üçün ödəniləcək məbləğ	(65,169)	(65,169)
Sair mövcud olmayan öhdəliklər	(46,471)	(46,471)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(9,557,883)	(9,576,421)

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

	31 dekabr 2011-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyəri
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,157,744	1,157,744
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	75,493	75,493
Ticarət və sair debitor borcları	2,081,644	2,081,644
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə verilən kreditlər (Qeyd 18)	178,484	178,484
Sair maliyyə aktivləri	3,837	3,837
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 13)	88,396	88,396
Cəmi maliyyə aktivləri	3,585,598	3,585,598
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(2,682,464)	(2,682,464)
Qısamüddətli və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 20)	(761,518)	(761,518)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	(2,218,770)	(2,202,591)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(43,496)	(43,496)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(5,706,248)	(5,690,069)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- Qısamüddətli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibar ilə bu alətlərin qısamüddətli olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- Uzunmüddətli müəyyən dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc vəsaitləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq qiymətləndirilir.

7 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar

Baş rəhbərliyə ödənişlər. Qrupun baş rəhbərliyinə ARDNŞ Prezidenti və on Vitse-prezident daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq əmək haqqı və mükafatlar, eləcə də Qrupun müəyyən şirkətlərində Direktorlar şurasının üzvləri olduqlarına görə ödənişlər almaq hüququna malikdirlər. 2012-ci il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 465 AZN (2011: 282 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya hesablaşmalar üzrə əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

31 dekabr 2012-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıda əks etdirilir:

Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Debitor borclarının ümumi məbləği	334,130	109,665
Ticarət və sair debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar	(63,828)	-
Sair debitor borcları	-	28,959
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	240,786	-
Depozit	425,575	-
ƏDV və sair vergilər üzrə debitor borcları	390,321	-
Təchizatçılara qabaqcadan ödəmələr	10,112	-
ABB-dən qarşısında borc öhdəlikləri (3 faizdən 3.5 faizədək sabit faiz dərəcəsi və LIBOR üstəgəl 2 faizdən LIBOR üstəgəl 3.5 faizədək dəyişən faiz dərəcələri)	(571,316)	-
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi vasitəsilə alınmış borc öhdəlikləri	(155,473)	-
Ticarət və sair kreditor borcları	(81,156)	(567,063)
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fonduna (ARDNF) ödəniləcək vergilər	21 (123,324)	-
ARDNF-a ödəniləcək istiqraz	(353,530)	-
ARDNF-a ödəniləcək kreditor borcu	(1,429,450)	-
Vergilər üzrə sair kreditor borcları	(381,672)	-
Mənfəət vergisi üzrə kreditor borcları	(3,123)	-

31 dekabr 2012-ci il tarixində tamamlanan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı	234,217	-
Neft məhsullarının satışı	246,176	581,585
Xam neftin satışı	-	6,495,541
Göstərilmiş xidmətlər	25,817	95,393
Depozitlər üzrə faiz gəlirləri	1,251	-
Əlaqəli müəssisələrdən alınmış kreditlər üzrə faizlər	929	3,114
Mənfəət vergisi	(502,980)	-
Aksiz vergisi	28 (482,043)	-
Qiymət marjası üzrə vergi	(440,757)	-
Mədən vergisi	29 (112,106)	-
Sair vergilər	(154,433)	-
Kommunal xərclər	(51,460)	(3,221)
Sair əməliyyat xərcləri	(44,682)	(19,979)
Sosial sığorta ayırımları	(135,235)	-
Sosial xərclər	(510,641)	-
Nəqliyyat xərcləri	(6,311)	(457)
Ekologiya xidməti və ekoloji təhlükəsizlik	(1,262)	(11,804)
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrdən alınacaq kreditin dəyərsizləşməsi	-	(68,762)
Əsas vəsaitlər və mal-material ehtiyatlarının alınması	(7,249,083)	(1,233,811)
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrdən alınmış dividendlər	16 -	13,789
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	17 -	189,800

Yuxarıda göstərilən il ərzində əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlardan əlavə Qrup digər əlaqəli tərəflərdən 12,948 AZN məbləğində kredit almış və digər əlaqəli tərəflərə 31 dekabr 2012-ci il tarixinə ödənilməmiş 13,345 AZN məbləğində kredit vermişdir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

31 dekabr 2011-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıda əks etdirilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Debitor borclarının ümumi məbləği		272,964	731,643
Ticarət və sair debitor borclarının dəyersizləşməsi üzrə ehtiyatlar		(79,797)	-
Sair debitor borcları		-	17,574
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		456,269	463
Depozit		398,138	-
ƏDV və sair vergilər üzrə debitor borcları		416,357	-
Təchizatçılara qabaqcadan ödəmələr		2,094	60
Mənfəət vergisi üçün əvvəlcədən ödəmələr		-	-
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrdən kredit üzrə debitor borcları	18	-	178,484
ABB-dən alınmış borc öhdəlikləri (3 faizdən 3.5 faizədək sabit faiz dərəcəsi və LIBOR üstəgəl 2 faizdən LIBOR üstəgəl 3.5 faizədək dəyişkən faiz dərəcələri)		(688,118)	-
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi vasitəsilə alınmış borc öhdəlikləri		(179,010)	-
Ticarət və sair kreditor borcları		(67,205)	(687,567)
ARDNF-a ödəniləcək vergilər	21	(123,324)	-
ARDNF-a ödəniləcək istiqraz	20	(381,452)	-
ARDNF-a ödəniləcək kreditor borc		(1,098,129)	-
Vergilər üzrə sair kreditor borcları		(291,551)	-

31 dekabr 2011-ci il tarixində tamamlanan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı		215,740	-
Neft məhsullarının satışı		243,754	286,480
Xam neftin satışı		-	1,323,722
Göstərilmiş xidmət		22,313	94,733
Depozitlər üzrə faiz gəlirləri		33,244	-
Əlaqəli müəssisələrdən alınmış kreditlər üzrə faizlər	31	-	16,468
Mənfəət vergisi	33	(461,254)	-
Aksiz vergisi	28	(440,769)	-
Qiymət marjası üzrə vergi		(449,075)	-
Mədən vergisi	29	(118,222)	-
Sair vergilər		(128,713)	-
Kommunal xərclər		(65,177)	(180)
Sair əməliyyat xərcləri		(70,825)	(25,385)
Sosial sığorta ayırmaları		(116,153)	-
Sosial xərclər		(569,931)	(627)
Nəqliyyat xərcləri		(5,864)	(5,345)
Təmir və tikinti işləri		-	-
Ekologiya xidməti və ekoloji təhlükəsizlik		(4,676)	(22,406)
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrdən alınacaq kreditin dəyersizləşməsi		-	(101,219)
Əsas vəsaitlər və mal-material ehtiyatlarının alınması		(1,365,212)	(1,271,770)
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrdən alınmış dividendlər	16	-	11,362
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	17	-	159,912

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların aparılması şərtləri. Dövlətə və dövlət nəzarəti altında olan təşkilatlara satışlar və onlardan satınalmalar Azərbaycan Hökuməti tərəfindən tənzimlənən bazar qiymətləri ilə həyata keçirilir. İlin sonuna olan qalıqlar təminatlı deyildirlər və hesablaşmalar nağd şəkildə aparılır. Əlaqəli tərəflər üzrə debitor və ya kreditor borcları üzrə heç bir zəmanət təqdim olunmamışdır.

8 Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və depozitlər

	2012	2011
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	892,631	872,472
İF ilə bank qalıqları	115,692	30,869
AZN ilə bank qalıqları	74,948	162,724
YTL ilə bank qalıqları	70,561	20,382
Avro ilə bank qalıqları	39,828	62,071
Sair valyuta ilə bank qalıqları	24,649	9,020
Kassada olan pul vəsaitləri	5,130	206
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,223,439	1,157,744

31 dekabr 2012-ci il tarixinə ABŞ dolları ilə ifadə edilmiş bank qalıqlarına ABB-da yerləşdirilmiş 282,080 AZN məbləğində tələb edilənədək depozit daxildir (2011: 269,426 AZN məbləğində iki tələb edilənədək depozit). 31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə bu depozit üzrə faiz dərəcəsi Reuters tərəfindən dərc edilmiş gündəlik dərəcənin 70 faizinə bərabərdir. Tələb edilənədək depozitin ilkin müddəti üç aydan azdır.

31 dekabr 2011-ci ildə Qrupun bank qalıqlarına 2012-ci ilin birinci yarısında geri götürülmüş 78,650 AZN məbləğində tələb edilənədək depozit daxildir.

Depozitlər. 31 dekabr 2012-ci il tarixində müddətli depozitlərə əsasən 78,500 AZN məbləğində müddəti üç aydan altı ayadək dəyişən, təsbit olunmuş faiz dərəcəsi illik 2.5%-dən 3.75%-dək olan (31 dekabr 2011-ci il: sıfır) əmanətlər daxil idi. Bütün bank qalıqlarının və depozitlərin vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmişdir.

9 Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri və depozitlər

	2012	2011
ABB-da depozit hesabı – ABŞ dolları ilə	62,814	62,260
Məhdudiyət qoyulmuş sair pul vəsaitləri	34,951	32,110
Cəmi qısamüddətli məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri və depozitlər	97,765	94,370

31 dekabr 2012-ci il tarixində qısamüddətli məhdudlaşdırılmış depozitlərə ABB-da 31,400 AZN (2011: 31,460 AZN) və 31,414 AZN (2011: sıfır) məbləğində 2010-cu ilin may ayında verilmiş və 2013-ü ilin may ayında müddəti başa çatan kredit xətti üzrə Qrupun ABB qarşısındakı öhdəlikləri üçün girov qoyulmuş iki müddətli depozit daxildir. Depozitlər üzrə ildə 2.85 faiz hesablanır.

31 dekabr 2011-ci il tarixinə qısamüddətli məhdudiyət qoyulmuş depozitlərinə həmçinin Qrupun 2010-cu ilin may ayında alınmış və 2012-ci ilin may ayında müddəti başa çatan, 2012-ci ilin birinci yarısında istifadə edilmiş ABB qarşısında 30,800 AZN məbləğində öhdəlikləri üzrə girov qoyulmuş ABB-da 78,650 AZN məbləğində sair depozitin bir hissəsi daxildir (Qeyd 8).

10 Ticarət və sair debitor borcları

	2012	2011
Debitor borcları	4,517,001	2,196,918
Dəyərsizləşmə zərəri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(149,143)	(162,952)
Cəmi ticarət debitor borcları	4,367,858	2,033,966
Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV	378,231	349,079
Vergilər üzrə sair debitor borcları	19,037	126,402
Qabaqcadan ödəmələr	167,568	112,500
Sair debitor borcları	138,788	100,119
Dəyərsizləşmə zərəri üzrə ehtiyat çıxılmaqla (sair debitor borcları)	(51,626)	(52,441)
Neftin anderlifti üzrə debitor borcları	14,439	20,748
Cəmi ticarət və sair debitor borcları	5,034,295	2,690,373

10 Ticarət və sair debitor borcları (davamı)

Debitor borcları əsasən Qrupun müştərilərinə satılmış xam neft, neft məhsulları və təbii qaza görə alınacaq məbləğləri əks etdirir. Qrup hazırkı Qeyddə göstərilənlər istisna olmaqla təminat şəklində girov saxlamır.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə 4,115,821 AZN (2011: 1,860,164 AZN) məbləğində debitor borcları, əsasən ABŞ dolları olmaqla, xarici valyutalarda ifadə olunmuşdur.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə alışlar üzrə əvəzləşdirilməmiş ƏDV-ni əks etdirir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıda göstərilir:

	2012	2011
1 yanvar tarixinə	215,393	180,727
İl ərzində ümitsiz borclar kimi silinmiş debitor borcları, bərpa edilmiş məbləği çıxmaqla	(20,716)	(19,383)
Ehtiyatda xalis dəyişiklik	6,092	54,049
31 dekabr tarixinə	200,769	215,393

Dəyərsizləşmiş debitor borclarına əsasən dövlət və kommərsiya müəssisələrinə təchiz edilmiş neft, təbii qaz və neft məhsulları üçün vaxtı keçmiş (360 gündən çox) borclar aiddir.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivlərinin müddət üzrə təhlili:

	2012	2011
1-30 gün vaxtı keçmiş	357,607	7,939
1-3 ay vaxtı keçmiş	76,299	3,358
3 aydan çox vaxtı keçmiş	267,493	30,419
Cəmi vaxtı keçmiş debitor borcları	701,399	41,716

31 dekabr 2012-ci il tarixinə 701,399 AZN (2011: 41,716 AZN) məbləğində debitor borclarının vaxtı keçmişdir. Bu debitor borcları üçün Qrup cəmi 5,603 AZN (2011: 19,260 AZN) məbləğində zəmanət məktubları saxlayır.

11 Mal-material ehtiyatları

	2012	2011
Hazır məhsul	367,964	230,895
Xammal və ehtiyat hissələri	363,231	405,652
Xam neft	306,455	67,287
Yolda olan mallar	150,434	16,459
Baş a çatdırılmamış işlər	76,296	58,264
Sair	8,806	6,244
Cəmi mal-material ehtiyatları	1,273,186	784,801

12 Sair uzunmüddətli aktivlər

31 dekabr 2012-ci il tarixinə sair uzunmüddətli aktivlər əsasən 80,805 AZN (2011: 229,069 AZN) məbləğində əsas vəsaitlərin alınması üçün uzunmüddətli ödənişləri və 39,340 AZN (2011: 12,758 AZN) məbləğində ƏDV üzrə debitor borclarını əks etdirir.

31 dekabr 2011-ci il tarixinə uzunmüddətli aktivlərə 2012-ci il ərzində alınmış SOCAR Shvitzerland şirkətinin alınması üçün vəsaitin bir hissəsi kimi 35,758 AZN məbləğində qabaqcadan ödəmə daxildir (Qeyd 36).

13 Sair maliyyə aktivləri

Cari

31 dekabr 2012-ci ildə sair cari maliyyə aktivləri əsas etibarlı ilə üçüncü tərəflərdən 77,600 AZN (2011-ci ildə: sıfır) məbləğində alınacaq qısamüddətli kreditlərdən və 52,220 AZN məbləğində (2011: sıfır) məbləğində marja depozitləri və törəmə alətlərinə aid olan qalıqlardan ibarət idi.

Uzunmüddətli

5 oktyabr 2009-cu il tarixində Palmali ilə imzalanmış, 6 noyabr 2009-cu il cə 30 mart 2010-cu il tarixlərində düzəlişlər edilmiş kredit müqaviləsinə uyğun olaraq, Qrup 30 sentyabr 2015-ci il tarixinə qədər illik LIBOR üstəgəl 4.5 faiz dərəcəsi ilə 120 milyon ABŞ dolları (95,748 AZN) məbləğində kredit ayırmışdır. Əsas və faiz məbləği hər rüb ödənilməlidir.

31 dekabr 2012 və 2011-ci il tarixlərində Palmali-yə verilmiş kredit üzrə debitor borcunun balans dəyəri müvafiq olaraq 74,249 AZN və 82,365 AZN olmuşdur.

Qrup və Palmali-nin səhmdarları arasında 7 oktyabr 2009-cu il tarixində imzalanmış Səhmlərin Girovu haqqında Sazişə və Korporativ Zəmanətə uyğun olaraq qarşı tərəf 514 ümumi təsdiqlənmiş və buraxılmış səhmdən 340 səhmi və Palmali-dəki müvafiq iştirak payını yuxarıda qeyd olunan kredit müqaviləsinin yerinə yetirilməsinin təminatı kimi girov qoymuşdur. Bundan əlavə, xam neft və neft məhsullarının nəqli ilə bağlı 20 mart 2008-ci il tarixində Qrupun törəmə müəssisələrindən biri ilə imzalanmış nəqliyyat xidmətləri üzrə müqaviləyə uyğun olaraq, Palmali əldə etdiyi və ya əldə edəcək ümumi gəlirlər və vəsaitlərdəki bütün hüquq və paylarını Qrupun xeyrinə girov qoymuşdur. Yuxarıda qeyd olunan girov müqavilələri Palmali-nin Qrup qarşısına öhdəliklərini tam yerinə yetirənədək qüvvədə qalacaqdır.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrupun SOCAR Trading (Qrupun yeni yaradılmış törəmə müəssisəsi) və dövlət müəssisəsi olan Egyptian General Petroleum Company ("EGPC") arasında imzalanmış emal razılaşması əsasında EGPC üzrə 48,709 AZN (2011: sıfır) məbləğində debitor borcu və alınacaq faiz məbləği olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

14 Əsas vəsaitlər

Əsas vəsaitlərin balans dəyərini hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Binalar və tikililər	Neft və qaz əmlakı və avadanlılığı	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və port avadanlılığı	Sair	Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri	Başa çatdırılmamış işlər	Cəmi
İlkin dəyər:								
1 yanvar 2011-ci il	1,136,266	5,833,570	1,921,131	456,228	1,129,340	78,238	1,021,061	11,575,834
Əlavələr	61,448	646,483	170,063	43,196	162,404	39,913	1,071,312	2,194,819
Birgə idarə edilən aktivlərdə payın artması	-	381,641	-	-	-	-	-	381,641
Silinmələr	(18,105)	(47,126)	(27,560)	(7,319)	(27,554)	-	(143,206)	(270,870)
Köçürmələr	37,221	384,807	64,435	17	4,574	-	(491,054)	-
Hesabat valyutasına çevrilmə	(14,782)	(27,104)	(208,931)	-	(133,688)	(1,270)	(27,802)	(413,577)
31 dekabr 2011-ci il	1,202,048	7,172,271	1,919,138	492,122	1,135,076	116,881	1,430,311	13,467,847
Əlavələr	19,486	874,154	175,893	40,788	117,128	54,352	1,165,340	2,447,141
Müəssisələrin birləşməsi nəticəsində alışlar	162,034	24,282	24,698	3,677	17,072	-	6,297	238,060
Silinmələr	(49,709)	(89,486)	(22,602)	(2,762)	(33,107)	-	(79,695)	(277,361)
Köçürmələr	343	498,589	35,566	-	33,666	-	(568,164)	-
Hesabat valyutasına çevrilmə	6,433	(3,124)	58,933	(7)	36,968	(266)	10,076	109,013
31 dekabr 2012-ci il	1,340,635	8,476,686	2,191,626	533,818	1,306,803	170,967	1,964,165	15,984,700
Köhnəlmə və dəyərsizləşmə:								
1 yanvar 2011-ci il	(284,173)	(2,015,813)	(529,670)	(124,085)	(130,241)	-	(239,122)	(3,323,104)
Əlavələr	(72,085)	(353,312)	(155,773)	(52,501)	(66,692)	-	-	(700,363)
Silinmələr	8,514	25,537	12,998	775	4,807	-	17,767	70,398
Dəyərsizləşmə	(6,442)	(92,346)	(39,786)	(133,610)	(9,391)	-	(218,067)	(499,642)
Köçürmələr	(2,090)	(118,603)	274	-	(23)	-	120,442	-
Hesabat valyutasına çevrilmə	1,731	5,737	40,968	-	1,601	-	-	50,037
31 dekabr 2011-ci il	(354,545)	(2,548,800)	(670,989)	(309,421)	(199,939)	-	(318,980)	(4,402,674)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(72,885)	(408,393)	(158,017)	(26,548)	(84,675)	-	-	(750,518)
Silinmələr	44,939	80,575	18,517	2,531	18,597	-	20,914	186,073
Dəyərsizləşmə	(686)	(77,282)	(4,274)	(39,607)	(902)	-	(105,121)	(227,872)
Köçürmələr	8,019	(161,827)	(4,286)	-	(8,134)	-	166,228	-
Hesabat valyutasına çevrilmə	(476)	1,005	(12,917)	-	(425)	-	-	(12,813)
31 dekabr 2012-ci il	(375,634)	(3,114,722)	(831,966)	(373,045)	(275,478)	-	(236,959)	(5,207,804)
Xalis qalıq dəyəri:								
31 dekabr 2012-ci il	965,001	5,361,964	1,359,660	160,773	1,031,325	170,967	1,727,206	10,776,896
31 dekabr 2011-ci il	847,503	4,623,471	1,248,149	182,701	935,137	116,881	1,111,331	9,065,173
1 yanvar 2011-ci il	852,093	3,817,757	1,391,461	332,143	999,099	78,238	781,939	8,252,730

14 Əsas vəsaitlər (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi nəticəsində alışlar əsas etibarını ilə 102,792 AZN, 99,910 AZN və 17,628 AZN məbləğində, müvafiq olaraq, SOCAR Switzerland, Carlina və İTERA şirkətlərinin alışı nəticəsində əldə edilmiş əsas vəsaitləri əks etdirir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə silinmiş əsas vəsaitlərə Dövlət tərəfindən təsdiqlənmiş sosial proqram çərçivəsində dövlət müəssisələrinin balansına köçürülmüş xalis qalıq dəyəri 46,156 AZN olan (2011: 94,338 AZN) aktivlər daxildir. Bu məbləğ dövlətə ödənişlər kimi uçota alınmışdır (Qeyd 27). Aktivlərin həmin il ərzində tikilməsinə/əldə edilməsinə və dövlət müəssisələrinin balansına köçürülməsinə görə rəhbərlik hesab edir ki, həmin aktivlərin dövlət müəssisələrinin balansına keçirilmə tarixində ədalətli dəyəri təxminən tikinti/alışın dəyərində bərabərdir.

2011-ci ildə Qrup AÇG HPBS-də əlavə 1.65 faiz iştirak payı almışdır (Qeyd 36). Bu alış nəticəsində Qrupun AÇG HPBS-dəki payı 11.65 faiz olmuşdur. Əməliyyat birgə nəzarət altında olan aktivlərdən payın artmasını təmsil edir.

15 Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa

Qudvil istisna olmaqla, qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti və müvafiq yığılmış amortizasiya aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları	Sudan istifadə hüquqları	Ticarət adı	Müştəri ilə münasibətlər	Sair qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər:						
1 yanvar 2011-ci il	163,495	196,114	37,393	99,548	44,360	540,910
Əlavələr	-	-	-	-	14,090	14,090
Hesabat valyutasına çevirmə	(33,401)	(40,033)	(7,546)	(20,582)	(1,700)	(103,262)
31 dekabr 2011-ci il	130,094	156,081	29,847	78,966	56,750	451,738
Müəssisələrin birləşməsi nəticəsində						
alışlar	9,415	-	-	114,251	7,151	130,817
Əlavələr	13,259	-	-	-	26,152	39,411
Silinmələr	-	-	-	-	(744)	(744)
Dəyersizləşmə	(6,593)	(266)	-	-	-	(6,859)
Hesabat valyutasına çevirmə	9,342	10,839	2,074	9,432	9,063	40,750
31 dekabr 2012-ci il	155,517	166,654	31,921	202,649	98,372	655,113
Amortizasiya və dəyersizləşmə:						
1 yanvar 2011-ci il	(10,216)	(11,460)	-	(11,538)	(7,883)	(41,097)
İl üzrə amortizasiya xərci	(3,419)	(3,814)	-	(4,324)	(3,738)	(15,295)
Hesabat valyutasına çevirmə	2,914	3,266	-	3,511	454	10,145
31 dekabr 2011-ci il	(10,721)	(12,008)	-	(12,351)	(11,167)	(46,247)
İl üzrə amortizasiya xərci	(3,171)	(3,537)	-	(6,864)	(7,857)	(21,429)
Hesabat valyutasına çevirmə	(753)	(844)	-	(1,016)	(8,469)	(11,082)
31 dekabr 2012-ci il	(14,645)	(16,389)	-	(20,231)	(27,493)	(78,758)
Xalis qalıq dəyəri:						
31 dekabr 2012-ci il	140,872	150,265	31,921	182,418	70,879	576,355
31 dekabr 2011-ci il	119,373	144,073	29,847	66,615	45,583	405,491
1 yanvar 2011-ci il	153,279	184,654	37,393	88,010	36,477	499,813

15 Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa (davamı)

31 dekabr 2012-ci il tarixində qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərində 2008-ci ilin may ayında müəssisələrin birləşməsi nəticəsində alınmış 31,921 AZN (2011: 29,847 AZN) məbləğində Petkim ticarət nişanı daxildir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Petkim ticarət nişanının balans dəyəri onun bərpa dəyəri ilə müqayisə edilərək, dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa dəyəri royalti yanaşmasından kənarlaşma tətbiq etməməklə müəyyən edilmişdir. Bu metodologiyani tətbiq etmək üçün Qrup ticarət nişanının dəyərini onun Petkim şirkətinə aid olmasına görə qənaət edilmiş royaltilərin kapitallaşdırılması yolu ilə hesablanmışdır. Hesablama zamanı 0.2 faiz royalti dərəcəsi istifadə edilmişdir (2011: 0.2 faiz) və dəyərsizləşmənin yoxlanması zamanı WACC-a əsasən 11 il üçün 9.7 faizlik diskont dərəcəsi tətbiq edilmişdir (2011: 9.7 faiz). Aparılmış yoxlamanın nəticəsində Petkim ticarət nişanı üzrə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir.

Müəssisələrin birləşməsi nəticəsində alışlar əsas etibarilə 3,610 AZN, 115,800 AZN, 9,415 AZN və 1,866 AZN məbləğində, müvafiq olaraq, SOCAR Trading, SOCAR Switzerland, İTERA və Carlina şirkətlərinin alışları nəticəsində əldə edilmiş qeyri-maddi aktivləri (qudvil istisna olmaqla) əks etdirir.

2012-ci il ərzində uçota alınmış 21,429 AZN (2011: 15,295 AZN) məbləğində cəmi amortizasiya xərcləri 16,013 AZN məbləğində (2011: 7,234 AZN) satışların maya dəyərində, 3,890 AZN məbləğində (2011: 4,121 AZN) marketinq, satış və paylaşdırma xərclərinə və 1,526 AZN məbləğində (2011: 3,940 AZN) ümumi və inzibati xərclərə bölüşdürülmüşdür.

16 Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiyalar

Qrupun birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiya qoyuluşlarının balans dəyərində hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2012	2011
1 yanvar 2012-ci il tarixinə balans dəyəri		392,399	265,894
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiyalara əlavələr		54,662	84,504
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay		19,513	19,221
Birgə nəzarət altında olan müəssisələrdən alınmış dividendlər	7	(13,789)	(11,362)
Məzənnə fərqləri		(592)	670
Sair		(14,220)	33,472
31 dekabr 2012-ci il tarixinə balans dəyəri		437,973	392,399

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

16 Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrupun əsas birgə nəzarət altında olan müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən ümumi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıda əks etdirilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzunmüddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzunmüddətli öhdəliklər	Gəlir	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
Azgerneft MMC	24,132	33,588	(18,290)	-	39,154	12,805	40%	Azərbaycan
Azəri-Fuqro	11	114	(77)	-	914	(121)	60%	Azərbaycan
AZFEN	53,042	12,949	(22,779)	-	130,612	21,881	60%	Azərbaycan
Bosshelf LLC	20,498	831	(18,245)	-	70,372	466	90%	Azərbaycan
Azturqaz	287	871	(1,125)	-	568	(21)	50%	Azərbaycan
Azəri M.İ. Drilling Fluids	54,505	5,389	(44,930)	-	114,318	12,090	51%	Azərbaycan
Oil and Gas Proservice	10,870	258	(2,136)	(236)	4,630	3,279	30%	Azərbaycan
Ekol Engineering Services	6,032	9,912	(1,958)	(319)	17,465	(12)	51%	Azərbaycan
Caspian Shipyard Company	12,679	881	(863)	-	24,689	6,556	20%	Azərbaycan
SOCAR KPS	7,473	6,705	(14,145)	-	6,136	(23)	50%	Azərbaycan
SOCAR Petroleum CSJC	35,547	85,432	(29,496)	(69,293)	518,765	653	51%	Azərbaycan
SOCAR-UGE	709	12,105	(3,413)	-	-	(2,141)	97%	Azərbaycan
SOCAR Umid	1,880	301,843	(49,920)	-	-	(4,744)	80%	Azərbaycan
Sarmatia	1,468	-	(1,393)	-	27	(454)	27%	Polşa
SOCAR Baglan LLC	32	15,704	(8,603)	(9,533)	270	(1,798)	51%	Azərbaycan
SOCAR AQS	368,292	3,799	(127,800)	(52,253)	89,779	(18,876)	51%	Azərbaycan
AGRI LNG Project Company SRL	619	1	(19)	-	-	(66)	33%	Ruminiya
SOCAR CAPE	2,328	102	(2,733)	-	9,409	(402)	51%	Azərbaycan
Star Gulf FZCO	8,237	8,348	(11,081)	-	19,148	(721)	80%	BƏƏ
SOCAR Foster Viler Mühəndislik Xidmətləri	1,257	187	(999)	(445)	593	(205)	65%	Azərbaycan
Cəmi	609,898	499,019	(360,005)	(132,079)	1,046,849	28,146		

31 dekabr 2011-ci il tarixinə Qrupun əsas asılı müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən ümumi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıda əks etdirilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzunmüddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzunmüddətli öhdəliklər	Gəlir	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
Azeri Fugro	165	47	(13)	-	1,340	53	60%	Azərbaycan
Azeri M.İ. Drilling Fluids	44,473	4,975	(38,002)	-	85,127	7,385	51%	Azərbaycan
Azfen	34,751	8,595	(11,993)	-	87,952	17,521	60%	Azərbaycan
Azgerneft	24,585	26,563	(15,639)	-	39,524	15,310	40%	Azərbaycan
Azturqaz	324	873	(1,119)	-	661	(107)	50%	Azərbaycan
Bosshelf LLC	14,759	426	(12,567)	-	80,361	2,210	50%	Azərbaycan
Carlina Overseas Corp.	19,347	115,962	(384,550)	(2,247)	34,117	(13,931)	51%	Virjiniya adaları (Britaniya)
Caspian Shipyard Company	14,081	1,089	(3,431)	-	22,022	1,966	20%	Azərbaycan
Ekol Engineering Services	6,294	10,332	(2,502)	(395)	26,830	(897)	51%	Azərbaycan
Oil and Gas Proservice	6,724	168	(1,243)	-	3	1,893	30%	Azərbaycan
Sarmatia	(1,224)	-	(15)	-	70	(275)	25%	Polşa
SOCAR AQS	346,822	4,636	(60,463)	(80,082)	145,285	65,631	51%	Azərbaycan
SOCAR Baglan LLC	113	24,283	(5,287)	(20,433)	8	737	51%	Azərbaycan
SOCAR CAPE	5,325	5	(6,439)	-	9,344	(1,895)	51%	Azərbaycan
SOCAR - KPS	5,261	4,270	(9,475)	-	3,794	(12)	50%	Azərbaycan
Socar Petroleum CJSC	26,152	70,448	(13,396)	(61,667)	289,659	660	51%	Azərbaycan
SOCAR-UGE	12,463	298	(1,219)	-	-	(2,318)	97%	Azərbaycan
SOCAR Umid	354	224,156	(15,432)	-	-	(1,448)	80%	Azərbaycan
Cəmi	560,769	497,126	(582,755)	(164,824)	826,097	92,483		

Qrupun payı 50 faizdən çox olan və sahibkarlar tərəfindən birgə nəzarət altında olan investisiyalar birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiyalar kimi tanınır.

16 Birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiyalar (davamı)

2012-ci il ərzində Qrup SOCAR Petroleum QSC, SOCAR Umid MMC və SOCAR-UGE MMC birgə nəzarət altında olan müəssisələrin səhmdar kapitalına, müvafiq olaraq, 12,311 AZN, 37,939 AZN və 3,685 AZN məbləğində əlavə vəsaitlər yatırmışdır.

17 yanvar 2012-ci ildə Qrup birgə nəzarət altında olan Carlina üzrə nəzarət əldə etmişdir. Müvafiq olaraq, həmin tarixdən Carlina-nın maliyyə hesabatları konsolidasiya edilmişdir (Qeyd 36).

30 iyun 2012-ci il tarixində Qrupun törəmə müəssisəsi olan SOCAR Overseas Bosshelf LLC-də 50%-lik paya malik olan Star Gulf FZCO-da 80% pay əldə etmişdir. Bu əməliyyatın nəticəsində Qrupun Bosshelf LLC-də faktiki iştirak payı 90%-dək artmışdır. Bosshelf Şirkətin birgə müəssisəsi hesab edilir, çünki onun əməliyyatları birgə nəzarət altındadır.

17 Asılı müəssisələrə investisiyalar

Qrupun asılı müəssisələrdəki investisiya qoyuluşlarının balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2012	2011
1 yanvar 2011-ci il tarixinə balans dəyəri		1,186,370	351,085
Asılı müəssisələrə investisiyalara əlavələr		87,238	984,830
Asılı müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay		199,770	173,976
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	7	(189,800)	(159,912)
Asılı müəssisələr üzrə nəzarətin əldə edilməsi (Qeyd 36)		(119,964)	(160,675)
Asılı müəssisələrin uçotdan silinməsi		-	(2,767)
Məzənnə fərqləri		(1,932)	(167)
Sair		3,338	-
31 dekabrda balans dəyəri		1,165,020	1,186,370

31 dekabr 2011-ci il tarixində Qrup Supra Holding Limited-də 50 faizlik paya sahib idi. 2012-ci ilin avqust ayında Qrup 60,641 AZN ödəməklə digər səhmdardan Supra Holding Limited-də əlavə 30 faizlik pay əldə etmişdir. Supra Holding Limited-in fəaliyyəti ilə bağlı strateji və əməliyyat qərarları bütün səhmdarlar tərəfindən yekdilliklə razılaşdırılmalı olduğuna görə sözügedən alış nəticəsində Qrup bu investisiya obyektinə üzrə nəzarəti əldə etməmişdir. Bu alış tarixində asılı müəssisədə investisiyanın ədalətli dəyəri onun balans dəyərinə yaxın olmuşdur. 2012-ci ilin noyabr ayında Qrup əlavə olaraq 43,764 AZN ödəməklə Supra Holding Limited-də əlavə 20 faizlik pay əldə etmişdir. Bu alışın nəticəsində Qrupun Supra Holding Limited-də iştirak payı 100 faizədək artdı və Qrup 2012-ci ilin noyabr ayında Supra Holding Limited üzrə nəzarəti əldə etdi (36-cı qeyd).

31 dekabr 2011-ci il tarixinə Qrupun əsas asılı müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən ümumi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıda əks etdirilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi öhdəliklər	Gəlir	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
Atəşgah Sığorta Şirkəti	31,462	(23,848)	32,465	200	10%	Azərbaycan
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	377,071	(376,911)	1,188,150	-	8%	Cayman Islands
Azərbaycan John Brown	118	(32)	378	(14)	20%	Azərbaycan
AzLab	872	(234)	1,071	164	50%	Azərbaycan
BTC Co	4,087,522	(963,393)	1,281,674	854,292	25%	Cayman Islands
Caspian Geophysical	20,795	(9,169)	35,961	7,683	45%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings LLC	5,567	(1,995)	8,647	(60)	50%	Azərbaycan
Cross Caspian Oil and Gas Logistics	15,247	(15,120)	110,182	27	34%	Azərbaycan
SOCAR International DMCC	47,855	(3,695)	4,145,696	43,663	50%	UAE
Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti	1,040,045	(165,036)	138,673	39,497	10%	Cayman Islands
Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Holding Şirkəti	18,118	(829)	790	761	10%	Cayman Islands
Cəmi	5,644,672	(1,560,262)	6,943,687	946,213		

17 Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2012-ci il tarixində Qrupun SOCAR Switzerland şirkətinin birləşməsi nəticəsində əldə edilmiş asılı müəssisələrə cəmi balans dəyəri 24,844 manat olan investisiyaları olmuşdur (Qeyd 36). Qrup yuxarıdakı cədvəldə bu şirkətlər üzrə cəmi aktivlər, cəmi öhdəliklər, gəlir və mənfəət/zərər haqqında məlumatı açıqlamamışdır, çünki bunların hesablanması mümkün olmamışdır. Bu asılı müəssisələrin əməliyyatlarının nəticələri əhəmiyyətli deyildir.

31 dekabr 2011-ci il tarixinə Qrupun əsas asılı müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən ümumi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıda əks etdirilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi öhdəliklər	Gəlir	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
Atəşgah Sığorta Şirkəti	19,964	(14,945)	18,727	(2,048)	10%	Azərbaycan
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	405,399	(405,242)	1,138,607	-	8%	Kayman adaları
Azerbaijan John Brown	132	(32)	531	14	40%	Azərbaycan
AzLab	917	(279)	1,029	143	50%	Azərbaycan
BTC Co	4,168,399	(1,172,373)	522,303	493,099	25%	Azərbaycan
Caspian Geophysical	10,023	(4,430)	18,864	2,324	45%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings LLC	8,880	(1,582)	7,636	199	50%	Azərbaycan
Cross Caspian Oil and Gas Logistics	8,180	(8,059)	103,454	22	34%	Azərbaycan
SOCAR International DMCC	660,279	(651,482)	1,332,777	8,387	50%	BƏƏ
Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti	1,018,965	(105,535)	156,483	52,709	10%	Kayman adaları
Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Holding Şirkəti	18,480	(394)	1,054	1,022	10%	Kayman adaları
Supra Holding	3,232,528	(3,074,719)	26,571,500	23,848	50%	Malta
Cəmi	9,552,146	(5,439,072)	29,872,965	579,719		

31 dekabr 2012-ci və 2011-ci və 2010-cu il tarixlərinə Qrupun Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkətində ("AQTŞ") 8 faiz iştirak payı olmuşdur. AQTŞ Azərbaycan Respublikası Yanacaq və Energetika Nazirliyi və Qrupun 10 faiz iştirak payı olan Xəzər Dənizində Qaz Yatağının Kəşfiyyatı, İşlənməsi və Hasilatı ilə bağlı Şah Dəniz Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişin ("Şah Dəniz HPBS") podratçı şirkətləri ilə birlikdə yaradılmışdır. AQTŞ Şah Dəniz yatağındakı qazın satışı ilə bağlı marketing, mühasibat uçotu, billing, ödəniş və sair inzibati fəaliyyət haqqında hesabatların hazırlanması üçün yaradılmışdır və mənfəət götürməmək/zərəre düşməmək prinsipi ilə fəaliyyət göstərir. Qrup AQTŞ üzərində əhəmiyyətli təsirə malikdir.

Qrup CQBKŞ və CQBKHŞ üzərində əhəmiyyətli təsirə malikdir. CQBKŞ və CQBKHŞ Hold Co-nun bütün vacib qərarları Qrupun 50 faizlik pay saxladığı Şah Dəniz HPBS üzrə Müşahidə Şurasında qəbul edilir.

Asılı müəssisənin maliyyə və əməliyyat siyasətinə dair qərarlarda iştirak etməklə Qrup Atəşgah Sığorta Şirkətinə əhəmiyyətli təsir göstərir.

18 Birgə nəzarət altında olan müəssisədən kredit üzrə debitor borcu

31 dekabr 2011-ci ildə Carlina və Qrupun törəmə müəssisəsi Azərbaycan (AÇG) Limited ("AzaÇG") arasında 28 dekabr 2006-cı ildə imzalanmış kredit razılaşmasının şərtlərinə uyğun olaraq, birgə nəzarət altında olan müəssisələrdən kredit üzrə debitor borcu Carlina-yə verilmiş kreditdən ibarətdir. 31 dekabr 2011-ci il tarixinə Carlina-nın debitor borcunun balans dəyəri 178,484 AZN təşkil etmişdir. Carlina-nın səhmdarları ilə Qrup arasında imzalanmış 28 dekabr 2006-cı il tarixli "Səhmlərin Girovu və Saxlanması haqqında Saziş"ə və 12 aprel 2007-ci il tarixli "Səhmlərin Təminat kimi verilməsi və Saxlanması haqqında Saziş"ə uyğun olaraq, Carlina-nın səhmdarları Carlina tərəfindən əldə edilmiş və ya əldə ediləcək bütün gəlir və vəsaitlərdə bütün hüquq və paylarını və Carlina-dakı bütün səhmlərini və kapital paylarını AzaÇG-nin xeyrinə girov qoymuşlar.

17 yanvar 2012-ci il tarixində Carlina-nın digər mülkiyyətçiləri öz səhmlərini Qrupa köçürmüşlər və Qrupun payı 100%-ə çatmışdır. Müvafiq olaraq, Carlina üzərində nəzarət əldə edildiyi tarixdən Carlina-nın maliyyə hesabatları Qrup tərəfindən konsolidasiya edilir (Qeyd 36).

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19 Ticarət və sair kreditor borcları

	2012	2011
Kreditor borcları	3,383,681	2,582,245
Hesablanmış öhdəliklər	1,530,129	66,956
Sair kreditor borcları	41,670	33,263
Cəmi maliyyə kreditor borcları	4,955,480	2,682,464
Neftin overlifti üzrə öhdəliklər	66,423	32,539
Müştərilərdən alınmış avanslar	65,743	48,487
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	54,798	43,410
Cəmi kreditor borcları	5,142,444	2,806,900

4,315,122 AZN (2011: 1,840,407 AZN) məbləğində maliyyə kreditor borcları, əsasən ABŞ dolları olmaqla, xarici valyutalarda ifadə olunmuşdur. Kreditor borclarına əsasən Qrupun təchizatçıları tərəfindən göstərilmiş xam neft, neft məhsulları, qaz, tikinti, qazma, nəqlietmə və kommunal xidmətlər ilə bağlı ödəniləcək vəsaitlər daxildir.

Qrupun hesablanmış öhdəlikləri xam neftin və neft məhsullarının alışları üçün hələ hesab-faktura kəsilməmiş öhdəliklərdən ibarətdir.

Neftin overlifti üzrə öhdəliklər Qrupun AÇG və Şah Dəniz HPBS-dəki iştirakçı payından artıq əldə edilmiş neftdən ibarətdir və Qrupun gələcək hasilatındaki paylarından fiziki ötürüləcək nefti əks etdirir.

20 Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2012-ci ildə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi (min)	31 dekabr 2012-ci ildə qalıq
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	0.2% - 16%	fevral 2013 – noyabr 2013	1,396,382	1,089,800
Avro ilə qısamüddətli vəsaitlər	EURİBOR+1.25%	noyabr 2013	56,660	57,863
AZN ilə qısamüddətli vəsaitlər	3% - 4%	Mart 2013	91,000	82,600
İF ilə qısamüddətli vəsaitlər	LIBOR+0.18%	Yanvar 2013	30,000	25,782
Gürcüstan larisilə qısamüddətli vəsaitlər	10% - 13%	Yanvar 2013 – mart 2013	63,000	26,460
Sair valyutada qısamüddətli vəsaitlər	0% - 4%	Yanvar 2013 – dekabr 2013		21,805
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				568,892
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				1,873,202

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

20 Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2012-ci ildə Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2012-ci ildə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
750 milyon AZN	3.15%	iyul 2016	375,000	125,000
500 milyon ABŞ dolları	5.45%	fevral 2017	383,825	8,675
130 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.6%	aprel 2014	25,163	51,517
110 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3%	avqust 2015	85,136	1,168
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.55%	aprel 2014	30,996	63,269
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3%	oktyabr 2015	77,337	568
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3%	noyabr 2015	77,278	261
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.4%	oktyabr 2015	61,475	16,098
75 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.3%	may 2014	16,612	33,738
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.75%	may 2013	-	8,840
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.65%	iyul 2013	-	26,167
75 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.85%	iyul 2013	-	29,803
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.5%	dekabr 2013	-	26,141
27 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2%	mart 2017	12,584	3,126
100 milyon AZN	4%	avqust 2015	100,443	-
17 milyon ABŞ dolları	7.79%	iyul 2016	1,620	1,668
15,462 milyon yen	1.5%	aprel 2039	121,573	3,409
9 milyon AZN	0%	dekabr 2013	-	2,861
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR+1%	dekabr 2024	299,140	54,390
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR+1.34%	dekabr 2027	157,000	-
18 milyon ABŞ dolları	4%	dekabr 2027	13,738	-
7 milyon ABŞ dolları	4%	dekabr 2027	5,495	-
20 milyon Avro	EURIBOR+3.5%	iyun 2014	4,070	16,911
30 milyon Avro	EURIBOR+3.5%	dekabr 2014	23,814	6,902
35 milyon ABŞ dolları	LIBOR+4%	dekabr 2013	-	18,358
20 milyon ABŞ dolları	LIBOR+4%	avqust 2015	15,996	-
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.5%	avqust 2016	130,740	24,886
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.30%	avqust 2018	218,145	12,204
330 milyon ABŞ dolları	LIBOR+4.88%	avqust 2019	242,362	16,096
170 milyon ABŞ dolları	LIBOR+4.88%	avqust 2019	123,616	8,160
7 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.75%	iyun 2015	2,346	1,555
10 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.75%	iyun 2016	5,306	2,123
Sair uzunmüddətli borc öhdəlikləri			6,751	4,998
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			2,617,561	568,892

31 dekabr 2011-ci ildə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada	
			cəmi borc öhdəliyi (min)	31 dekabr 2012-ci ildə qalıq
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	0% - 16%	yanvar 2012- noyabr 2012	340,456	163,383
Avro ilə qısamüddətli vəsaitlər	EURIBOR+3.5%	iyun 2012 – dekabr 2012	3,378	3,378
AZN ilə qısamüddətli vəsaitlər	3% - 3.15%	mart 2012 – may 2012	86,000	78,059
İF ilə qısamüddətli vəsaitlər	14% - 14.5%	fevral 2012 – iyun 2012	45,395	28,030
Gürcüstan larisli ilə qısamüddətli vəsaitlər	6.5%	mart 2012		2,856
Sair valyutada qısamüddətli vəsaitlər				485,812
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				761,518

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

20 Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2011-ci ildə Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2011-ci ildə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
750 milyon AZN	3.2%	iyul 2016	500,000	125,000
130 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.6%	aprel 2014	75,597	25,561
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.55%	aprel 2014	93,064	62,920
75 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.3%	may 2014	50,009	8,427
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.75%	may 2013	8,677	17,460
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.65%	iyul 2013	50,886	26,190
75 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.85%	iyul 2013	29,275	29,494
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.5%	dekabr 2013	25,868	13,095
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR+4%	mart 2013	52,061	104,762
17 milyon ABŞ dolları	7.79%	iyul 2016	4,129	106
15,462 milyon Yapon yenası	1.5%	aprel 2039	138,951	5,122
9 milyon AZN	0%	dekabr 2013	3,009	2,506
4 milyon AZN	0%	iyun 2014	1,985	1,401
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR+1%	dekabr 2024	326,959	54,493
20 milyon Avro	EURIBOR+3.5%	iyun 2014	20,052	-
30 milyon Avro	EURIBOR+3.5%	dekabr 2014	30,128	-
35 milyon ABŞ dolları	LIBOR+4%	dekabr 2013	27,472	-
330 milyon ABŞ dolları	LIBOR+4.88%	avqust 2019	248,651	2,820
170 milyon ABŞ dolları	LIBOR+4.88%	avqust 2019	126,912	2,634
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.5%	avqust 2016	152,407	-
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.3%	avqust 2018	228,610	-
5 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.75%	iyun 2015	2,767	1,107
7 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.75%	iyun 2015	3,874	1,550
5 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.75%	iyun 2015	2,912	1,164
10 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.75%	iyun 2016	7,361	-
Sair uzunmüddətli borc öhdəlikləri			7,154	-
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			2,218,770	485,812

14 may 2010-cu il tarixində ABB Qrupa 40 milyon ABŞ dolları (31,460 AZN) məbləğində kredit xətti ayırmışdır. Bu kredit xəttinə Qrupun ABB-də olan 31,400 AZN məbləğində depozitləri ilə təminat verilmişdir (bax Qeyd 9). 2012-ci ilin may ayında bu müqavilənin şərtlərinə dəyişiklik edilərək müqavilənin müddəti 14 may 2013-cü ilədək uzadılmışdır. Bu kredit üzrə illik faiz dərəcəsi 3 faiz təşkil edir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bu kredit üzrə qalıq məbləği 23,079 AZN (2011: 19,427 AZN) təşkil etmişdir.

Qısamüddətli borc öhdəliklərinə 40 milyon ABŞ dolları məbləğində kredit xətti daxildir. Bu kredit xəttinə Qrupun ABB-də olan 40 milyon ABŞ dolları (31,414 AZN) məbləğində pul depozitləri ilə təminat verilmişdir (bax Qeyd 9). Bu kredit üzrə illik faiz dərəcəsi 3 faiz təşkil edir və müddəti 16 may 2013-cü il tarixində başa çatır. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bu kredit üzrə qalıq məbləği 30,800 AZN təşkil etmişdir.

21 Vergilər üzrə kreditör borcu

	Qeyd	2012	2011
ARDNF-a ödəniləcək məbləğ	7	123,324	123,324
Sosial sığorta ayırmaları		1,235	1,568
Ödəniləcək sair vergilər		470,723	308,816
Cəmi ödəniləcək sair vergilər		595,282	433,708

2008-ci ildə adi ixrac vergisindən başqa, Qrup xam neftin dövlət büdcəsi ilə müəyyən edilmiş qiymətdən (2009-cu ildə bir barel üçün 50 ABŞ dolları) artıq qiymətlə satışından əldə etdiyi gəlirin müəyyən hissəsinin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fonduna ("ARDNF") köçürülməsinə görə cavabdeh olmuşdur. 2009-2012-ci illər ərzində Qrupa qarşı belə vergilər tətbiq edilməmişdir.

21 Vergilər üzrə kreditor borcu (davamı)

Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi əsasında fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri ödəyəcəkləri vergiləri alacaqları vergi məbləğləri və vergi üzrə qabaqcadan ödəmələrlə əvəzləşdirmək hüququna malikdirlər. Ödəniləcək sair vergi qalıqlarına korporativ mənfəət vergisi, ƏDV, əmlak, aksiz vergisi, mənfəət vergisi, qiymət marjası üzrə vergi öhdəliklərinin alınacaq vergi məbləğləri və vergi üzrə qabaqcadan ödəmələrlə əvəzləşdirilməsi daxildir.

22 Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup neft-qaz avadanlıqlarının istismardan çıxarılması və ətraf mühitin təmizlənməsi ilə bağlı hüquqi və praktiki təcrübədən irəli gələn öhdəlik daşıyır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə müvafiq öhdəliklər üçün ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	Qeyd	2012	2011
1 yanvar tarixinə balans dəyəri		468,384	324,632
Əlavələr		4,058	47,275
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32	28,930	22,473
Diskont dərəcəsinə dəyişikliyin təsiri		121,156	77,481
Məzənnə fərqləri		(1,664)	(3,477)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri		620,864	468,384

Qrup neft və qaz hasilatı qurğularının silinməsi və müvafiq boru kəmərləri üzrə gələcək dəyər üçün həmin qurğuların quraşdırılması üzrə diskontlaşdırma prinsipi ilə tam ehtiyat yaradır. Ehtiyat mövcud texnologiyadan istifadə etməklə cari qiymətlərə əsasən hesablanmış və pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və hesabat tarixinə müvafiq öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən faiz dərəcəsi hesab edilən vergidən əvvəl faiz dərəcələrinə əsasən diskontlaşdırılmışdır. Bu xərclərin mədənlər və neft-qaz əmlakı üzrə faydalı istifadə müddəti müvafiq olaraq hesabat tarixindən etibarən 12-70 il ərzində yaranması gözlənilir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərə xüsusilə sahənin bərpası üzrə təxmin edilmiş öhdəliklərə aid olan 187,189 AZN (2011: 133,445 AZN) daxildir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə neft-qaz hasilatı obyektləri, boru kəmərləri və müvafiq emal və avadanlıqların istismardan çıxarılması ilə bağlı təxmin edilən xərclər, o cümlədən ləğvetmə və sahənin bərpası xərcləri 259,951 AZN (2011: 293,465 AZN) təşkil etmişdir və neft-qaz əmlakı və avadanlığının maya dəyərində daxil edilmişdir.

HPBS-lərə aid aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər podratçılar tərəfindən çəkilmiş kapital məsrəflərinə əsasən müəyyən edilir. Bunların ödənilməsi müvafiq HPBS-lərin başa çatma müddətləri ilə məhduddur. Hökumət orqanları qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Nəticədə, Qrupun əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər.

31 dekabr 2012-ci il tarixində Şah Dəniz layihəsində istismar edilən istehsal avadanlığının ləğv edilməsi ilə bağlı AzŞD-in maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2012-ci il tarixinə 64,144 AZN olmuşdur (31 dekabr 2011-ci il: 55,020 AZN). Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 5.97 faiz diskont dərəcəsinə istifadə etmişdir (2011: 5.47 faiz).

31 dekabr 2012-ci il tarixində AzAÇG layihəsində istismar edilən istehsal avadanlığının ləğv edilməsi ilə bağlı AzAÇG-in maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2012-ci il tarixinə 2,193,857 AZN olmuşdur (31 dekabr 2011-ci il: 1,985,010 AZN). Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 5.97 faiz diskont dərəcəsinə istifadə etmişdir (2011: 5.47 faiz).

Diskont edilmiş nağd pul hərəkətlərinin hesablanması zamanı aşağıdakı inflyasiya dərəcələri tətbiq edilmişdir:

İl	2013	2014	2015	2016	2017-2020	2021 və sonra
İnflyasiya dərəcəsi	4.29%	4.88%	5.43%	5.29%	4.90%-3.40%	3.00%

Yaradılmış ehtiyat, qurğular və kəmərlərin gələcək xərcləri üzrə ən dəqiq təxminlərə və onların faydalı istifadə müddətinə əsaslanarsa da, bu xərclərin məbləği və çəkilmə müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

23 Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

Qeyd	Ətraf mühit ilə bağlı öhdəliklər	Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər	İstifadə edilməmiş məzuniyyətə görə öhdəliklər	Cəmi
1 yanvar 2011-ci il tarixinə balans dəyəri	416,419	56,546	8,306	481,271
Təxminlərdə dəyişiklik, diskont dərəcəsinin dəyişməsi istisna olmaqla	(178,047)	26,135	6,505	(145,407)
Öhdəliklərin tükənməsi	(25,199)	(10,767)	(9,575)	(45,541)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32 28,250	3,905	-	32,155
Diskont dərəcəsinə dəyişiklik	(10,100)	511	-	(9,589)
31 dekabr 2011-ci il tarixinə balans dəyəri	231,323	76,330	5,236	312,889
O cümlədən:				
<i>Cari</i>	48,158	12,730	5,236	66,124
<i>Uzunmüddətli</i>	183,165	63,600	-	246,765
1 yanvar 2012-ci il tarixinə balans dəyəri	231,323	76,330	5,236	312,889
Təxminlərdə dəyişiklik, diskont dərəcəsinin dəyişməsi istisna olmaqla	(20,176)	24,287	38,260	42,371
Öhdəliklərin tükənməsi	(41,008)	(10,541)	(20,384)	(71,933)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32 19,573	5,238	-	24,811
Diskont dərəcəsinə dəyişiklik	5,772	6,450	-	12,222
31 dekabr 2012-ci il tarixinə balans dəyəri	195,484	101,764	23,112	320,360
O cümlədən:				
<i>Cari</i>	54,840	12,971	23,112	90,923
<i>Uzunmüddətli</i>	140,644	88,793	-	229,437

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 sentyabr 2006-cı il tarixli 1697 nömrəli Sərəncamına uyğun olaraq Qrup, Abşeron yarımadasında fəaliyyət göstərməsi nəticəsində ətraf mühitin çirklənməsi ilə əlaqədar olaraq "Ətraf Mühitin Bərpası üzrə Kompleks Tədbirlər Planı" hazırlamış və təsdiqləmişdir. 2009-cu ildə Qrup Tədbirlər Planında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 aprel 2009-cu il tarixli Sərəncamına uyğun olaraq düzəlişlər aparmışdır. Bu məqsədlə ayrılmış ehtiyat ətraf mühitin bərpası üzrə çəkiləcək gələcək xərclərin cari dəyərində uçota alınır. 2011-ci ildə Qrup əvvəlki illərdə çəkilmiş faktiki xərclər əsasında Tədbirlər planına aid olan qiymətləndirmələrə yenidən baxmışdır. Bundan əlavə Qrup bu tədbirlər planı ilə əhatə edilən müddəti 2016-cı ilədək uzatmışdır.

Qrup, əmək funksiyasını yerinə yetirərkən işçinin sağlamlığına və səhhətinə ziyan vurulduqda, habelə bu səbəbdən həlak olması ilə əlaqədar onun ailə üzvlərinə kompensasiyanın ödənilməsi üçün məsuliyyət daşıyır. Kompensasiya məbləğləri zərər çəkmiş işçilərə ödənilmiş əmək haqlarına uyğun olaraq hesablanır. ARDNŞ, əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlərin cari dəyərini 5.97 faiz diskont dərəcəsi ilə (31 dekabr 2011-ci il: 6.86 faiz) hesablamışdır. Əmək funksiyasını yerinə yetirərkən sağlamlığına və səhhətinə ziyan dəymiş işçilərə ömürlük müavinətlərin hesablanması zamanı Qrup ömür uzunluğunu kişilər üçün 71 yaş, qadınlar üçün isə 76 yaş müəyyən etmişdir.

Qeyd 22-də göstərilən inflyasiya dərəcələri orta əmək haqqındakı artımı əks etdirmək üçün tətbiq edilmişdir.

24 Təxirə salınmış gəlir

Qrup Bakı şəhərinin ətraf qəsəbələrinin və Azərbaycan Respublikasının rayonlarının qazlaşdırılması məqsədilə dövlət qrantı almışdır və bu qrantları aşağıdakı cədvəldə göstəriləndiyi kimi təxirə salınmış gəlirlərdə uçota almışdır:

	2012	2011
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	94,401	101,183
Müvafiq köhnəlməyə uyğun təxirə salınmış gəlirlərin amortizasiyası	(3,358)	(6,782)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	91,043	94,401

25 Sair uzunmüddətli öhdəliklər

Sair uzunmüddətli öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2012	2011
Əmək fəaliyyətinə xitam verilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyatın yaradılması	33,772	31,732
Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında öhdəliklər	46,471	43,496
Rəhbər işçilərə həvəsləndirici mükafatların verilməsi üzrə ehtiyatın yaradılması	1,377	1,446
Sair öhdəliklər	39,266	7,729
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər	120,886	84,403

Qrup Türkiyə Respublikasının Əmək Qanununa uyğun olaraq bir il əmək fəaliyyəti göstərmiş və kifayət qədər əsaslandırılmamış səbəbə görə əmək müqaviləsinə xitam verilmiş və ya hərbi xidmətə çağırılmış, vəfat etmiş və ya 25 illik əmək fəaliyyətindən (qadınlar üçün 20 il) sonra təqaüdə çıxmış hər bir işçiyə əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar ödəməlidir. 31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərinə hər bir xidmət ili üzrə ödəniləcək məbləğ maksimum 1 AZN məbləğində məhdudlaşdırılmış bir aylıq əmək haqqından ibarətdir.

Maliyyə tələbləri olmadığına görə öhdəlik maliyyələşdirilmir. Ehtiyat işçilərin təqaüdə çıxması ilə bağlı Qrupun gələcəkdə yaranması ehtimal edilən öhdəliyinin cari dəyərinin təxmin edilməsi vasitəsilə hesablanır. 19 sayılı BMUS-a uyğun olaraq müəssisələrin pensiya planlarında nəzərdə tutulan öhdəliyini hesablamaq üçün aktuari üsulları tətbiq edilməlidir. Müvafiq olaraq, ümumi öhdəliyin hesablanması üçün aşağıdakı aktuari fərziyyələri istifadə edilmişdir:

	2012	2011
Diskont dərəcəsi (%)	3.84	6.07
Təqaüdə çıxma ehtimalı (%)	100	100

Əmək fəaliyyətinin hər bir ili üçün maksimal öhdəliyin inflyasiyaya görə artması əsas fərziyyə hesab edilir. Buna görə, tətbiq edilmiş diskont dərəcəsi gələcəkdə baş verəcək inflyasiyanın gözlənilən təsirinə düzəliş etdikdən sonra gözlənilən faktiki dərəcəni əks etdirir.

Əmək müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə təminatların hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2012	2011
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	31,732	39,529
Aktuari zərəri və xidmətlərin dəyəri	7,348	1,818
İl ərzində ödənişlər	(6,615)	(11,531)
Sair	1,307	1,916
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	33,772	31,732

Cəmi 7,348 AZN (2011: 1,818 AZN) məbləğində aktuari zərəri və xidmətlərin dəyəri ümumi və inzibati xərclərə daxil edilmişdir.

Sair öhdəliklər əsasən ayrı-ayrı neft və qaz layihələrinə əsasən Qrupun öz tərəfdaşlarına ödəyəcəyi məbləğləri əks etdirir.

26 Alış üzrə təxirə salınmış kreditör borcları

2012-ci ildə Qrup digər səhmdarlardan SOCAR Trading şirkətində səhmlərin əlavə 50 faizini almışdır. Qrup səhmdarlardan birinə bu alış üçün ödəniləcək 83 milyon ABŞ dolları (65,169 AZN) məbləğində pul vəsaitini təxirə salmışdır.

27 Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət

Nizamnamə kapitalı

Qrupun baş müəssisəsi olan ARDNŞ dövlət müəssisəsi hüquqi statusuna malikdir. 2011-ci il ərzində Qrupun nizamnamə kapitalı 190,000 AZN artırılmışdır. Bu artım qismən Azəriqaz İB-nin nizamnamə kapitalının Azərbaycan Respublikasının hökuməti tərəfindən 150,000 AZN məbləğində artırılması ilə bağlıdır. 40,000 AZN məbləğində qalan artım Karbamid zavodunun yaradılması ilə bağlıdır.

Əlavə ödənilmiş kapital

2012-ci il ərzində Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalı 230,000 AZN artırılmışdır. Bu artırma Dövlət tərəfindən Azəriqaz İB-də nizamnamə kapitalının 31 dekabr 2012-ci il tarixinə qeydiyyatla alınmamış artırılması ilə bağlıdır.

2011-ci ildə Hökumət əvvəl Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə ("İİN") məxsus olan Azərbaycan (BTC) Limited-dəki payın 77.44 faizini köçürmüşdür. 31 dekabr 2011-ci il tarixinə bu köçürmə 784,809 AZN məbləğində köçürülmüş səhmlərin ədalətli dəyəri ilə əlavə ödənilmiş kapital kimi tanınmışdır.

Dövlətə ayırmalar

Dövlətin qərarlarına uyğun olaraq vaxtaşırı Qrupdan dövlət büdcəsi, ayrı-ayrı dövlət idarələri və hökumətin həyata keçirdiyi layihələr üçün pul şəklində birbaşa maliyyə qoyuluşları etməsi və ya inşaat və təmir işlərinin maliyyələşdirilməsi (o cümlədən aktivlərin köçürülməsi) tələb olunur. 2012-ci il ərzində bu cür qoyuluşların və maliyyələşdirmənin məbləğləri (dövlət idarələrinin subpodratçılarına ödənişlər və Qrupun tikdiyi aktivlərin köçürülməsi formasında) müvafiq olaraq 261,539 AZN və 259,903 AZN (2011: müvafiq olaraq 250,642 AZN və 264,107 AZN) təşkil etmişdir və əsasən Azərbaycan Respublikasında mövcud olan, həmçinin yeni istirahət, nəqliyyat, təhsil və tibb infrastrukturunun təmiri və yenidən qurulması üçün istifadə edilmişdir. Qrup tərəfindən tikilmiş aktivlərin köçürülməsi formasında maliyyələşdirmə 31 dekabr 2012-ci il tarixinə 46,156 AZN (2011: 94,338 AZN) olmuşdur.

28 Gəlirin kateqoriyalar üzrə təhlili

	2012	2011
Xalis xam neft	10,126,222	2,716,988
Xalis neft məhsulları	3,318,135	2,077,482
Neft-kimya məhsulları	2,029,524	2,002,327
Təbii qaz	1,106,713	967,219
Sair gəlir	558,238	368,715
Cəmi gəlir	17,138,832	8,132,731

Xam neftin satışından əldə olunan gəlirlər, xam neftin beynəlxalq bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiyməti arasındakı qiymət marjası üzrə müvafiq vergi çıxılmaqla göstərilir. Bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiymət arasındakı fərqə 30 faiz dərəcəsində vergi tətbiq edilir və vergi məbləği Dövlət Büdcəsinə köçürülür.

Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər 482,043 AZN (2011: 440,769 AZN) məbləğində aksiz vergisi çıxılmaqla göstərilir.

AÇG HPBS üzrə hasil edilmiş xam neftin və Şah Dəniz HPBS üzrə hasil edilmiş kondensatın satışından yaranan gəlirlərdən yuxarıda göstərilən aksiz və qiymət marjası üzrə vergilər tutulmur.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

29 Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili

	Qeyd	2012	2011
İstifadə edilən xammal və xərc materialları		12,461,139	3,715,879
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi		670,733	614,717
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri		806,386	628,943
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinin istismarı		160,557	129,152
Təmir və texniki xidmət xərcləri		181,033	184,997
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	14	227,872	499,642
Mədən vergisi		112,102	118,222
Kommunal xərclər		208,791	216,807
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər		100,613	77,135
Amortizasiya xərcləri	15	21,429	15,295
Ticarət və sair debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə		74,854	155,268
Öhdəlik və xərclər üçün digər ehtiyatlarda dəyişiklik	23	54,593	(154,996)
Sair		619,200	233,515
Cəmi satış dəyəri, kəşfiyyat və qiymətləndirmə, paylaşdırma, ümumi və inzibati və sair əməliyyat xərcləri		15,699,302	6,434,576

2012-ci il ərzində Qrup ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər üzrə ehtiyatın qiymətləndirməsini azaltmış və nəticədə yaranmış dəyişikliyi Konsolidasiya edilmiş Ümumi Gəlir haqqında Hesabatda sair əməliyyat məsrəfləri kateqoriyasına daxil etmişdir.

2012-cu il ərzində Qrup birgə nəzarət altında olan müəssisədən alınacaq kreditə aid olan 68,762 AZN (2011: 101,219 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyat tanımışdır.

30 Sair əməliyyat gəliri

	2012	2011
Sair malların satılması və xidmətlərin göstərilməsi	71,994	63,014
Kreditor borcun silinməsindən yaranan sair gəlirlər	1,443	25,709
Sair	78,069	60,280
Cəmi sair əməliyyat gəliri	151,506	149,003

31 Maliyyə gəliri

	2012	2011
Depozitlər və bank hesabları üzrə faiz gəlirləri	22,422	53,489
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər üzrə faizlər	-	16,468
Sair	11,682	2,443
Cəmi maliyyə gəliri	34,104	72,400

32 Maliyyə xərcləri

	Qeyd	2012	2011
Faiz xərcləri		134,694	156,322
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar:			
diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	22	28,930	22,473
Ətraf mühit ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	23	19,573	28,250
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	23	5,238	3,905
Maliyyə xərcləri		188,435	210,950

33 Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011
Cari vergi xərcləri	504,281	461,254
Təxirə salınmış vergi gəliri	(24,859)	(86,003)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	479,422	375,251

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2012	2011
Vergidən əvvəl mənfəət	1,434,416	1,184,844
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinə əsasən nəzəri vergi xərci	286,883	236,969
Müəyyən törəmə müəssisələr üzrə müxtəlif vergi dərəcələrinin effekti (25 və 27 faiz)	40,909	33,775
Vergiyə cəlb edilən dividend gəlirləri (10 faiz)	(1,379)	(12,712)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilə bilməyən məbləğlərin vergi effekti:		
- Vergidən azad edilən gəlirlər	(37,141)	(53,832)
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	134,356	140,579
Təxirə salınmış vergi aktivləri üzrə ehtiyat ayırmaları	67,551	109,800
Təxirə salınmış vergi üçün ehtiyatın qaytarılması	(8,229)	(79,837)
Keçmiş illərin cari vergisinə düzəlişlər	2,103	616
Sair	(5,631)	(107)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	479,422	375,251

Gəlirdən çıxılmayan xərclər, həmçinin gələcəkdə vergiyə cəlb olunan mənfəətdən çıxılmayacaq vaxtı keçmiş debitor borcları üzrə ehtiyat da daxil olmaqla, əsasən gəlirdən çıxılmayan əməliyyatlar üzrə xərclərdən, o cümlədən sosial yönümlü və işçilər üzrə xərclərdən ibarətdir. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri üzrə ehtiyat ayırmaları əsasən Qrupun törəmə müəssisələrinin yığılmış vergi zərərlerini əks etdirir və bu vergi zərərlərinin istifadəsi gözlənilmir.

31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərində tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərinin məbləği, müvafiq olaraq, 304,252 AZN və 244,930 AZN təşkil etmişdir.

Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərindən irəli gələn faydalar il ərzində təxirə salınmış vergini və cari vergi xərclərini, müvafiq olaraq, 6,012 AZN və 2,217 AZN (2011: müvafiq olaraq 79,837 AZN və sıfır) məbləğində azaltmaq üçün istifadə edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

33 Mənfəət vergisi (davamı)

BMHS və müvafiq vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə məlumatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2012-ci il	Törəmə müəssisələr vasitəsilə alınmışdır (Qeyd 36)	Mənfəət / (zərər) tanınmışdır	Çevirmə fərqi	31 dekabr 2012-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti	-	-	-	-	-
Hesablamalar	8,339	-	(2,570)	-	5,769
Keçmiş illərin vergi zərərləri	76,081	-	(38,602)	-	37,479
Asılı və birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiya qoyuluşları	(25)	-	17,016	-	16,991
Ticarət və sair debitor borcları	1,612	-	(3,545)	(5)	(1,938)
Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	19,912	-	(27,134)	-	(7,222)
Mal-material ehtiyatları	6,418	-	22,802	(2)	29,218
Əsas vəsaitlər	241,572	-	6,521	26	248,119
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	110,342	-	18,100	-	128,442
Sair	19,232	6,858	11,986	(3,047)	35,029
Təxirə salınmış vergi aktivləri	483,483	6,858	4,574	(3,028)	491,887

	1 yanvar 2012-ci il	Törəmə müəssisələr vasitəsilə alınmışdır (Qeyd 36)	Mənfəət / (zərər) tanınmışdır	Çevirmə fərqi	31 dekabr 2012-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti					
Hesablamalar	4,613	(6,947)	5,077	(10)	2,733
Əmək müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə ödənişlər və staja görə ödənişlər	6,873	-	511	479	7,863
Asılı və birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiya qoyuluşları	(80,984)	(2,333)	14,260	(2,477)	(71,534)
Aktivlərin ləğv edilməsi öhdəliyi	-	-	6,768	(36)	6,732
Qeyri-maddi aktivlər	-	(22,950)	3	-	(22,947)
Ticarət və sair kreditor borcları	(2,996)	-	3,261	-	265
Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(14,357)	(446)	(9,654)	20	(24,437)
Mal-material ehtiyatları	(876)	(8,394)	(9,149)	(112)	(18,531)
Əsas vəsaitlər	(447,118)	(12,390)	20,539	(19,706)	(458,675)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	16,609	-	4,308	36	20,953
Sair	11,900	83	(15,639)	(134)	(3,790)
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(506,336)	(53,377)	20,285	(21,940)	(561,368)

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

33 Mənfəət vergisi (davamı)

BMHS və müvafiq vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə məlumatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2011- ci il	Mənfəət / (zərər) tanınmışdır	Çevirmə fərqi	31 dekabr 2011-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti				
Hesablamalar	727	7,612	-	8,339
Keçmiş illərin zərərləri	129,686	(53,605)	-	76,081
Əmək müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə ödənişlər və staja görə ödənişlər	-	-	-	-
Asılı və birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiya qoyuluşları	-	(25)	-	(25)
Ticarət və sair kreditor borcları	3,863	(2,251)	-	1,612
Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	52,352	(32,440)	-	19,912
Mal-material ehtiyatları	29,324	(22,898)	(8)	6,418
Əsas vəsaitlər	133,148	108,426	(2)	241,572
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	37,304	72,950	88	110,342
Sair	22,569	(3,337)	-	19,232
Təxirə salınmış vergi aktivləri	408,973	74,432	78	483,483

	1 yanvar 2011-ci il	Mənfəət / (zərər) tanınmışdır	Çevirmə fərqi	31 dekabr 2011-ci il	1 yanvar 2011-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti					
Hesablamalar	6,810	-	(2,108)	(89)	4,613
Keçmiş illərin vergi zərərləri	9,506	-	(8,718)	(788)	-
Əmək müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə ödənişlər və staja görə ödənişlər	8,454	-	143	(1,724)	6,873
Asılı və birgə nəzarət altında olan müəssisələrə investisiya qoyuluşları	(47,186)	(50,038)	16,233	7	(80,984)
Ticarət və sair kreditor borcları	-	-	(2,996)	-	(2,996)
Ticarət və sair debitor borcları	(18,433)	-	3,849	227	(14,357)
Mal-material ehtiyatları	(450)	-	(436)	10	(876)
Əsas vəsaitlər	(497,967)	-	(613)	51,462	(447,118)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	6,274	-	11,708	(1,373)	16,609
Sair	23,852	-	(5,491)	(6,461)	11,900
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(509,140)	(50,038)	11,571	41,271	(506,336)

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun sair müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz. Bu səbəbdən təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq bir dövrdə yaranmış vergi zərərləri beş ilədək davam edən sonrakı dövrlərə keçirilə bilər.

33 Mənfəət vergisi (davamı)

Qrup, törəmə müəssisəsi olan AZAÇG vasitəsilə AÇG HPBS-in iştirakçısıdır. Lakin, AZAÇG AÇG HPBS-də Podratçı Tərəf kimi xüsusi şəkildə göstərilməmişdir. Nəticədə, onun vergi ödəyicisi statusu aydın şəkildə müəyyən edilmir. Müvafiq vergi orqanları ilə cari danışıqlara əsasən rəhbərlik hesab edir ki, Podratçı Tərəf statusu retrospektiv olaraq veriləcək və beləliklə AZAÇG artıq vergi ödəyicisi statusunu almış hesab edilir. Hazırda Şirkət AÇG HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq 25 faiz dərəcəsində mənfəət vergisi hesablayır və ödəyir. Vergi orqanları tərəfindən AZAÇG-yə verilmiş və 19 sentyabr 2019-cu il tarixinə qədər qüvvədə olan ƏDV şəhadətnəməsinə uyğun olaraq AZAÇG-yə AÇG HPBS üzrə Podratçı Tərəflər üçün nəzərdə tutulan sıfır dərəcəsində ƏDV tətbiq edilir.

Bundan əlavə, Qrup törəmə müəssisəsi olan Azərbaycan (Şah Dəniz) MMC ("AzŞD") vasitəsilə Şah Dəniz HPBS-nin iştirakçısıdır. Şah Dəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq AzŞD mənfəət vergisinə görə cavabdehdir. Buna baxmayaraq, HPBS-nə uyğun olaraq Dövlət podratçı tərəflərin adından Dövlətə aid olan mənfəət neftinin satışları üzrə gəlirdən vergilərin ödənilməsinə aparır. Müvafiq olaraq, 2012-ci il üzrə Şah Dəniz layihəsinə aid olan 23,516 AZN məbləğində mənfəət vergisi ümumi gəlir haqqında hesabatda xam neftin və təbii qazın satışlarından gəlir və mənfəət vergisi xərci kimi tanınmışdır (2011: sıfır). 31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərinə AzŞD-nin təxirə salınmış vergisinin qalığı sıfır olmuşdur. Bundan əlavə, AzŞD Azərbaycan Respublikasında müəyyən adi əməliyyat vergilərindən azad edilmişdir. Vergi orqanları tərəfindən AzŞD-yə verilmiş və 3 iyun 2026-cı il tarixinə qədər qüvvədə olan ƏDV şəhadətnəməsinə uyğun olaraq AzŞD-yə Şah Dəniz HPBS üzrə Podratçı Tərəflər üçün nəzərdə tutulan sıfır dərəcəsində ƏDV tətbiq edilir.

Qrup törəmə müəssisəsi olan Petkim şirkəti vasitəsilə Türkiyədə fəaliyyət göstərir. Türkiyədə mənfəət vergisi dərəcəsi 20 faiz təşkil edir. Türkiyə Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq Türkiyədə fəaliyyət göstərən qeyri-rezident şəxslərə ödənilən dividendlərə 15 faiz dərəcəsinə bərabər mənbədən tutulan vergi tətbiq edilmir. Mənfəət vergisi rüblük ödənilir. Bundan əlavə, Türkiyənin Mənfəət Vergisi haqqında Qanunvericiliyində müəssisələr üçün bir çox güzəştlər nəzərdə tutulur. Bu güzəştlərə vergi bazasının müəyyən edilməsi zamanı investisiyaların 25 faizə qədər mənfəətdən çıxılması da daxildir.

34 Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda daxil edilməyən və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları göstərilmişdir:

	2012	2011
Nağdsız şəkildə investisiya əməliyyatları		
ABB-da olan kreditin həmin bankda olan depozitlə əvəzləndirilməsi	-	987,058
Aktivlərin silinməsi üzrə kapitalaşdırılmış xərclər	27,593	103,965
Əsas vəsaitlərin dövlətə köçürülməsi (Qeyd 14)	46,156	94,338
Carlinanın alınması, əldə edilmiş pul vəsaitlərini çıxmaqla (Qeyd 36)	101,682	-
Nağdsız şəkildə investisiya əməliyyatları	175,431	1,185,361

Törəmə müəssisələrin alınmasına aid olan sair qeyri-nağd əməliyyatlar Qeyd 36-da göstərilir.

35 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti. Qrupun əməliyyatları Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilir. Bazar iqtisadiyyatlı yeni ölkə kimi hazırda Azərbaycan daha yetkin bazar iqtisadiyyatına xas olan biznes və tənzimləyici infrastrukturunu yaratmaqdadır.

Azərbaycan Respublikasında iqtisadi şərait inkişaf etsə də, iqtisadi vəziyyətdə yeni yaranmış bazar iqtisadiyyatına səciyyəvi xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır. Bunlara milli valyutanın Azərbaycan Respublikasından xaricdə əksər ölkələrdə sərbəst dönərli valyuta hesab edilməməsi və bununla məhdudlaşmayan bu kimi xüsusiyyətlər daxildir. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və dəyişikliklərə məruz qalır.

35 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı). Azərbaycan Respublikasında iqtisadi sabitliyin gələcək perspektivləri hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də vergi, hüquqi, normativ və siyasi hadisələrin gedişatından xeyli dərəcədə asılıdır. Rəhbərlik Qrupun əməliyyatlarına təsir göstərə biləcək bütün iqtisadi tendensiyaları, eləcə də onların Qrupun maliyyə vəziyyətinə təsirini (əgər varsa) qabaqcadan proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyildir.

Azərbaycan iqtisadiyyatı dünyanın sair bölgələrindəki bazar tənəzzülü və iqtisadi inkişaf tempinin aşağı düşməsinə həssasdır. Azərbaycan hökuməti tərəfindən bir sıra sabitləşdirmə tədbirlərinin görülməsinə baxmayaraq, Qrupun və onun qarşı tərəflərinin kapitaldan istifadəsi və kapitalın dəyəri ilə bağlı qeyri-müəyyənlik davam etməkdədir ki, bu da Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və biznes perspektivlərinə təsir göstərə bilər. Hazırda biznes fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün rəhbərlik hesab etdiyi bütün münasib tədbirlərin görülməsinə baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Qrupun maliyyə vəziyyətinə və fəaliyyətinin nəticələrinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yarana biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər varsa), məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə hesabatda göstəriləcəkdir.

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedişində Qrupa qarşı iddialar irəli sürülür. Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı müvafiq olaraq konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür və vergi, xarici valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında qeyd alınmış məbləğlərdən artıq olmayacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı məsələlər. Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin mühafizəsi haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin mühafizəsi haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə yaradılmış ehtiyatdan artıq əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil. Qeyd 23-ə baxın.

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və sair fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin mühafizəsi haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrup və ya sair müəssisələr tərəfindən əvvəlki illərdə kimyəvi və ya neft maddələrinin ləğv edilməsi və ya tullantısı nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmalıdır. Bu cür vəziyyət neftayırma zavodları, kimya müəssisələri, neft mədənləri, xidmət məntəqələri, terminallar və tullantıların ləğv edilməsi məntəqələri kimi müxtəlif ərazilərdə mövcud ola bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək mahiyyətə çətindir. Lakin, ətraf mühit üzrə məlum öhdəliklərin qiymətləndirilmiş dəyəri Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmişdir. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərəçarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

35 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı məsələlər (davamı). Qrup həmçinin neft və təbii qaz hasilatı obyektlərinin və asılı kəmərlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərə malikdir. Bu fəaliyyət növləri ilə bağlı təxmin edilmiş xərclər üzrə ehtiyat yaradılır, lakin, həmin öhdəliklərin uzunmüddətli olmasına görə, bu cür xərclərin məbləği və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Qrup, bu cür ehtiyatlar üzrə dəqiqliklə təxmin edilə biləcək hər hansı dəyişikliyin Qrupun əməliyyat nəticələri, maliyyə vəziyyəti və ya likvidliyinə təsirinin əhəmiyyətli olmayacağını hesab edir.

Maliyyə razılaşmalarına uyğunluq. 31 dekabr 2012-ci ildə Qrupun investisiya və əməliyyat fəaliyyətini maliyyələşdirmək üçün cəmi 4,490,763 AZN (Qeyd 20) məbləğində kredit üzrə ödəniləcək məbləğləri olmuşdur. Qrup həmin borc vəsaitlərinə aid olan müəyyən maliyyə razılaşmalarını imzalamışdır. Bu razılaşmaların yerinə yetirilməməsi Qrup üçün mənfi nəticələrə, o cümlədən borc vəsaitlərinin dəyərinin artması və öhdəliklərin pozulmasının bəyan edilməsinə gətirə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərinə Qrup tətbiq edilən bütün maliyyə razılaşmalarını yerinə yetirmişdir.

620,150 AZN məbləğində kreditlər üçün Petkim səhmlərinin 51 faizi maliyyə təşkilatlarının xeyrinə girov qoyulmuşdur.

Petkim öhdəlikləri. "Səhmlərin Alqı-satqı Müqaviləsi"ne əsasən Qrup, bu Müqaviləni imzaladıqdan sonra növbəti üç il ərzində Petkim şirkətinin nəzarət səhm paketində dəyişikliyə səbəb olacaq miqdarda səhmlərin ötürülməsi üçün İdarənin razılığının alınması öhdəliyini öz üzərinə götürmüşdür.

Qrup Petkim terminalında infrastruktur və xidmətlərin həyata keçirilməsi üçün müəyyən məbləğdə investisiya qoyuluşlarının həyata keçirilməsi, zavodların hasilat həcminin artırılması və "Səhmlərin Alqı-satqı Müqaviləsinin" imzalanmasından sonra növbəti üç il ərzində yeni zavodların qurulması üçün öhdəlik götürmüşdür. Qrup həmçinin, Etilen zavodunda istehsalın davam etdirilməsi və Qrupa təsir göstərməyən gözlənilməz hadisələr istisna olmaqla, "Alqı-satqı Müqaviləsi"nin imzalanmasından sonra ən azı üç il ərzində müəyyən məbləğdə investisiya qoyuluşlarının həyata keçirilməsi üçün öhdəlik götürmüşdür.

Qrup Əmək Qanununun 4857 sayılı maddəsinə uyğun olaraq həmkərlər ittifaqının üzvlərinin hüquqlarını qorunmalı və işçilərə, qazandıqları bütün sair hüquqlarla yanaşı, əmək fəaliyyətinə xitam verilməsi ilə bağlı ödənişləri (o cümlədən onların sair dövlət təşkilatlarında işlədikləri müddətlər üçün) ödəməlidir. Qrup qəbul və etiraf etmişdir ki, Petkim xidmət müqavilələri qüvvədə olan işçilərin istifadə edilməmiş məzuniyyət hüquqlarını ödəmək məsuliyyətini daşıyır və Səhmlərin Satılması haqqında Razılaşma qüvvəyə mindiyi tarixdən sair dövlət təşkilatlarına köçürülmək hüququna malikdir.

Qrup 2013-cü ildə BOTAŞ Petroleum Pipeline Corp.-dan 943,746,586 kub metr təbii qaz almaq öhdəliyini daşıyır.

Petkim tərəfindən alınmış və verilmiş zəmanətlər. 31 dekabr tarixinə alınmış və verilmiş zəmanətlər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir.

	2012	2011
Alınmış zəmanətlər		
Birbaşa sifarişlərin toplanması sistemi (DOCS) çərçivəsində bank zəmanətləri	210,467	184,129
Alınmış zəmanət məktubları	161,611	145,358
Sair	877	7,300
Cəmi alınmış zəmanətlər	372,955	336,787
Verilmiş zəmanətlər		
Verilmiş zəmanət çekləri	-	28,714
Verilmiş zəmanət məktubları	91,464	23,216
Cəmi verilmiş zəmanətlər	91,464	51,930

35 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Azəriqaz İB-nin öhdəliyi. Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhəri və ətraf rayonlar və Respublikanın regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına yönəldilmiş ölkə Prezidentinin 14 aprel 2009-cu il tarixli 80 sayılı Sərəncamına uyğun olaraq, Azəriqaz QSC sözügedən ərazilərin qazlaşdırılması imkanlarının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı müəyyən öhdəliklər daşıyır. Həmin fərmana uyğun olaraq Azəriqaz QSC köhnə magistral və yerli qaz kəmərlərinin yenilənməsi, yeni yaşayış massivləri/regionları/ucqar rayonların qazlaşdırılması, eləcə də magistral qaz xətlərinin, sənaye obyektlərində və əhalinin köhnə qaz sayğaclarının yenilənməsi ilə məşğul olacaqdır.

Rəhbərlik Qrupun 2013-cü il ərzində həmin proqramın həyata keçirilməsi ilə bağlı məsrəflərinin 162,853 AZN məbləğində olacağını təxmin edir.

Qaz alışı öhdəliyi. AQTŞ və Azərbaycan Respublikasının Yanacaq və Energetika Nazirliyi arasında imzalanmış 27 fevral 2003-cü il tarixli "Qazın alqı-satqısına dair müqavilə"yə (hazırda bu müqavilə üzrə alışı hüquqları Qrup tərəfindən həyata keçirilir) uyğun olaraq, Qrup müqavilədə qeyd olunduğu kimi, satıcının minimal illik qaz satışı həcmi almaq öhdəliyinə malikdir. Satıcının minimal illik qaz satışı həcmi alınması üzrə öhdəliyin məbləği 86,840 min ABŞ dolları (68,169 AZN) təşkil edir.

AÇG HPBS-də iştirak payı. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə AÇG HPBS-nin Operatoru olan Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti bir sıra kapital öhdəlikləri və əməliyyat lizinqi üzrə müqavilələr bağlamışdır. Qrup həmin öhdəliklər və əməliyyat lizinqində 11.65 faiz (2011: 11.65 faiz) payının müvafiq olaraq 540,308 AZN-ə ekvivalent olan 688,291 min ABŞ dolları (2011: 731,605 AZN-ə ekvivalent olan 930,203 min ABŞ dolları) və 14,661 AZN-ə ekvivalent olan 18,677 min ABŞ dolları (2011: 9,318 AZN-ə ekvivalent olan 11,847 min ABŞ dolları) təşkil edəcəyini təxmin etmişdir.

Şah Dəniz HPBS-də iştirak payı. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə Şah Dəniz HPBS-nin Operatoru olan BP Exploration Shah Deniz Limited şirkəti (Şah Dəniz HPBS-nin Operatoru) bir sıra kapital öhdəlikləri və əməliyyat lizinqləri üzrə müqavilələr bağlamışdır. Qrup həmin öhdəliklərdə və əməliyyat lizinqlərində 10 faiz payının, müvafiq olaraq, 236,107 AZN-ə ekvivalent olan 300,773 min ABŞ dolları (2011: 88,606 AZN-ə ekvivalent olan 112,658 min ABŞ dolları) və 29,434 AZN-ə ekvivalent olan 37,496 min ABŞ dolları (2011: 15,854 AZN-ə ekvivalent olan 20,157 min ABŞ dolları) təşkil edəcəyini təxmin etmişdir.

AQTŞ-də iştirak payı ilə bağlı şərti öhdəliklər. Qeyd 17-də göstəriləyi kimi, Qrupun AQTŞ-də iştirak payı 8 faiz təşkil edir. AQTŞ ilə bağlanmış müqavilələrə əsasən Qrupun AQTŞ-nin fəaliyyəti ilə bağlı aşağıdakı öhdəlikləri vardır:

Qaz müqaviləsi. BOTAŞ şirkəti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ 2013-ci il və sonrakı illərdə Qaz Müqaviləsində müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təqribən 6.3 milyard kub metr qaz hasil etməlidir.

Gürcüstan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi. Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ Müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə 2013-ci il və sonrakı illərdə təqribən 0.5 milyard kub metr qaz hasil etməlidir.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan Neft Boru Kəməri Şirkəti ("BTC") ilə imzalanmış alqı-satqı müqaviləsi. BTC ilə imzalanmış razılaşma əsasında AQTŞ-nin Maksimal hasilat müddəti olan, 2013-cü ildə başlayan müqavilə ilində və müqavilə başa çatanaqədək sonrakı illərdə 0.16 milyard kub metri müqavilədə göstərilən düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təmin etmək öhdəliyi vardır.

Qaz Müqaviləsinə əsasən AQTŞ-nin fəaliyyəti Azərbaycan Respublikası və Türkiyə Respublikası arasında "Azərbaycan təbii qazının Türkiyə Respublikasına tədarükü" haqqında 12 mart 2001-ci il tarixli Hökumətlərarası Sazişə əsasən Hökumət tərəfindən təmin edilir. AQTŞ tərəfindən nəql ediləcək qazın həcmi ilə bağlı yuxarıda qeyd olunmuş öhdəliklər Şah Dəniz HPBS üzrə Podratçı Tərəflər və ARDNŞ (Azərbaycan Hökumətinin adından və tapşırığı ilə) arasında imzalanmış Neftin Kəşfiyyatı və Hasilatı üzrə Alış Müqavilələri ilə təmin edilir.

Şah Dəniz HPBS üzrə Podratçı Tərəflər və Qrup AQTŞ-nin yuxarıda qeyd olunan öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi məqsədilə, AQTŞ-nin mənfəət götürmədən və zərər çəkmədən zəruri qaz həcmi AQTŞ-yə tədarük etmək və satmaq üçün öhdəlik daşıyır.

35 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

AQTŞ-də iştirak payı ilə bağlı şərti öhdəliklər (davamı). Bundan əlavə, NKHAM-da nəzərdə tutulduğu kimi Şah Dəniz HPBS üzrə Podratçı Tərəflər və Qrup AQTŞ-ə bütün nəqliyyat məsrəflərini və üçüncü tərəflərin öhdəliklərini ödəyəcəkdir.

Mərhələ 2 Qaz müqaviləsi. 25 oktyabr 2011-ci il tarixində Qrup və BOTAS Qrup tərəfindən BOTAS-a müəyyən həcmdə Mərhələ 2 Şah Dəniz Qazının satılması ilə əlaqədar qaz alqı-satqısı müqaviləsini imzalamışdır (2 kub metr birinci çatdırma ili, 4 kub metr ikinci çatdırma ili, 6 kub metr üçüncü çatdırma ili). Mərhələ 2 əsasında birinci qaz çatdırma ilinin 2018-ci ilin iyun ayında başlaması gözlənilir.

CQBKŞ-də iştirak payına dair öhdəliklər. 1 aprel 2012-ci ildən başlayaraq CQBKŞ, CQBK sistemini genişləndirməklə, Mərhələ 2 Şah Dəniz təbii qazının nəql edilməsi öhdəliyini götürmüşdür. 2013-2018-ci illər üzrə gözlənilən büdcə təxminən 3.3 milyard AZN təşkil edir.

BTC şirkətində iştirak payına aid olan öhdəlik. 24 oktyabr 2008-ci il tarixində BTC Co, Qrupun iri asılı müəssisəsi, BOTAŞ International Limited ("BIL") şirkətindən iki məhkəmə bildirişi almışdır. Birinci iddia Türkiyə ilə Əsas Boru Kəməri haqqında Saziş əsasında, ikincisi isə BTC Co və BIL arasında Türkiyədə qurğuların istismarına dair Razılaşma ("Əməliyyat razılaşması") əsasında irəli sürülmüşdür. Ümumilikdə, BIL cəmi 250 milyon ABŞ dolları (196,250 AZN) tələb edir.

Uzun çəkən bu məsələləri həll etmək üçün BTC Co və BIL danışıqlar aparmış və 25 oktyabr 2011-ci ildə İstismar razılaşmasına düzəlişlər etmişdir.

Bundan əlavə BTC Co BIL ilə həmin tarixdə xoş məram əlaməti olaraq ayrıca Məktub Razılaşmasını imzalamış və, Əməliyyat razılaşması üzrə müqavilə hüquqlarına ziyan vurmadan, BIL-in bildirdiyinə görə Əməliyyat razılaşması əsasında BTC Co-ya xidmətlərin göstərilməsi nəticəsində BIL qarşısında mövcud olan tarixi borcu qaytarmaq üçün BIL-ə cəmi 100 milyon ABŞ dolları (AZN 78,500) məbləğində vəsait təqdim etmişdir.

Əməliyyat razılaşmasına düzəliş müəyyən şərtlərin, o cümlədən BIL tərəfindən məhkəmə iddialarının geri götürülməsi şərtinin yerinə yetirilməsindən asılıdır. Tərəflər məhkəmə işinin 31 iyul 2013-cü tarixinə qədər həmin şərtlər üzrə razılıq əldə etmək məqsədilə uzadılmasına razılaşmışlar.

Rəhbərlik hesab edir ki, məhkəmə araşdırması BTC şirkətinin xeyrinə başa çatacaq və buna görə də BTC şirkətinin maliyyə hesabatlarında heç bir ehtiyat ayrılmamış və beləliklə də 31 dekabr 2012-ci il tarixində Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri yoxdur.

Neftin daşınması üzrə öhdəliklər. 1 avqust 2002-ci il tarixində Qrup və AÇG HPBS-nin sair iştirakçıları ("İxracatçılar Qrupu") BTC şirkəti ilə AÇG yatağında Məhsulların Nəqli haqqında Müqavilə ("AÇG MN") bağlamışdır və 3 fevral 2004-cü il tarixində bu Müqaviləyə əlavələr edilmişdir. Bu Müqaviləyə əsasən İxracatçılar Qrupu (Qrup daxil olmaqla) hər bir iştirakçı tərəfindən Qərb İxracat Marşrutu ilə göndərilən hər hansı məhsul istisna olmaqla, AÇG yatağından bütün xam neftin BTC neft boru kəməri vasitəsilə daşınması üzrə öhdəlik götürmüşdür. Qrup Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəməri tam istehsal həcmi ilə işləyənədək xam neftin dəmir yolu vasitəsilə daşınmasına razılıq vermişdir. Lakin, AÇG MN-ə uyğun olaraq Qrup BTC-nin istehsal həcmiminin kifayət qədər olduğu halda, sair daşınma imkanlarından istifadə edilməməsinə dair razılıq vermişdir.

BTC neft boru kəməri 2006-cı ilin may ayında istismara verilmişdir. Boru kəmərinin doldurulması üçün AÇG yatağından 10 milyon barrel neft istifadə edilmişdir və BTC neft boru kəməri vasitəsilə neft ilə yüklənmiş ilk tanker 4 iyun 2006-cı il tarixində Türkiyənin Aralıq Dəniz sahilində yerləşən Ceyhan terminalından yola salınmışdır. Gündəlik istehsal həcmi 1,200,000 barreldən artıq olan BTC neft boru kəməri İxracatçılar Qrupunun əsas ixracat marşrutu kimi istifadə edilir.

Məhsulların Nəqli haqqında Müqaviləyə uyğun olaraq, 3 fevral 2004-cü il tarixində BTC, İxracatçılar Qrupu, Qrupun Nümayəndəsi, BTC-nin kreditorları və təminat üzrə zamini, eləcə də AÇG İxracatçılar Qrupunun kreditorları və təminat üzrə zamini arasında Birbaşa Müqavilə imzalanmışdır. Tərəflər BTC tarifiinin ödənişini neft və neftin satışından gəlirlər üzrə birinci dərəcəli ödəniş kimi təsdiqləmişdir.

SOCAR Switzerland üzrə öhdəliklər. Qrup növbəti illər üzrə bir sıra kapital öhdəlikləri və əməliyyat lizinqləri haqqında müqavilələrə qoşulmuşdur. Qrup öz öhdəliklərini və əməliyyat lizinqlərini, müvafiq olaraq 43,869 min İF (37,701 AZN) və 81,149 min İF (69,739 AZN) məbləğində qiymətləndirmişdir.

35 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

SOCAR Trading üzrə öhdəliklər. Qrup nöbvəti illər üzrə bir sıra əməliyyat lizinqləri haqqında müqavilələrə qoşulmuşdur. Qrup əməliyyat lizinqlərini 149,268 min ABŞ dolları (117,265 AZN) məbləğində qiymətləndirmişdir.

Black Sea Terminal MMC ilə bağlı öhdəliklər. 2007-ci ilin avqust ayında Qrupun törəmə müəssisəsi Black Sea Terminal MMC ("Black Sea Terminal") Black Sea Industry MMC-dən beş torpaq sahəsinin alınması haqqında alqı-satqı müqaviləsini imzalamışdır. Bu torpaq sahələri ilk öncə 2007-ci ilin iyul ayında Gürcüstanın İqtisadi İnkişaf Nazirliyi ilə imzalanmış özəlləşdirmə razılaşmasına uyğun olaraq cəmi 7,25 milyon ABŞ dolları (5 milyon AZN) məbləğində ödəniş almaqla Black Sea Industry MMC-nə satılmışdır. Gürcüstanın İqtisadi İnkişaf Nazirliyi torpaq sahələrini bu şərtlə Black Sea Terminal MMC-nə köçürməyə razılaşmışdır ki, Black Sea Terminal və Black Sea Industry MMC özəlləşdirmə razılaşması əsasında birlikdə və ayrı-ayrılıqda torpaq sahələrinə aid olan investisiya proqramının həyata keçirilməsinə görə məsuliyyət daşısın. Torpaq sahələri üzrə mülkiyyət hüququnun əldə edilməsi həmçinin investisiya proqramının həyata keçirilməsindən asılıdır. Investisiya proqramı aşağıdakı obyektlerin tikintisi üçün ən azından 250 milyon ABŞ dolları (198 milyon AZN) məbləğində investisiyaların qoyulmasını nəzərdə tutur: (i) maye təbii qaz zavodu; (ii) neft emalı qurğuları; (iii) port qurğuları və (iv) dəmir yolu. Bundan əlavə, özəlləşdirmə razılaşmasına tikinti müddəti ərzində işçi heyətinin işə qəbulu ilə bağlı müəyyən öhdəliklər daxildir. Investisiya proqramı beş il ərzində həyata keçirilməyə, özəlləşdirmə razılaşması müəyyən maliyyə cərimələrinin tutulmasını nəzərdə tutur. Həyata keçirmə ilk əvvəl 16 iyul 2012-ci ildə nəzərdə tutulmuşdur. Maliyyələşmə mövcud olmadığı üçün, global maliyyə böhranı və Gürcüstandakı iqtisadi vəziyyət nəticəsində investisiya proqramı bu tarixədək həyata keçirilməmişdir. Gürcüstanın Dövlət Əmlakı üzrə Milli Agentliyi müddəti 1 avqust 2013-cü ilədək uzatmağa razılaşmışdır və Qrup hal-hazırda Gürcüstan rəhbərliyi ilə investisiya proqramı, əlaqəli öhdəlik və təəhhüdlərlə bağlı danışıqlar aparmaqdadır. Rəhbərlik hesab edir ki, bu danışıqların nəticəsi əlverişli olacaq Qrupun üzərinə heç bir cərimə qoyulmayacaq.

36 Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil

Carlina-nın alınması. 18-ci Qeyddə daha ətraflı müzakirə edildiyi kimi, 17 yanvar 2012-ci ildə Qrup əvvəllər balans dəyəri sıfır olan bircə nəzarət altında olan müəssisə olan Carlina üzərində 100 faiz nəzarət əldə etmişdir. Bu əməliyyat Qrup tərəfindən mərhələli alış kimi uçota alınmışdır.

17 yanvar 2012-ci ildə Carlina-nın müəyyən edilə bilən aktivləri və öhdəlikləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Alış zamanı tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər	
Əsas vəsaitlər	99,910
Qeyri-maddi aktivlər	1,866
Mal-material ehtiyatları	3,572
Ticarət və sair debitor borcları	1,586
Təxirə salınmış vergi aktivləri	3,026
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8,040
Sair aktivlər	6,836
	124,836
Öhdəliklər	
Ticarət və sair kreditor borcları	(13,648)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(2,246)
	(15,894)
Cəmi müəyyən edilə bilən xalis aktivlər, ədalətli dəyərlə	108,942

Yuxarıda göstəriləndiyi kimi, Carlina-nın alınması Carlina tərəfindən AzaÇG qarşısında kreditin ödənilməməsi nəticəsində baş vermişdir. AzaÇG-yə ödəniləcək kredit müəssisələrin birləşməsi üçün əvvəlcədən mövcud olan münasibətləri təmsil edir. AzaÇG tərəfindən heç bir ödəniş aparılmadığından, bu alış üçün ehtimal edilən ödəniş alış tarixində kreditin ədalətli dəyəri olan 109,722 AZN məbləğinə bərabərdir. Əvvəlcədən mövcud olan bu münasibətlərlə bağlı heç bir qudvil və ya gəlir tanınmamışdır. Birləşmə zamanı çəkilmiş əməliyyat məsrəfləri konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

36 Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil (davamı)

Carlina-nın alınması (davamı). Alış tarixindən etibarən Carlina Qrupun vergidən əvvəl xalis mənfəətinə 23,307 AZN məbləğində gəlir və 16,331 AZN məbləğində zərər gətirmişdir. Birləşmə ilin əvvəlində baş versəydi, davam edən əməliyyatlardan gəlir və xalis mənfəət konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınan müvafiq məbləğdən fərqlənməzdi.

Alış tarixinə ticarət debitor borclarının ümumi məbləği 1,586 AZN təşkil edir. Ticarət debitor borclarının heç biri dəyərdən düşməyib və gözlənilir ki, tam müqavilə məbləği əldə edilə biləcək.

SOCAR Switzerland-in alınması. 1 iyul 2012-ci il tarixində Qrup İsveçrədə Esso brendi altında pərakəndə xidmət zənciri şəbəkəsinə sahib olan Esso Switzerland şirkətinin səs hüququ olan kapital səhmlərinin 100 faizini əldə etmişdir. Bu əməliyyat mühasibat uçotunun alışlar metodundan istifadə etməklə uçota alınmışdır. Qrupun həyata keçirdiyi şərti alış qiymətinin bölüşdürülməsinə uyğun olaraq 1 iyul 2012-ci il tarixində SOCAR Switzerland şirkətinin müəyyən edilə bilən aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Alış zamanı tanınmış şərti ədalətli dəyər
Aktivlər	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	18,928
Ticarət və sair debitor borcları	44,487
Mənfəət vergisi üzrə əvvəlcədən ödəmələr	1,509
Mal-material ehtiyatları	45,817
Sair cari aktivlər	25,577
Əsas vəsaitlər	102,792
Qeyri-maddi aktivlər	115,800
Təxirə salınmış vergi aktivi	3,832
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,281
Birgə müəssisələrə investisiyalar	24,844
Sair uzunmüddətli aktivlər	6,160
	391,027
Öhdəliklər	
Ticarət və sair kreditor borcları	(86,637)
Sair vergilər üzrə kreditor borcu	(31,688)
Sair cari öhdəliklər	(7,022)
Sair ehtiyatlar	(6,760)
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(41,853)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(14,297)
	(188,257)
Cəmi müəyyən edilən bilən xalis aktivlər, ədalətli dəyərlə	202,770
Alış zamanı yaranan qudvil	54,943
Ödəniş, pul vəsaitləri şəklində	257,713

Alış tarixindən etibarən SOCAR Switzerland Qrupa 713,846 AZN məbləğində gəlir və 18,496 AZN məbləğində zərər gətirmişdir. Birləşmə 2012-ci ilin əvvəlində aparılısaydı, Qrupun gəlirləri 17,907,530 AZN olardı. Birləşmə 2012-ci ilin əvvəlində aparılacağı təqdirdə əldə ediləcək mənfəətin hesablanması mümkün olmadığı üçün Qrup bunu göstərmir. Alış tarixinə ticarət debitor borclarının ümumi məbləği 44,721 AZN, o cümlədən 234 AZN məbləğində ehtiyat təşkil edir.

Qrup SOCAR Switzerland şirkətini İsveçrədəki əməliyyatlarını genişləndirmək məqsədilə almışdır. 54,943 AZN məbləğində qudvil alışdan əldə edilməsi gözlənilən sinerjilərin ədalətli dəyərindən ibarətdir.

36 Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil (davamı)

Supra Holding Limited-in alınması. 17-ci Qeyddə daha ətraflı göstəriləyi kimi, 2012-ci ilin noyabr ayında Qrup əvvəllər Qrupun asılı müəssisəsi olan, balans dəyəri 119,964 AZN olan Supra Holding Limited üzrə 100 faizlik nəzarət əldə etmişdir. Alış tarixindən bilavasitə əvvəl Qrupun Supra Holding Limited-də kapital payının alış tarixinə ədalətli dəyəri balans dəyərini təxmin edərək, 119,964 AZN olmuşdur. Alışdan sonra Supra Holding Limited-in adı dəyişilərək SOCAR Trading oldu. Baş ofisi Cenevrədə olan SOCAR Trading beynəlxalq bazarlarda Qrupun və üçüncü tərəflərin xam neftinin ticarətini aparan beynəlxalq marketing şirkətidir. Bu əməliyyat Qrup tərəfindən mərhələli alış kimi uçota alınmışdır. Alış tarixində SOCAR Trading şirkətinin müəyyən edilə bilən aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri aşağıda göstərilir:

	Alış zamanı tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	39,859
Ticarət və sair debitor borcları	2,423,631
Mənfəət vergisi üzrə əvvəlcədən ödəmələr	1,126
Mal-material ehtiyatları	540,318
Sair cari aktivlər	5,697
Sair cari maliyyə aktivləri	164,614
Əsas vəsaitlər	703
Qeyri-maddi aktivlər	3,610
Asılı müəssisələrə investisiyalar	44
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	5,971
Sair uzunmüddətli aktivlər	43,175
	3,228,748
Öhdəliklər	
Ticarət və sair kreditor borcları	(2,145,794)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(959,770)
Aktivlərin ləğv edilməsi öhdəliyi	(2,963)
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(10,010)
	(3,118,537)
Cəmi müəyyən edilən bilən xalis aktivlər, ədalətli dəyərle	110,211
Alış zamanı yaranan qudvil	53,517
Əvvəlki payın ədalətli dəyəri	119,964
Ödəniş, pul vəsaitləri şəklində	43,764

Alış tarixindən etibarən SOCAR Trading Qrupa 2,719,075 AZN məbləğində gəlir və 4,331 AZN məbləğində zərər gətirmişdir. Birləşmə 2012-ci ilin əvvəlində aparılısaydı, Qrupun gəlirləri 42,464,072 AZN, mənfəəti isə 913,108 AZN olardı. Alış tarixinə ticarət debitor borclarının ümumi məbləği 2,423,631 AZN təşkil edir. Ticarət debitor borclarının heç biri dəyərdən düşməyib və gözlənilir ki, tam müqavilə məbləği əldə edilə biləcək.

Qrup SOCAR Trading-i özünün ticarət əməliyyatlarını genişləndirmək üçün əldə etmişdir. 53,517 AZN məbləğində qudvil alışdan əldə edilməsi gözlənilən sinerjilərin ədalətli dəyərindən ibarətdir.

36 Müəssisələrin Birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil (davamı)

Atikva Estate-in alınması. 1 oktyabr 2012-ci ildə Qrup 28 yanacaq doldurma stansiyasından və 1 yanacaq bazasından ibarət şəbəkə olan "Atikva Estate" MMC müəssisəsində 100 faiz pay almışdır. Bu əməliyyat mühasibat uçotunun alışlar metodundan istifadə etməklə aparılmışdır. Qrupun həyata keçirdiyi şərti alış qiymətinin bölüşdürülməsinə uyğun olaraq alış tarixində Atikva Estate şirkətinin müəyyən edilə bilən aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Alış zamanı tanınmış şərti ədalətli dəyər
Aktivlər	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1
Ticarət və sair debitor borcları	700
Mal-material ehtiyatları	18
Qeyri-maddi aktivlər	9,415
Əsas vəsaitlər	9,738
	19,872
Öhdəliklər	
Ticarət və sair kreditor borcları	(2,349)
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(1,514)
	(3,863)
Cəmi müəyyən edilən bilən xalis aktivlər, ədalətli dəyərle	16,009
Alış zamanı yaranan qudvil	2,489
Ödəniş, pul vəsaitləri şəklində	18,498

Qrupun 2012-ci il üzrə gəlir və xalis mənfəətinə/zərərinə bu alışın təsiri əhəmiyyətli olmamışdır. Alış tarixinə ticarət debitor borclarının ümumi məbləği 1,352 AZN, o cümlədən 652 AZN məbləğində ehtiyat təşkil edir.

2,489 AZN məbləğində qudvil alışdan əldə edilməsi gözlənilən sinerjilərin ədalətli dəyərindən ibarətdir.

ITERA-nın alınması. 2012-ci ilin sentyabr ayında Qrup, Alphard (Gas) Holdings B.V. törəmə müəssisəsinin vasitəçiliyi ilə Gürcüstanda fəaliyyət göstərən ITERA qaz paylama şirkətində 51 faiz almışdır. Qrupun yerinə yetirdiyi şərti alış qiymətinin bölüşdürülməsi əsasında 18,491 AZN məbləğində ödəniş ilə 15,382 AZN məbləğində ITERA-nın xalis müəyyən edilə bilən aktivləri arasında 3,109 AZN məbləğində fərq olmuşdur. Qudvil alışdan əldə edilməsi gözlənilən sinerjilərin ədalətli dəyərindən ibarətdir.

STEAŞ və Petkim-in qeyri-nəzarət səhmdarından səhmlərin alınması. 2012-ci ildə Qrup Petkim-də qeyri-nəzarət səhmdarına məxsus olan 11.20 faiz payı 318 milyon Türk lirəsinə (138,674 AZN) almışdır. Ödənişlə alınmış payın balans dəyəri arasında 55,132 AZN məbləğində fərq kapitalda bölüşdürülməmiş mənfəət kimi tanınmışdır.

2011-ci ildə Qrup STEAŞ-da qeyri-nəzarət səhmdara məxsus olan 48.98 faiz payı 86 milyon ABŞ dollarına (67,804 AZN) almış və STEAŞ-da investisiyalarını 99.98 faizə qədər artırmışdır.

2011-ci ildə Qrup həmçinin Petkim-də qeyri-nəzarət səhmdara məxsus olan 4.45 faiz payı 99,897 min Türk lirəsinə (43,624 AZN) almışdır.

2011-ci ildə STEAŞ və Petkim-də alışlar nəticəsində kapital tərkibində bölüşdürülməmiş mənfəətdə alınmış vəsaitlə əldə edilmiş payın balans dəyəri arasında 381,057 AZN məbləğində fərq tanınmışdır.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər (davamı)
(Başqa cür qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

36 Müəssisələrin Birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil (davamı)

Biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması. 22 iyul 2011-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin qərarına uyğun olaraq, əvvəl İİN-ə məxsus olan Azərbaycan (BTC) Limited ("AzBTC") səhmlərinin qalan 77.44 faizi heç bir ödəniş aparılmadan ARDNŞ-ə keçmişdir. Bu əməliyyat nəticəsində ARDNŞ AzBTC-nin yeganə səhmdarı olmuşdur. Qrup bu əməliyyatı biznes olmayan törəmə müəssisənin tədricən alınması kimi tanımışdır. AzBTC üzərində nəzarət əldə edilən tarixdə alışın "fərz edilən" dəyərinin AzBTC-nin müəyyən edilə bilən aktivlərinə və öhdəliklərinə bölüşdürülməsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Təyin edilmiş ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	345
Əlaqəli tərəflərdən uzunmüddətli debitor borcları	23,372
Əsas vəsaitlər	23
Asılı müəssisələrə investisiyalar	984,315
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(50,038)
Sair qısamüddətli öhdəliklər	(12,534)
Törəmə müəssisənin xalis aktivləri	945,483

Asılı müəssisələrə investisiyalar kapital metodu əsasında uçota alınmış AzBTC-nin BTC Co-da 25 faizlik payını təmsil edir.

Hökumət tərəfindən ARDNŞ-nə köçürülmüş 784,809 AZN məbləğində AzBTC-nin ədalətli dəyərinin 77.44 faizi konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda əlavə ödənilmiş kapital kimi tanınmışdır.

Birgə aktivlərdə əlavə payın alınması. 6 iyul 2011-ci ildə Qrup BP-dən AÇG HPBS-də əlavə 1.65 faiz iştirak payı almışdır. Bu alış nəticəsində Qrupun AÇG HPBS-dəki payı 11.65 faiz olmuşdur. Alış üçün 381,641 AZN məbləğində vəsait ödənilmişdir. Bu əməliyyatı maliyyələşdirmək məqsədilə AzaÇG Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondundan müddəti 2024-cü ildə başa çatan 485 milyon ABŞ dolları (381,452 AZN) məbləğində vəsait almışdır (Qeyd 7).

Qudvil. Qudvilin balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2012	2011
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	103,248	123,448
Törəmə müəssisələrin alışı	114,058	-
Dəyersizləşmə	(3,109)	-
Məzənnə fərqləri	(11,028)	(20,200)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	203,169	103,248

Hesabat dövrünün əvvəlində yığılmış qudvil üzrə dəyersizləşmə zərəri olmamışdır.

31 dekabr 2012-ci ildə qudvilin PVYV üzrə analizi belə olmuşdur:

	2012	2011
Petkim	85,455	79,903
SOCAR Switzerland	57,395	-
SOCAR Trading	48,837	-
Socar Energy Ukraine	11,482	23,345
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	203,169	103,248

36 Müəssisələrin Birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil (davamı)

Qudvil (davamı). 31 dekabr 2011-ci il tarixində qudvil əsasən Petkim şirkətinin alışı ilə əlaqədardır. Petkim şirkətinin səhmlərinin alışı nəticəsində əldə edilmiş müəssisənin aktivləri, öhdəlikləri və şərti öhdəliklərinin ədalətli dəyərində alıcının iştirak payından artıq ödənilmiş məbləğ konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qudvil kimi uçota alınmışdır.

Petkim-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa dəyəri ilə müqayisə edilərək, dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa dəyəri Petkim şirkətinin istifadə dəyərinə əsasən müəyyən edilmişdir. Həmin hesablamalar zamanı rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş 11 illik maliyyə büdcələrinə əsaslanan vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlardan istifadə edilmişdir. 11 illik dövrü əhatə edən pul vəsaitlərinin hərəkəti 2023-cü ilədək qüvvədə olan hazırkı layihələrə əsaslanmışdır. 11 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlar gözlənilən artım dərəcələri ilə ekstrapolyasiya edilib və sonra onların xalis cari dəyəri ilə diskontlaşdırılmışdır. Qudvilin dəyərsizləşmə testində həssas olan mühüm fərziyyələr aşağıdakılardır:

- Qiymətləndirmə əməliyyatları Qrupun 2013-2023 illər üzrə nəzərə aldığı, müvafiq olaraq, 6 – 17.6 faiz və 9.7 faiz civarında olan Faizlər, Vergilər, Köhnəmə və Amortizasiyadan Əvvəlki Mənfəət (EBITDA)/Xalis Satışlar və WACC əmsallarına yüksək dərəcədə həssasdır;
- EBITDA/Xalis Satışlar əmsalı Qrupun 2013-cü il və sonrakı illər üçün tərtib etdiyi büdcəsinə uyğundur; WACC isə makroiqtisadi və sektor üzrə spesifik parametrlərə əsaslanır.

Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə olmamışdır.

Həssaslıq Petkimin istifadə dəyərinin balans dəyəri qiymətləndirilərkən aşağıda təsvir olunan əsas parametrlərlə əlaqədar istifadə edilmiş fərziyyələri dəyişməklə təhlil edilir:

- Xalis satış artımının proqnozlardakı satış təxminlərindən 1 faiz yuxarı və ya aşağı olması təxmin edilir;
- Ümumi mənfəət marjasının proqnozlaşdırılan Ümumi mənfəət marjasından 1 faiz yuxarı və ya aşağı olması təxmin edilir;
- WACC-in baza WACC dərəcələrindən 1 faiz yuxarı və ya aşağı olması təxmin edilir;
- Artım dərəcəsinə dair proqnozlar uzunmüddətli artım dərəcəsinə dair təxminlərdən 1 faiz yuxarı və ya aşağı təxmin edilir.

Həssaslıq təhlili nəticəsində Petkimin istifadə dəyərinin balans dəyəri 2,267,640 AZN və 3,034,049 AZN arasında qiymətləndirilir.

SOCAR Switzerland-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə SOCAR Switzerland-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən məbləğlə müqayisədə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Switzerland və onun törəmə müəssisələri tərəfindən istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən 3 illik müddəti əhatə edən maliyyə büdcələrinə əsaslanır. 3 illik müddət üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti 2015-ci ilədək müddəti olan mövcud uzunmüddətli layihələrə əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, bu təxmin olunan pul vəsaitlərinin hərəkəti daha dəqiq və etibarlı proqnozları təmsil edir. 3 illik müddətdən kənara çıxan pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair proqnozlar ildə 1 faiz gözlənilən artım dərəcələri ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra onların xalis cari dəyərinə diskont edilir. Aşağıdakı əsas fərziyyələr qudvilin dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılması üçün istifadə edilmişdir:

- EBITDA/Xalis Satışlar əmsalı, yekun dəyərlə – ildə 2.5 faiz;
- EBITDA/ümumi marja əmsalı, yekun dəyərlə – ildə 9 faiz;
- Təxmin olunan pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə artım dərəcəsi 1 faizdir;
- İstifadə edilmiş diskont dərəcəsi – ildə 6.76 faiz.

Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə olmamışdır.

Hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox/az olsaydı, təxmin edilən istifadə dəyərinin məbləği müvafiq olaraq 12,742 AZN az / 13,901 AZN çox olardı.

36 Müəssisələrin Birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil (davamı)

SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərini yoxlanılması. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən məbləğlə müqayisədə dəyersizləşmə baxımından yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Trading və onun törəmə müəssisələri tərəfindən istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən 4 illik müddəti əhatə edən maliyyə büdcələrinə əsaslanır. Bu müddət üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti mövcud və yeni layihələrə əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, bu təxmin olunan pul vəsaitlərinin hərəkəti dəqiq və etibarlı proqnozları təmsil edir. 3 illik müddətdən kənara çıxan pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair proqnozlar 2017-ci ildən 2021-ci ilədək dövr üzrə ildə 5 faiz gözlənilən artım dərəcəsi, 2022-ci ildən 2027-ci ilədək dövr üzrə sıfır dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra xalis cari dəyərinə diskont edilir. Aşağıdakı əsas fərziyyələr qudvilin dəyersizləşmə baxımından yoxlanılması üçün istifadə edilmişdir:

- Qiymətləndirmə tapşırığı Qrup tərəfindən 12-18 faiz dərəcəsinə uçota alınmış WACC göstəricilərinə həssasdır;
- Bundan əlavə qiymətləndirmə 2017-2022 illərdə ildə 2-8 faiz dərəcəsinə qəbul etdiyimiz artım dərəcəsinə də həssasdır;
- Təxmin olunan pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə artım dərəcəsi sıfır faizdir.

Aparılmış yoxlamaya görə dəyersizləşmə olmamışdır.

Hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1.50 faiz çox/az olsaydı, təxmin edilən istifadə dəyərinin məbləği müvafiq olaraq 8,252 AZN az / 7,903 AZN çox olardı.

37 Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr

İstiqrazların buraxılması

11 mart 2013-cü ildə Qrup London Fond Birjasında 1,000 milyon ABŞ dolları (785 min AZN) məbləğində üstünlük tələb hüququnu verən istiqrazlar buraxmışdır. İstiqrazlar üzrə ildə 4.75 faiz dərəcəsi ilə faiz hesablanır və bunların müddəti 11 mart 2023-cü ildə başa çatır. Faiz xərcləri yarım ildən bir ödənilir.

Kreditin qaytarılması

Hesabat dövründən sonrakı müddət ərzində Qrup kreditlərin 27,290 AZN və 376,698 AZN məbləğlərində müvafiq olaraq qısamüddətli və uzunmüddətli hissələrini qaytarmışdır.

Yeni kreditlər

Hesabat dövründən sonrakı müddət ərzində Qrup 164,250 AZN məbləğində yeni kredit müqaviləsini imzalamışdır.

Buraxılmış zəmanət məktubları

Hesabat dövründən sonrakı müddət ərzində Qrup cəmi 188,400 AZN məbləğində zəmanət məktublarını buraxmışdır.

ABB depoziti

Hesabat dövründən sonrakı müddət ərzində Qrup 47,000 min ABŞ dolları (36,895 AZN) məbləğində depozitlər yerləşdirmişdir.

Bakı-Novorossiysk boru kəməri razılaşması

2013-cü ilin may ayının əvvəlində Rusiya hökuməti Bakı-Novorossiysk boru kəməri vasitəsilə ildə 5 milyon ton Azərbaycan neftinin hər bir ton üçün 15.67 ABŞ dolları (12.3 AZN) ödəməklə nəql edilməsi haqqında 17 il əvvəl imzalanmış köhnə hökumətlərarası razılaşmanın qüvvəsinə xitam vermişdir.

Nizamnamə kapitalında artım

Hesabat dövründən sonrakı müddət ərzində Qrupun nizamnamə kapitalı 80,000 AZN artmışdır.

İnvestisiyalar

Hesabat dövründən sonrakı müddət ərzində Qrup cəmi 2,599 AZN məbləğində bir neçə investisiya obyektlərində əlavə paylar almışdır. Alınmış aktivlərin və qəbul edilmiş öhdəliklərin hər bir iri sinfinin məbləğləri alışı tarixinə Qrupun məqsədləri üçün əhəmiyyətli olmamışdır.